

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

NOVEMBER 2018

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 10. 12. 2018

Končna redakcija: 9. 12. 2018

Pripravili: Ilinka Todorovski, Anja Nab Huš

Delovodnik, statistika: Ana Jarc

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za november 2018

Gledalci, poslušalci in bralci RTV-vsebin so se odzivali na spremljanje kampanje pred lokalnimi volitvami. Varuhinja je analizirala tri TV-soočanja in napisala splošno mnenje. V poročilu je kot priloga objavljeno tudi gradivo o volilnih in referendumskih programih na javni RTV, in sicer z vidika odzivov občinstva in izzivov za uredništva.

Novembra sta se odprli zanimivi vsebinsko-terminološki vprašanji: ali je Levica opozicijska ali koalicijska stranka ter ali je italijanska Severna liga desna ali skrajno desna stranka. Na pobudo gledalca je bila opravljena razprava o poimenovanju podkastov (podcast, poddaja). Poročilo vsebuje tudi smernico glede naslavljanja, ki so jo uredniki, novinarji in jezikovni svetovalci oblikovali po daljši razpravi pod okriljem varuhinje.

Glede dejavnosti na družbenih omrežjih je varuhinja zapisala mnenje, da so uredništva, ki odprejo lasten FB profil, dolžna za ta profil tudi ustrezno skrbeti, ga moderirati in izrazito sovražne objave tudi prijavljati.

Novembra je prispelo več pohval, med drugim za Mednarodna obzorja o Poljski, Spomine, Med štirimi stenami, Studio Kriškraš ter izbor dokumentarnih in igranih filmov (Rudar, Sinji planet II, Naravna čudesa Zemlje, Neandertalci).

Metodološka pojasnila

Od 1. januarja 2018 se pri vodenju dnevnika odzivov upošteva dejanska organizacija RTV Slovenija (programsko-produkcijske enote, organizacijske enote, uredniško-produkcijske enote, vodstvo, programski svet itd.). V poročilu se gledalce, poslušalce, bralce in druge uporabnike RTV podpisuje z začetnicami, razen v primerih uradnih dopisov. V statistiko odzivov se vštevajo vsi pisni ali ustni odzivi, zabeleženi v delovodniku, medtem, ko je v mesečnem poročilu objavljen izbor. Od 1. januarja 2018 se v statistiki ločeno vodi seznam zavrženih pritožb.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	5
I. INFORMATIVNI PROGRAM	5
Lokalne volitve, o naši regiji oz. mestu pa nič!	5
Ljubljana: soočenje županskih kandidatov	5
Tri soočenja, trije pristopi.....	6
Ali je Levica koalicijska ali opozicijska stranka?	6
Žaljiva primerjava upokojencev z ribami	7
Promocija ali celostno poročanje?	8
Zakaj možnost medijskega zagovora?	9
Sovražni govor na Tarčinem FB profilu.....	10
Zahteva za objavo demantija	10
Enostransko o Globalnem sporazumu o migracijah?	10
Pohvale oddaji Poljska, spopad resnic.....	11
Odmevi: prekratki, preveč o nogometu, premalo o znanosti	12
Znova Luka Dončić! Zakaj?	13
Zadeva Intervju/Dežman, četrtič.....	13
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	14
Hvala za predvajanje filma Rudar!.....	14
Ali lahko gledalci podajo predlog za film tedna?.....	14
Kdo je lahko »pričevalec«?	15
Odlični dokumentarci, a na sporedu prepozno	17
Pohvala Studiu Kriškraš	18
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	18
Dobrodošli v kvizu Vem!	18
Ema 2019: kaj pa slovenščina?	19
Vulgarno in žaljivo v Vikend paketu	21
Slovenski pozdrav: Ni smešno!	22
IV. ŠPORTNI PROGRAM.....	22
Komentiranje nogometne tekme Bolgarija : Slovenija.....	22
Slovenci svetovni prvaki v raftingu	23
Zakaj ne več o rokometni tekmi?	24
Oddaja o nogometnih sodnikih	26
V. PROGRAM PLUS.....	26
Odzivi na oddajo Dobro jutro	26

VI.	SPLOŠNO.....	27
	Preveč ponovitev!.....	27
	Pripombe: od oglasov do strpnih razprav	28
	Zamude pri predvajanju	29
	Kadar prižgem TV, se predvaja... Umor je napisala	29
	Ponovna ponovitev Intervjuja	30
	Hvala za kakovostne vsebine in pozitivne novice.....	30
	Špice dnevnoinformativnih oddaj	32
	RADIO SLOVENIJA.....	32
I.	RADIO PRVI.....	32
	Čestitke in pozdravi – nepravilno prebrano ime	32
	Glasba: ne za razvedrilo ne za pomiritev.....	33
	Labirinti sveta – namesto analize, nespretne metafore.....	35
	Pohvala: Med štirimi stenami.....	36
	Enostransko o t. i. marakeški deklaraciji?	36
II.	VAL 202.....	38
	Voditelj jutranjega programa	38
	MMC.....	38
I.	VSEBINA.....	38
	Neažurna teletekst in spletna stran	38
	Zakaj na TTX ni izidov lokalnih volitev?	39
	Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si	39
	Je italijanska Liga desna ali radikalno desna stranka?.....	41
	Od osmih, predstavljenih sedem kandidatov.....	42
	Pritožba glede rubrike Kulinarika	43
II.	STORITVE	44
	Prijava neprimernih zapisov tudi prek mobilnih naprav, drugič	44
	Kdaj nova spletna stran in kje najdem kontakte?	44
	RTV 4D in zakaj je potrebna registracija.....	45
	Podstrani na TTX se menjajo prehitro!.....	46
	Zakaj so programi na spletu v tujini zatemnjeni?.....	47
	RTV SLOVENIJA	47
I.	JEZIKOVNA KULTURA.....	47
	Podcast, podkast ali poddaja?.....	47
	Preveč ljubljansčine	48
	Prosim za pojasnitev izraza »deklina«	49
	Bitcoin ni valuta	50

II.	OGLAŠEVANJE.....	50
	Moteči »zdravstveni« oglasi.....	50
	Med oddajo 19 minut oglasov.....	51
III.	RTV PRISPEVEK	51
	Zakaj plačujem RTV-prispevek?.....	51
IV.	TEHNIČNE ZADEVE.....	52
	Križanje glasbe in govora.....	52
V.	RTV SPLOŠNO	53
	Volilna soočenja in predstavitve kandidatov, kako naprej?.....	53
	Jordan Peterson v programih RTV	53
	Komunikacija na družabnih omrežjih	54
	Vprašanja o upravljanju, količini programov in oglaševanju.....	55
VI.	DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM.....	57
	Prvi dnevnik v spletnem arhivu ni podnaslovljen!	57
	Zakaj so na ekranu podnapisi?	58
	Gledalka ne ve za podnaslovljene vsebine, drugič.....	59
VII.	VARUHINJA	59
	Smernica o naslavljanju oseb	59
PRILOGE.....		60
	Priloga 1: Tri soočenja, trije pristopi.....	60
	Priloga 2: Pojasnilo lektorske koordinacije glede besede »podcast«	63
	Priloga 3: Volilna soočenja in predstavitve kandidatov, kako naprej?.....	64
	Priloga 4: Smernica o naslavljanju oseb v programih in vsebinah RTV Slovenija.....	72
	Priloga 5: Zadeva Intervju/Dežman, četrtič.....	74
STATISTIKA.....		81

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Lokalne volitve, o naši regiji oz. mestu pa nič!

Dva odziva sta se nanašala na zapostavljenost domačih krajev pritožnic v času volilne kampanje.

Gledalka **A. D.** se je pritožila nad večernim poročanjem 18. novembra na TV Slovenija o izidih lokalnih volitev; po njenem mnenju je bilo Posavje v informativnih vsebinah spregledano.

»Ves večer smo na TV gledali in poslušali razgovore, komentarje in poročila o izidih volitev po vsej Sloveniji, oprostite, po posameznih pokrajinah in občinah. Zelo, zelo obširno o Ljubljani in njenem županu Jankoviču. Vsi deli Slovenije Gorenjska, Dolenjska, Štajerska Prekmurje in drugi so bili zajeti. Zelo pozorno sem sledila, vendar poročil iz Posavja nisem zasledila. Zelo, zelo malo je bilo objavljeno.

Menim, da je Posavje tudi del Slovenije, še več, občina Krško je med večjimi in pa tudi pomembnimi predeli, saj ima edino nuklearko, celotno Posavje pa več hidroelektrarn. Torej nismo tako nepomembni. Tudi naročnino RTV plačujemo tako kot Ljubljanci in drugi. Priznam da je glavno mesto države, vendar moramo biti vsi plačniki sorazmerno obravnavani. Res je, da je bilo danes v zadnjem delu dnevnika - iz naših krajev, posvečen del časa Posavju - po dveh dneh po volitvah, vendar to ni enako, kot če si vključen v celoten sklop poročil in reportaž.«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica Informativnega programa, TVS:

»V Sloveniji je 212 občin, 11 je mestnih in lokalne volitve so vsebinsko, tehnično in organizacijsko za vse medije, za televizijo pa še posebej, izjemen zalogaj.

V nedeljo smo v naših večernih oddajah pripravili javljanja iz vseh mestnih občin, rezultate v vseh 212 občinah pa smo gledalcem predstavili v tako imenovanem kravlu, ki se je zvečer vrtel na našem zaslonu in kjer so bili sproti osveženi podatki. Tam so bili tudi vsi podatki za posavske občine.

V ponedeljek in torek po volitvah pa smo v naših dnevno-informativnih oddajah pripravili podrobnejši pregled po pokrajinah in območjih.«

Gledalka je odgovorila, da je odgovor ni prepričal: »Pričakovala bi opravičilo posavcem glede na to, da je bilo Posavje res v minimalnem obravnavano glede na velikost in pomembnost pokrajine.«

Gledalka **J. Ž.** je kmalu po začetku kampanje pisala glede domnevne zapostavljenosti Celja.

»Smo tretje v mestu v državi, o županskih kandidatih pa še nič, zapostavljeni smo kot zadnji na vasi, ne samo v tem primeru, pri vseh.«

Varuhinja je pojasnila, da imajo različni mediji RTV Slovenija načrt podrobnejšega spremljanja volilnega dogajanja v vseh mestnih občinah, torej tudi v Celju, ter gledalki posredovala seznam predvidenih soočenj: <http://www.rtv slo.si/gremvolit-lokalne/soocenja>.

Ljubljana: soočenje županskih kandidatov

Gledalec **I. Š.** se je s tremi sporočili odzval na oddajo Lokalne volitve 2018 - Ljubljana (TV SLO1, 15. 11. 2018); izrazil je pomisleke glede vodenja oddaje.

»Gledam soočenje kandidatov za župane mesta Ljubljana. Voditeljica neprestano daje besedo sedanjemu županu, ki že tako ima kot aktualni župan prednost. Ostalim kandidatom je, mlje besedo oziroma jim ne da niti polovico toliko minutaže kot sedanjemu županu. Gledam soočenje, da bi se lahko odločil, kateremu kandidatu naj oddam glas. Onemogočanje izražanja stališč ostalim pomeni, da se mi krati aktivna volilna pravica.«

Odgovor **Manice J. Ambrožič**, odg. urednice Informativnega programa:

"Erika Žnidaršič je od najbolj izkušenih voditeljic Informativnega programa Televizije Slovenija, ki vodi in je vodila najzahtevnejše informativne oddaje - Tarčo, posebne raziskovalne oddaje, kot so bile oddaje o preplačilih v zdravstvu in o drugem tiru, referendumski soočenja in soočenja pred predsedniškimi in nazadnje parlamentarnimi volitvami.

V okviru zakonodajnih pravil in poklicnih merilih, ki tu omejujejo javno RTV tako glede izbora gostov kot njihove obravnave, je voditeljica pri vodenju soočenja za ljubljanskega župana korektno opravila svoje delo. Čas kandidatov smo tudi v soočenju kandidatov za ljubljanskega župana in sicer kumulativno, kar pomeni, da nismo merili časa posameznih odgovorov, ampak skupnega časa za posameznega kandidata za določeno temo. Na koncu posameznega tematskega sklopa je bil čas približno izravnani, voditeljica je tudi vsem dala enake možnosti. Teme, ki smo jih odprli v soočenju, so bile dovolj raznolike in pereče, zadevale so tako same kandidate, njihove podpornike pa tudi odprta vprašanja, ki zadevajo glavno mesto in njegovo prihodnost."

Tri soočenja, trije pristopi

Več gledalcev je v telefonskih odzivih – ob pritožbi glede drugih programov – omenilo **volilna soočenja v mestnih občinah, ki so potekala na TV Slovenija**. Med drugim so spraševali, ali so imeli vsi kandidati enake možnosti za predstavitev in ali se je merila dolžina nastopov. Glede soočenja ljubljanskih županskih kandidatov so navajali še mnenja o neprimernosti vprašanj, npr: da voditeljica kandidatu SDS ne bi smela dovoliti, da govori o izsledkih parlamentarne komisije, saj gre vendar za lokalne volitve, ali da je s tem, ko ga je označila za »Janševega princa« poudarila strankarski spopad, namesto da bi poudarila lokalno naravo kandidature, kritike so bile tudi zato, ker je kandidate – z izjemo glavnih tekmecev – označila za drugorazredne.

Na predlog članice Programskega sveta **Petre Ložar**, podanega na seji Programskega sveta 26. novembra, je varuhinja **analizirala soočenja kandidatov v Ljubljani, Mariboru in Slovenj Gradcu** ter napisala splošno **mnenje**. Poročilo je objavljeno kot **PRILOGA 1** na str. 60.

Ali je Levica koalicijska ali opozicijska stranka?

Gledalec **B. E.** je varuhinji v vednost posredoval mnenje, da bi morala javna RTV v poročanju o parlamentarnih razmerjih stranko Levica označevati kot koalicijsko stranko; gledalca je zanimalo, zakaj RTV Slovenija o stranki Levica poroča kot o opozicijski stranki. Pri tem je navedel primer iz oddaje Odmevi.

»Nazadnje sem takšno poročanje zasledil v odaji Odmevi, ponedeljek 12.11.2018, ko je novinarka Irena Ulčar Cvelbar ob 4:02 poročala: "Iz opozicije danes mešana sporočila. Levica razrešitev Bandelija podpira....."

Javno vas sprašujem na podlagi katerega strokovnega ali pravnega mnenja vaši novinarji stranko Levica uvrščajo med opozicijske stranke?

Še enkrat vas želim opozoriti na pravno menjenje Državnega zbora, ki je stranko Levica jasno, črno na belem, uvrstilo med koalicijske stranke. Pravno mnenje je dostopno na spodnji povezavi. <http://nsi.si/wp-content/uploads/2018/08/odgovor.pdf>
Da je stranka Levica koalicijska stranka so izjavili tudi nekateri drugi ugledni pravniki. <https://siol.net/novice/slovenija/levica-ne-more-biti-opozicijska-stranka-475405>
Opozoril bi vas, da z vašim poročanjem o stranki Levica kot opozicijski stranki pomagata širiti t.i. lažne novice oz. fake news.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Seznanila sem se z mnenjem Zakonodajno-pravne službe DZ iz sredine avgusta, iz katerega izhaja, da stranke, ki sodelujejo pri oblikovanju vlade, tvorijo parlamentarno večino, ostale politične stranke pa so postavljene v položaj parlamentarne manjšine – opozicije. Kot varuhinja nimam nobene pristojnosti ali kompetenc, da bi pravno tolmačila status neke politične stranke. Zapisujem pa mnenje, da je pri medijski obravnavi tematike treba upoštevati, da ne gre le za pravno, ampak tudi za vsebinsko vprašanje. Levica je resda prispevala glasove za izvolitev vlade premierja Marjana Šarca, vendar pa se je odločila, da ne podpiše sporazuma o sodelovanju z vlado oz. koalicijo in da torej koalicijskega sodelovanja na bo. Prav tako Levica nima nobenega predstavnika v vladi. Bi torej lahko govorili, da je Levica vladna (koalicijska) stranka?

Poklicna merila in načela novinarske etike v točki 4.2. *Prispevki o političnih strankah* izrecno navajajo: **»Za vladne stranke štejemo vse tiste stranke, ki so podpisale koalicijsko oziroma pogodbo o sodelovanju v vladi, za opozicijske pa vse druge stranke, ne glede na to, kako glasujejo o posameznih vprašanjih. Tudi če član določene stranke sodeluje v vladi, ta pa ni podpisala pogodbe o sodelovanju, štejemo, da je taka stranka v opoziciji.«**

Menim, da so Uredništvom dolžna slediti Poklicnim merilom in načelom novinarske etike. Pri tem pa je pomembno tudi, da o parlamentarnih razmerjih poročajo kar se da natančno, upoštevajo vse odtenke političnih in strankarskih povezav.«

Pritožnik je vztrajal:

»Seveda lahko govorimo, da je Levica vladna (koalicijska) stranka. Pa vas bom tako vprašal. Ali bi brez Levice imeli vlado Marjana Šarca? Bi bil brez Levice Dejan Židan predsednik parlamenta? Odgovor je seveda ne!! In zato je Levica koalicijska stranka.«

Žaljiva primerjava upokoјencev z ribami

Gledalca **S. S.** je zmotila izjava poslanca DeSUS, objavljena v Odmevih 22. novembra.

»Sinoči sem gledal vašo informativno oddajo in v njej zasledil izjavo enega od članov DeSUS-a (zdi se mi da g.Jurše), da politiki lahko brez zamere ribarijo v ribniku, kjer je 630.000 rib (upokoјenci). Zanima me, če nobenemu vašemu novinarju primerjava ni bila vsaj čudna, če ne celo žaljiva za omenjene državljane Republike Slovenije.
Upam, da boste pogledali posnetek te oddaje in vprašali omenjenega člana DeSUS-a. Lepo bi tudi bilo, če bi omenjenemu članu DeSUS-a nekdo povedal, da bi se lahko prizadetim opravičil in drugič bolj pazil na svoje izjave in primerjave.«

Odgovor je pripravila urednica dnevno-informativnega programa **Nataša Rijavec Bartha**:

"Poslanec Jurša je uporabil odmevno metaforo, ki so jo objavili vsi, saj je plastično ponazorila politični spopad med dvema koalicijskima partnerjema. Politiki v svojih izjavah navadno iščejo udarne in zato mnogokrat tudi karikirane izjave, da bi dosegli primeren odziv javnosti. Menimo, da ta izjava več pove o politiku kot o upokojencih. Odziv gledalca je prvi, ki smo ga prejeli, ki opozarja, da bi omenjeno izjavo upokojenci lahko razumeli kot žalitev."

Varuhinja je dodala:

»Uredničinemu odgovoru kot varuhinja težko kar koli dodam. Vemo, da politiki radi uporabljajo močne besede, uredništva pa vsakokrat tehtajo o ločnici med duhovitim in žaljivim, pri čemer morajo ravnati tako, da zagotavljajo čim širši prostor javne razprave, da pa s tem hkrati ne netijo strasti oz. razpihujejo neprimerne govora.«

Pritožnik je v odgovoru vztrajal, da je primerjava neprimerna in žaljiva.

Promocija ali celostno poročanje?

Varuhinja je bila seznanjena s korespondenco med gledalcem **K. P.** in uredništvom Informativnega programa. K. P. je bil »zgrožen« nad prispevkom o naložbah znanega škofjeloškega podjetja v Slovenski kroniki, objavljenem 26. 11. 2018.

»Rad bi izrazil zgroženost nad prispevkom v Slovenski kroniki, objavljenem 26. 11., ki ga je pripravil Jan Novak o podjetju Kanuf Insulation. Upam, da ste ga dobili plačanega, ker gre za tipičen PR-prispevek, kjer je podjetje dobilo vso minutažo izključno za svojo promocijo. Med vso hvalo podjetja v prispevku, so bile mimogrede in površno s strani novinarja omenjene tudi kritike okoliških prebivalcev, ne da bi kdorkoli od »kritikov« dobil možnost predstavitve problema. Direktorju podjetja, kot ekskluzivnemu nastopajočemu v prispevku pa ste dali možnost, da kritike o obremenjevanju okolja kategorično zavrne kot laž. Ironično je, da je bil prav teh dneh med drugim objavljen naslednji prispevek naše ugledne zdravnice, ki prav to podjetje izpostavlja kot primer podjetja, ki izpušča formaldehide v zrak. (...) Namesto, da bi zadeve raziskali, kot vam velewa vaša profesionalna etika in kritično predstavili različne vidike in ne tako zelo transparentne plati obremenjevanja okolja s strani tega podjetja in problematiko neustrezne zakonodaje, ste objavili odličen »spin«, ki druge vrednosti, kot da postane študijski primer lansiranja PR prispevka v osrednjo informativno oddajo nacionalne televizije in seveda okoljskega zavajanja s strani podjetja, nima. Ogorčen nad tako nizkimi novinarskimi standardi in neobjektivnim poročanjem vas lepo pozdravljam, z upanjem da razmislite o vaši kritični novinarski vlogi, ki bo jo kot javna televizija morali izvajati in za vsako ceno braniti.«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica:

»Tema prispevka, na katerega se nanaša vaša pritožba, so bile naložbe podjetja Knauf Insulation Škofja Loka in otvoritev njihovega demonstracijskega centra; o prispevku in njegovih dilemah smo se v Informativnem programu TVS pogovorili. V naših oddajah sicer redno objavljamo prispevke o slovenskih podjetjih, njihovih naložbah, poslovanju in tudi o njihovih težavah. Prispevek o okoljskih težavah v Škofji Loki in tudi očitkih na račun podjetja Knauf Insulation pripravljamo v prihodnjih dneh. Žalitev, da bi za prispevek dobili plačilo, zavračam, a žal živimo v družbi, kjer so žalitve na račun novinarjev medijev del vsakdana.«

Mnenje **varuhinje**:

Menim, da v informativne oddaje javne RTV sodijo tudi dobre novice in da je a priori označevanje takšnih novic za promocijo ali propagando neprimerno.

Tudi pri takšnem poročanju, denimo o pomembni gospodarski naložbi, uspehih nekega podjetja itd., pa se od novinarja pričakuje **vzpostavitev kritične distance in razgrnitev vseh znanih dejstev, kot to natančno opisujejo Poklicna merila in načela novinarske etike (točka 1.2.):**

»Poročanje mora biti čustveno neopredeljeno, hkrati pa naj odseva širino in dobro obveščenost novinarja. Uravnoteženo je treba sporočati ali predstavljati bistvena dejstva in stališča ter ohraniti nepristransko in etično razmerje do vseh oseb, ustanov, tem in dogodkov.

Nepristranskosti v informativnih programih ne zagotavlja le preprosto matematično uravnavanje, v katerem se sleherno stališče enakomerno dopolnjuje z nasprotnim, marveč celovita predstavitev okoliščin, v katerih so ta stališča nastala.«

Hkrati pa je pomembno, da se takšne novice umesti v ustrezen kontekst, iz katerega občinstvo lahko razbere, kakšne so kratkoročne ali dolgoročne pozitivne posledice nekega dogodka za konkretno okolje ter zakaj ima novica sporočilnost tudi za širšo publiko.

Zakaj možnost medijskega zagovora?

Gledalec **M. L.** je kritiziral prispevek v Dnevniku 9. novembra o političnem ravnanju prostovoljke pri Karitasu na Štajerskem.

»Dan potem, ko so drugi mediji objavili novico, da je sodelavka Karitasa iz okolice Ptuja v pakete pomoči podtaknila navodila za glasovanje na lokalnih volitvah, je RTV v dnevniku objavila prispevek na to temo. Ta pa je po vsebini in nastopajočih osebah bil bolj "glancanje" glavne akterke in s tem tudi politične stranke.

Akterka tako zavrženega dejanja je dobila možnost zagovarjanja, celo podkrepljenega z izjavo župnika, pred celotno javnostjo in to v najbolj odmevnem terminu.

RTV sprašujem ali lahko pričakujemo, da bomo poleg računov za RTV prispevek dobivali tudi napotila za glasovanje za določeno stranko.

Avtorja prispevka in odgovornega urednika pozivam naj se vprašata ali bi podobno ravnala, ko bo nekdo pretepel političnega nasprotnika, človeka druge barve, druge veroizpovedi ali morebiti Štajerca ali mene, ali vrgel bombo na begunce (tudi to sem v zdravilišču že slišal).

Stališče, da imata obe strani pravico povedati svoje v takih primerih namreč ne zadostuje, celo več - s takimi stališči lahko avtor naredi daljši prispevek in stališče podkrepi z, na primer, izjavami Štajerske varde, da se bo druga stran slišala še močneje. Ali se to ne sliši podobno kot nam je znano iz nekih drugih časov (obletnica kristalne noči, ki smo jo, paradoksalno, doživeli na isti dan).«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič** je napisala naslednje pojasnilo:

"Prispevek o povezovanju politične propagande s humanitarno dejavnostjo smo analizirali in se pogovorili o dilemah. Strinjamo se, da bi z več sogovorniki lahko zelo kompleksno zgodbo še bolj osvetlili, a nekateri naši sogovorniki o tem niso želeli govoriti pred kamero. Nikakor ni bila naš namen "glancanje" sogovornice, pač pa smo ji dali možnost, da predstavi svojo plat zadeve. Oba druga sogovornika v prispevku, župnik in predstavnik Karitasa, sta jasno

opozorila na nesprejemljivost dejanja. Ob tem naj dodam, da smo med predvolilno kampanjo v naših oddajah objavili več prispevkov, v katerih smo razkrivali sporna nagovarjanja volivcev."

Varuhinja:

»Dodajam, da tako kot vi, tudi sama ne vidim smisla ali profesionalnega razloga, da bi osebi, ki je v Karitasu delovala v nasprotju z internimi pravili humanitarne organizacije in v nasprotju z navodili ter pomešala humanitarno poslanstvo s strankarskim, dajali posebno medijsko priložnost, da z več izjavami pojasni "svojo plat". Menim, da se je v primerih, ko gre za nepravilnosti (ali "nesprejemljiva dejanja"), v novinarskem poročilu ključno osredotočiti na dejstva: kaj se je zgodilo, kje in kako ter kakšen je odziv pristojnih oz. kakšne bodo posledice, ne pa toliko na motive posameznika, ki je nepravilnost (ali "nesprejemljivo dejanje") storil oz. zagrešil.«

Sovražni govor na Tarčinem FB profilu

Varuhinja je odgovorno urednico Informativnega programa **Manico J. Ambrožič** in v. d. direktorico TV Slovenija **Natalijo Gorščak** opozorila na sovražni govor na Facebook strani Studia 3 (Tarče).

Varuhinja meni, da je je nedopustno, da se na profilu oddaje RTV Slovenija pojavlja sovražni govori in takšni zapisi tam tudi ostanejo: »Menim, da so uredništva, ki odprejo lasten FB profil dolžna za ta profil tudi ustrezno skrbeti, ga moderirati in izrazito sovražne objave tudi prijavljati.«

Varuhinjo je zanimalo, kaj bo ukrenjenega, da se to ne bi več ponavljalo in kako je mogoče tovrstne zadeve regulirati na ravni televizijski FB strani.

Manica J. Ambrožič:

»Obžalujem, da so se na FB strani naše oddaje Tarča pojavili neprimerni komentarji s sovražnim govorom in neprimerno vsebino.

S kolegi s Tarče smo se o tem temeljito pogovorili in tudi pretehtali vse možnosti.

Strinjali smo se, da bomo zadožili kolega, da bo urejal komentarje pod objavami iz oddaje.

Ob odsotnosti kolega bomo poskrbeli za njegovo zamenjavo.

Na FB strani bomo spletne uporabnike in komentatorje pozvali k prijavi komentarjev s sovražnim govorom in neprimerno vsebino. Prijava bo mogoča z direktnim sporočilom za FB stran Tarče in na e-mail naslov tarca@rtvslo.si«

V. d. direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak** pa je varuhinji odgovorila: »Strinjam se z zapisanim in takoj bom prosila, da pripravimo pravila glede moderiranja FB-strani.« **Varuhinja pričakuje odzivno poročilo.**

Zahteva za objavo demantija

Gledalec **G. P.** je protestiral zaradi vsebine oddaje Tarča z dne 29. 11. na TV SLO1 in zahteval objavo popravka glede delovanja nevladne organizacije Alpe Adria Green. Varuhinja je gledalcu (kot običajno v takšnih primerih) pojasnila, da so po zakonu o medijih za demantije pristojni odgovorni uredniki in da so ti v televizijskih oddajah vedno napisani na končni špici.

Enostransko o Globalnem sporazumu o migracijah?

Na varuhinjo je bilo so-naslovljeno sporočilo gledalke **M. K.**, ki je menila, da je bilo poročanje o Globalnem sporazumu o migracijah 21. novembra v Odmevih enostransko.

»Danes smo v DZ poslušali kresanje mnenj okrog Marakeške deklaracije. Zvečer v dnevniku je bilo kratko poročanje iz parlamenta, več naj bi bilo v Odmevih z g. Slavkom Bobovnikom. In glej ga zlomka. Slavko je povabil v studio samo enega "strokovnjaka" Zakaj za protitež ni povabil še dolgoletno izkušenega dr. Boštjan M. Zupančiča, ki ima dolgoletne izkušnje na področju človekovih pravic in bi bil najbolj kompetenten za odgovore oz. bi vsaj soočili mnenje, s "strokovnjakom", ki smo ga videli in zanj slišali prvič. Rekli boste da je g. Bobovnik avtonomen, koga pokliče v studio. Lahko je avtonomen amak to je enostransko in zavajajoče podajanje informacij gledalcem. Prav zato vam gledalci in slovenski državljani vse manj verjamejo. Vam novinarjem in vladnim predstavnikom. Bolj ko poiskujete ljudi na silo prepričati, bolj ste prozorni.«

Manica J. Ambrožič:

»Mislim, da o očitki o neobjektivnem poročanju in zavajajočem podajanju informacij povsem neutemeljeni.

V številnih naših oddajah smo v zadnjih dneh obširno, celovito in poglobljeno poročali o Globalnem sporazumu o migracijah. V sinočnih Odmevih smo najprej povzeli razpravo v Državnem zboru, v kateri smo glede sporazuma slišali zelo različna mnenja, potem smo predstavili mednarodne vidike sporazuma. Gost v studiu pa ni bil politik, ki bi se izrekal za ali proti sporazumu, pač pa je bil pravnik, dr. Samo Bardutzky, ki je govoril le o pravnih vidikih zakonodaje, povezane z migracijami.

Mislim, da smo v oddaji celo celovito osvetlili tematiko in gledalcem ponudili dovolj informacij in različnih mnenj.

Slavko Bobovnik je voditelj oddaje Odmevi in ne urednik oddaje, zato ni izbral ali poklical sinočnjega gosta. Slavko Bobovnik se je z njim pogovarjal v studiu.

Nikogar ne prepričujemo na silo, pač pa o temah, ki so pomembne za družbo, predstavljamo relevantna mnenja in ključna dejstva in tako služimo javnosti, kar je v samem središču našega poslanstva.«

Varuhinja je bila seznanjena, da pritožnica z odgovorom ni bila zadovoljna.

Pohvale oddaji Poljska, spopad resnic

V varuhov nabiralnik sta prispeli dve pohvali oddaji Mednarodna obzorja: Poljska, spopad resnic, avtorice **Polone Fijavž**. Oddaja je bila predvajana 27. novembra na TV SLO1.

»Takoj po koncu oddaje o Poljski vam pišem s pohvalo in zahvalo avtorici Poloni Fijavž in uredništvu za odlično, večplastno razlago razmer na Poljskem in vključevanje tako zanimivih in artikuliranih sogovornikov. Tudi fotografija in montaža sta bili odlični.

Po takšnih televizijskih oddajah zares spoznamo, zakaj je pomembno dobro in svobodno novinarstvo in kaj lahko naredi dobra televizija za boljše razumevanje sveta.« (B. P.)

»Oddajo o Poljski sem si ogledal po prijateljskem priporočilu in bil nad njo zelo prijetno presenečen, da ne rečem kar navdušen. Tako zelo, da sem moral nemudoma nekomu poslati osebno čestitko in pohvalo za opravljeno delo. Takšne izvrstne oddaje me napolnijo z zadovoljstvom nad domačo RTV hišo in ljudmi, ki ustvarjate v njej.

Ne vem, kako deluje evropski trg TV oddaj, a iskreno upam, da bo RTVS to oddajo uspešno ponudila tudi drugim TV hišam. Menim, da je res vredna tega.« (B. P.)

Odmevi: prekratki, preveč o nogometu, premalo o znanosti

Dva gledalca sta se pritožila nad Odmevi z dne 27. novembra. Pritožnika sta imela pomisleke glede glavne teme oddaje. Gledalca **J. C.** je zanimalo tudi, zakaj je oddaja krajša kot navadno.

J. C.: »Včeraj, dne 27. 11., sem gledal vaše odmeve. Trajali so samo dvajset minut (20.) minut. Kako to, da je spoštovani novinar Bergant skrajšal novice? Sicer je pa tako ali tako bila glavna novica fuzbal in nastavljanje selektorja državne reprezentance.«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica Informativnega programa:

»Od petka, 23. novembra do petka 30. novembra smo v uredništvu Informativnega programa TVS oddajo Odmevi skrajšali za 10 min. V večerni termin Informativnega programa smo tako umestili tudi soočenja vseh županskih kandidatov v mestnih občinah, ki se bodo pomerili v drugem krogu volitev. Takšnih občin je 6, torej je krajših šest oddaj. V petek, 23. novembra smo gledalce obvestili, da bodo Odmevi zaradi soočenja krajši, prav tako smo gledalce o krajši oddaji ta teden redno obveščali tudi v napovedih Odmevov ob koncu Dnevnika. Ob začetku vsake oddaje Odmevi pa že v generalni napovedi gledalce povabimo k ogledu soočenja. V torek, 27. novembra je voditelj Igor Bergant napovedal takole:

"Po Odmevih pa še deset minut za soočenje pred drugim krogom županskih volitev v Mestni občini Ptuj. Pogovor s socialdemokratko Nuško Gajšek in nekdanjim županom, doktorjem Štefanom Čelanom, ki kandidira s podporo skupine občanov."

Odločili smo se, da bomo do konca tega tedna, torej danes in jutri, gledalce ob začetku Odmevov obvestili dodatno obvestili ne le o tem, da bo po Odmevih predvolilno soočenje, pač pa tudi, da bo oddaja krajša.

Imenovanje novega nogometnega selektorja v nobeni naši informativni oddaji v torek, 27. novembra ni bila osrednja novica. Največ časa smo v torkovih Odmevih namenili onesnaženju v celjski kotlini.«

A. J.: »V današnjih Odmevih je vodja oddaje namenil nekajkrat več časa novemu selektorju nogometne reprezentance kot nagrajenim znanstvenikom, to je letošnjim Zoisovim nagrajencem, Ambasadurju znanosti in Puchovemu nagrajencu. Poleg tega jih je uvrstil za nogometnim selektorjem. Z eno besedo - SRAMOTA.«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica Informativnega programa:

»Oddaja Odmevi je v tem dneh zaradi soočenj kandidatov za župana v mestni občini pred drugim krogom lokalnih volitev krajša za 10 minut. Na uredniškem sestanku smo se strinjali, da za Odmeve pripravimo prispevek o letošnjih Zoisovih nagradah. Na drugem programu TV Slovenija smo namreč ob 20. uri prenašali enourno prireditev ob podelitvi nagrad za življenjsko delo in za vrhunske dosežke v znanosti, v kateri so bili predstavljeni vsi nagrajenci. Ker smo zaradi časovne stiske pričakovali, da bo prispevek o nagradah pripravljen zelo pozno, smo ga umestili po pogovoru z novim selektorjem. Če ne bi bilo te časovne stiske, bi se seveda odločili drugače.

Oddaja Odmevi in tudi druge oddaje Informativnega programa Televizije Slovenija namenjajo veliko pozornosti prav znanosti. Priložnost za vabilo nagrajencem za največje dosežke v znanosti pa bo še v prihodnjih dneh in o tem se že pogovarjamo. Sicer pa smo največ pozornosti v oddaji namenili onesnaženju okolja v Celju in okolici - eden od dveh sogovornikov je bil znanstvenik, dolgoletni raziskovalec Inštituta Jožef Štefan in politik Zelenih Slovenije Tomaž Ogrin.«

Znova Luka Dončić! Zakaj?

Gledalka **B. K.** se je pritožila nad športno novico o košarkarju Luki Dončiću v generalni napovedi Dnevnika na TV Slovenija 29. novembra.

»Zelo me žalosti, da nas gledalce poneumljate. Globoko spostujem vse, ki so sposobni in ki imajo naravne talente. To velja za glasbenike, kulturnike in sportnike, da ne govorim o znastvenikih in drugih, ki sebi in Sloveniji prinasajo sloves. Nikakor pa ne sprejemam novice, da je Luka Doncic uspesno vrgel zogo v nasprotnikov kos. To je bila namrec tako zelo pomembna novica, da jo je napovedovalka oznanila kot glavno temo pred porocili. Oprostite, to verjetno zelo malo ljudi zanima, saj je sicer res rojen in talentiran kosarkas, vendar on to dela izkljucno za svojo korist in bogastvo in nic za Slovenijo. On je dobro vnovcil svoj talent in zato mu cestitam, nikakor pa se mi ne zdi to tako pomembna novica, da jo je treba dati v anonso porocil. Zelo tezko je bilo to slisati ob dejstvu, da so se tistega dne pogovarjali o 30€ povecani minimalni placi slovenskih delavcev. Luka bi to lahko skesiral z enim kosom. Novice o uspehih Luke Doncica, Anzeta Kopitarja, Gorana Dragica spadajo med rumene novice, med novice bogatasev, posebnezev, med novice o osebeh, ki delajo v tujini zase in svojo blagostanje, kamor spadajo tudi novice sportu, ki ne prinasajo nicesar slovenskemu sportu, novice o Kim Kardashian, Georgu Cloneyu ali drugih.«

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič** je pojasnila, da je po dogovoru s Športnim programom TV Slovenija ena od napovedi ob začetku oddaje TV Dnevnik načeloma namenjena športni novici, ki je novica tudi v pregledu športnega dogajanja.

Vsebinski odgovor je pripravil urednik dnevno-informativnega programa v športnem uredništvu **Boštjan Ogris**:

"V napovedi Dnevnika vsak dan opozorimo na najpomembnejše novice dneva. Vsak dan je ena od teh osmih tem namenjena športu. Ta dan je bila tekma, na kateri je blestel Luka Dončić, za slovensko občinstvo najbolj zanimiv dogodek dneva, zato smo jo uvrstili v napoved. Vaša trditev, da to zanima malo ljudi, ne drži, kar lahko sami preverite tudi na spletu. Posnetek je med desetimi najbolje gledanimi športnimi posnetki zadnjega tedna. Luka Dončić je trenutno najpriljubljenejši športnik v državi. S svojimi uspehi je prepričal tudi Društvo športnih novinarjev Slovenije, ki mu bo decembra podelilo naziv športnika leta 2018. Ob tekmah, na katerih izstopa, bo tako vedno našel pot v naše oddaje in tudi v njihove napovedi."

Zadeva Intervju/Dežman, četrtič

Avtor oddaje Intervju, ki je bila na TV Slovenija objavljena 22. julija, je poslal odziv na varuhinjo poročilo v zadevi, objavljeno v julijskem poročilu (str. 35). Objavljen je kot **PRILOGA 5** (str. 74).

Jože Možina je odziv poslal namesto odgovora na varuhinjo vprašanje o oddaji Pričevalci (glej poglavje Kulturni in umetniški program, str. 15).

S to objavo varuhinja končuje zadevo Intervju/Dežman, o kateri je na seji 1. oktobra v okviru točke Poročilo varuhinje za obdobje junij–avgust 2018 razpravljala tudi Programski svet. Sklepi:

5 – 1 Programski svet RTV Slovenija se je seznanil s poročili varuhinje za mesece junij, julij in avgust 2018.

5 – 2 Programski svet RTV Slovenija naroča vodstvu RTV Slovenija, da uresniči priporočila varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev za obravnavano obdobje.

5 – 3 Programski svet RTV Slovenija zavrača vse oblike napadov na avtorje, uredništva RTV Slovenija ter varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev.

Z zapisi o svojem delu varuhinja ne polemizira, namigovanja o politični ali kakršni koli drugačni motiviranosti pri svojem delovanju – v konkretnem primeru in nasploh – pa kategorično zavrača.

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Hvala za predvajanje filma Rudar!

Gledalec **A. I.** je čestital pristojnim za prikaz filma Rudar 31. oktobra na TV SLO1.

»Pred dnevom, ko se spominjamo svojih pokojnih sorodnikov in obiskujemo njihove grobove, nas film spominja na mnoge medvojne in povojne pobite žrtve, za katere njihovi sorodniki še danes ne vedo, kje so bili pobiti in so pokopani. Kot pravi igralec v filmu: "to je madež, ki se ne da oprati".

S prikazom filma ste tudi nagovorili slovensko politiko, da je potrebno primerno urediti posmrtno ostanke pobitih v Hudi jami. Priznamo zločin v Srebrenici, od svojih grozot pa pogled obračamo stran, kot da niso naše. Še en citat iz filma (po prostem zapisu): "Za vse težave so krivi politiki. A še večja tragika je brezbržnosti ljudi".

S prikazom filma ste pokazali, da vam ni vseeno. BRAVO.

Upam, da se bodo tudi tokrat oglasili ZZB NOB in njihovi podporniki. Ne vem pa še, kakšno bo njihovo sporočilo. Upam, da sporočilo leta 2018 in ne leta 1945.«

Ali lahko gledalci podajo predlog za film tedna?

Gledalko **D. M.** je zanimalo: »Kam lahko gledalci oddajamo predloge za film tedna? Koliko v naprej je spored že določen?«

Odgovor **Žive Emeršič**, odgovorne urednice Kulturnega in umetniškega programa, TVS:

»...veseli nas, da očitno spremljate termin Film tedna, ki je naš najbolj odmeven in zato tudi programsko najbolj zahteven filmski termin.

V njem predvajamo najboljše filme iz evropske in svetovne avtorske produkcije, zmagovalce velikih festivalov (Cannes, Benetke, Berlin, itd.), dobitnike prestižnih nagrad (tudi oskarjev) in druge, za katere naši strokovni sodelavci – uredniki terminov – ocenijo, da sodijo v Film tedna.

Pri tem pa je potrebno vedeti, da je javna RTVS obvezana slediti kar nekaj zakonom, ki omejujejo prost izbor vsebin. Naši filmi ob 20.00 ne smejo vsebovati nasilja, vulgarnega jezika, eksplicitnih seksualnih prizorov, spodbujanja sovraštva, sovražnega govora in podobno. Ustrezati morajo tudi po dolžini, ker jih predvajamo v fiksnem dvournem bloku med Dnevnikom in Odmevi, kjer se zvrstijo tudi reklame in napovedniki. In ne nazadnje, za te filme moramo dobiti tudi našim razmeram primerno nizko ceno za odkup. Televizije, ki so teritorialno omejene zaradi majhnosti države (Slovenija s svojimi 2 milijoni prebivalcev) so med manj pomembnimi komercialnimi kupci, zato so pogajanja z distributerji za odkup licenc za predvajanje praviloma zahtevna in težavna, saj v tem procesu nastopajo tudi neprimerno močnejši kupci iz velikih držav kot so Nemčija, Francija, Italija, ipd.

Seveda bomo veseli kakšne sugestije z vaše strani, zavedati pa se morate naših omejitev, oziroma parametrov, v katerih se lahko gibljemo: vsebina, dolžina in cena.«

Gledalka je prosila za e-naslov uredništva. Pisarna **varuhinje** je (kot običajno pri takšnih prošnjah) gledalki poslala povezavi na MMC (<https://www.rtv slo.si/strani/notranje-organizacijske-enote/342>; <https://www.rtv slo.si/kontakti>).

Kdo je lahko »pričevalec«?

Več gledalcev se je odzvalo na oddaje Pričevalci, v katerih so sogovorniki pripovedovali o razmerah v Beli krajini med 2. svetovno vojno in po njej (23. 10., 30. 10., 6. 11.) Povzetki telefonskih odzivov:

Gledalka **H.** je navdušena, ko pričevalke iz Bele krajine pripovedujejo, kako je bilo nekoč v njihovih krajih, ko so bili še mladi, ko so bili Kočevarji..., to se ji zdi res zanimivo, grozno pa se ji zdi, da vse »isto gonijo«, kot bi se zmenile med seboj, o Romih in župniku, in kritizirajo povojno oblast, da je bilo vse samo slabo, nič pa ne povedo, da jim je ta oblast visoko izšolala vse otroke, vsi so študirani, in so bile tudi same v zelo dobrih službah; moti jo, ker se ne pove: »voja je vojska, vsem vzame«.

Gledalka **D. Č.** je menila, da ne gre za dokumentarno oddajo, kot piše v sporedih, ampak za enostransko pripovedovanje o 2. sv. vojni in povojnem dogajanju, skozi eno in isto prizmo, brez upoštevanja, da je bila Slovenija takrat okupirana, o tistem času se govori, kot bi se partizani pojavili iz nič, zato, da bi – kot je dejala ena pričevalka – »nagajali Italijanom«. Kot interniranki in žrtvi okupatorjev ji je težko poslušati, da so se Belokranjci morali skrivati pred partizani, meni, da so bežali tisti, ki so kaj zagrešili, ki so sodelovali z okupatorjem. Meni, da bi moral avtor, ki je tudi zgodovinar, postaviti pod kritično lupo posamezne »abotne« trditve in tudi splošne trditve o medvojni delitvi na komuniste in antikomuniste. Po njenem mnenju je šlo za delitev na tiste, ki so se okupatorju uprli, in tiste, ki so z okupatorjem sodelovali. Sprašuje, zakaj je v interesu RTV Slovenija, da vnaša nemir in razprtije med ljudi.

B. F. in **L. B.** sta pustila sporočilo na odzivniku in menila, da »se govorijo neresnične stvari« in da se nič ne pove, koliko ljudi je med vojno bilo poslanih na Rab ali v nemška taborišča in da so takšne oddaje namenjene razdvajanju ljudi in sejanju sovraštva med domačini. Gospa **L. B.** je menila, da so bila pričevanja iz Bele krajine namenoma umeščena v predvolilni čas.«

Gledalko **A. I.** je zanimalo, po kakšnih merilih se izbira nastopajoče v oddaji. Prosila je za odgovor nadrejenih avtorju oddaje.

»... kako se ljudje kvalificirajo za nastop v oddaji in kako se lahko tudi sama kvalificiram za nastop v Pričevalcih TV Slovenije, da slovenski javnosti še sama povem, kaj se je o kom "govorilo", kaj "so mi povedali", kaj "se je reklo", kaj so "vsi znali". (...)

"Pričevalci", ki so med vojno komaj napolnili deset let na RTV mrtvo hladno razlagajo kdo je kaj delal med vojno- jasno, da se tega ne spomnijo, ker so premladi, in za to nimajo nobenih dokazov. (...)

Še enkrat vprašanje za pristojne: ali se lahko za nastop kvalificiram tudi jaz, ki se iz tistega časa tudi nič ne spomnim, ampak sem o tistih časih veliko slišala, največ o pokvarjenosti klera in o plemenitosti partizanskega odpora?«

Varuhinja je za odgovor na vprašanje prosila odgovorno urednico Kulturno-umetniškega programa **Živo Emeršič**, ki pa je menila, da ni pravi naslov.

»Menim, da je najbolj smiselno in pravilno, da odgovori avtor oddaje Jože Možina. Jaz z izbiro gostov nimam nič in o »kvalifikacijah« za nastop v oddaji nimam nobenih informacij. Avtor se vedno in brez izjeme samostojno odloča koga bo povabil in kaj ga bo vprašal, kaj bo v montaži izpustil in kaj od povedanega ostane v oddaji. Zato je edini pravi prvi naslovnik vsakega pisanja v zvezi s Pričevalci izključno in samo Jože Možina.«

Tudi v. d. direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak** ni želela odgovoriti na vprašanje, povezano s Pričevalci, saj meni, da lahko uredniški koncept oddaje pojasni le avtor oddaje. Na podlagi te korespondence je varuhinja za odziv prosila avtorja **Jožeta Možina**, ki je odgovoril:

»Moj odgovor je načelne narave in zelo podrobno vsebovan v priloženem besedilu. Sproti pa sem in bom neposredno odgovarjal vsem gledalcem, ki mi bodo pisali oz. mi bo njihovo pisanje posredovano.«

Priloženo besedilo, omenjeno v odgovoru, je odziv Jožeta Možine na varuhinjino poročilo v zadevi Intervju/Dežman, in z vprašanjem glede oddaje Pričevalci ni povezano. Zato je **varuhinja** avtorju oddaje še enkrat zastavila naslednje vprašanje:

»Kako avtor oddaje Pričevalci izbira sogovornike za oddajo, kakšno je merilo, ali se pričakuje, da sogovorniki pripovedujejo o tem, kar so doživeli, ali zadošča, da pripovedujejo o tem, o čemer so slišali.«.

Varuhinja bo odgovor objavila, ko ga prejme. Gledalki I. A. pa je poslala naslednje pojasnilo:

»Prejela sem vaše sporočilo, v katerem sprašujete o merilih, po katerih se izbirajo sogovorniki za oddajo Pričevalci. Prosili ste, da na to vprašanje odgovori vodstvo RTV Slovenija. Tako v. d. direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak** kot pristojna odgovorna urednica Kulturno-umetniškega programa **Živa Emeršiča** sta menili, da lahko koncept oddaje pojasni le avtor **Jože Možina**. Na konkretnije pojasnilo še čakam. Ko ga bom prejela, vam ga tudi pošljem.

Kot varuhinja lahko podam splošno pojasnilo, da ima RTV Slovenija posebno dolžnost, da spodbuja poznavanje in spoštovanje nacionalne zgodovine. Ne pri zgodovinskih ne pri drugih tematikah ne more biti prepovedanih govorcev. Pomembno pa je, da uredništva in avtorji pri izboru in obravnavi tem, pri določanju fokusa in žanra, pri zagotavljanju verodostojnih in pluralnih vsebin spoštujejo programske standarde in poklicna merila.

Že večkrat sem zapisala, da bi morali biti ustvarjalci oddaj, ki osvetljujejo travmatična zgodovinska obdobja oz. najtežje moralne dileme iz zgodovine slovenskega naroda še posebej pozorni na spoštovanje človeškega dostojanstva, tudi posthumno. Menim, da v memoarskih oddajah ne bi bilo primerno, če bi se pripovedovanje lastnih spominov prepletalo s pripovedovanjem tujih spominov ali z navedbami iz druge ali tretje roke, na način, kot bi šlo za nesporna dejstva. Iz vaše pritožbe razberem, da lahko takšen pristop krni dostojanstvo žrtev ali še živčih, ki so jih dogodki polpretekle zgodovine močno osebno prizadeli.

Menim, da obravnava tematik, ki delijo tako javnost kot stroko, terja še posebno tenkočutnost in premišljenost. K razmisleku o tem sem večkrat pozvala pristojna uredništva in bom to storila tudi ob tej priložnosti.

Na koncu vam posredujem še nekaj splošnih podatkov o oddaji Pričevalci, ki se je – če sledimo zapisom v programsko-produkcijskih načrtih RTV Slovenija (PPN) – skozi leta precej spreminjala. V nadaljevanju kopiram zapise iz PPN 2014–2018, ki vam bodo morda pomagali v razumevanju zasnove in meril pri izbiri govorcev.

PPN 2014: »Dokumentarno-pogovorna oddaja Pričevalci dokumentira spomine na polpretekla obdobja nacionalne zgodovine, pričevanja še živih sodobnikov, ki so bili priče pomembnim dejanjem in poglavjem ter jih večinoma povezujejo težke izkušnje usode. Pogovori bodo v celoviti obliki objavljani v poznovečernem terminu, ki dopušča različne dolžine oddaj, obenem pa bodo kot gradivo služili poznejšim pripravam dokumentarnih oddaj. Projekt Pričevalci bo nastajal v sodelovanju vseh UPE-jev TV Slovenija in z različnimi pripravljavci in voditelji pogovorov. Pri pripravi in uresničevanju oddaj bomo sodelovali s slovenskimi muzeji in drugimi institucijami na področju ohranjanja nacionalne nesnovne dediščine.«

PPN 2015: »Pričevalci, dokumentarno-pogovorna oddaja Vrsta pogovornih oddaj je nadaljevanje pogovorov več redno zaposlenih sodelavcev RTVS (pa tudi nekaterih zunanjih sodelavcev) z ljudmi, ki so bili priča pomembnih dogodkov v preteklosti in ki so jih tudi v marsičem zaznamovali: vračanje na pogorišča 1. svetovne vojne v Posočju, mobiliziranci v nemško vojsko med 2. svetovno vojno, ekonomski in politični izseljenci med obema vojnama in po drugi svetovni vojni ...«

PPN 2016: »Pričevalci so televizijski format oddaje z razmeroma odprtim koncem, pripoved, v katero se ne posega veliko in v kateri se določene osebnosti spominjajo posameznih zgodovinskih epizod, obdobj in pomembnih prelomnih trenutkov. V letu 2016 širimo krog udeležencev in načrtujemo več pogovorov in dokumentiranje spominov tistih, ki so na različne načine spremljali osamosvojitveni proces. Hkrati krepimo televizičnost oddaje.«

PPN 2017: SPOMINI, PRIČEVALCI, »Pogovorne dokumentarne oddaje prinašajo živa pričevanja ljudi, ki še nosijo v sebi zgodovinski spomin na prelomna obdobja narodove zgodovine. Na ta način arhivirana zgodovina je namenjena poznovečernim oziroma nočnim terminom.«

PPN 2018: »V letu 2018 se nadaljujeta memoarsko-feljtonski seriji Pričevalci in Spomini, ki ju bosta avtorja televizijsko obogatila.«

Upam, da sem vam pomagala pri odpravi vašim dilem. Želim si, da bi pri podajanju kritičnih mnenj o programih RTV Slovenija ohranjali spoštljivost in strpnost.«

Zadeva se navezuje tudi na odzive objavljene v poglavju Pohvale, zahvale, graje v oktobrskem poročilu (str. 17).

Odziv Jožeta Možine, ki ni povezan s Pričevalci, ampak z julijsko oddajo Intervju, je objavljen kot **PRILOGA 5** k temu poročilu (str. 74), in se navezuje na poglavje Informativni program, Zadeva Intervju/Dežman, četrtič (str. 13).

Odlični dokumentarci, a na sporedu prepozno

Gledalka Š. J. je izrazila pomislek glede časa predvajanja dokumentarnih serij Sinji planet II in Naravna čudesa Zemlje na TV Slovenija.

»Oddaji sta fantastični, kar me moti je edino čas v katerem sta predvajani (ob 20h zvečer). Doma imam namreč dva manjša otroka za katera se mi zdi, da bi bila taka oddaja, ki je tudi

sinhronizirana, zelo zanimiva in poučna. Problem je edino, ker gresta pred 20.uro že spat (predvidevam, da še marsikateri otrok) in si je žal ne moreta ogledati. Bi bila v prihodnje kakšna možnost predvajati take oddaje v popoldanskih urah (tam do 19.ure)?«

Iz odgovora **Neli Aberšek Vozelj**, urednice Uredništva tujih oddaj:

»Oddaje obeh serij si je še sedem dni po televizijskem predvajanju mogoče ogledati na spletnem portalu <https://4d.rtvsl.si/>; v iskalnik vnesete naslov in nato sledite navodilom za prijavo. Tako boste še ujeli nekaj epizod iz serije Naravna čudesa Zemlje. Gotovo pa bomo v prihodnjih mesecih obe seriji ponovili, najverjetneje tudi v popoldanskem času, a v tem trenutku z natančnejšimi termini ne moremo postreči.«

Pohvala Studiu Kriškraš

Varuhinji je bila posredovana pohvala gledalke **A. K.** oddaji otroškega in mladinskega programa Studio Kriškraš.

»Najprej pohvale vsem, ki to oddajo res skrbno in z razmislekom pripravljajo. Oddaja je navdihujoča, izobraževalna, pa tudi zabavna. Prav takšna, kakršno v tem času nenehnega poneumljanja naši otroci potrebujejo. Hvala vam!

Dodala pa bi še to - hčerka je bila izbrana na avdiciji in ekipa Studia Kriškraš, ki je prišla snemat oddajo, je bila zelo profesionalna. Hčerka je res uživala. Tako zelo, da sva se prejšnji teden na povabilo ustvarjalcev udeležili tudi studijskega snemanja. In sem bila prav ganjena, celotna ekipa se ji je posvetila, ji razkazala studio in rekvizite. Čudovito! Ko vidiš, da si še kdo vzame čas, da rad opravlja svoje delo.... To je dandanes bolj izjema kot pravilo.«

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Dobrodošli v kvizu Vem!

Več gledalcev se je odzvalo na kviz Vem. Vsi imajo radi oddajo, vendar jih marsikaj tudi zmoti. Gledalec **M. R.** je v kvizu 15. novembra pogrešal enega od nastopajočih.

»14. 11. 2018 ste ob 18.uri in 20 min., predvajali kviz "Vem!", v kateri je drugič postal finalist Marko iz Celja. Nastopiti bi moral tudi v tretje, včeraj, 15. 11. 2018, toda so bili čisto drugi tekmovalci. Prosim za pojasnilo.«

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa:

»V enem snemalnem terminu oddaje Vem posnamemo 4 ali 5 oddaj, saj je to zaradi racionalnega izkoriščanja produkcijskih kapacitet praksa na vseh televizijah. Vse tekmovalce pri tem opozorimo na termin naslednjega snemanja, ki bi se ga morali udeležiti v primerih zmage v več oddajah, če so to 3., 4. ali 5. oddaja v snemalnem dnevu. Zelo redko, v več kot 500. oddajah je bilo to drugič, se je zgodilo, da se tekmovalec zaradi neodložljivih obveznosti ni mogel udeležiti vnaprej planiranega snemanja in smo ga zato nadomestili z novim tekmovalcem, on pa bo, če bo želel, dobil priložnost na enem od bodočih snemanj. V oddajah tega posebej ne izpostavljamo, saj ne želimo, da bi tekmovalci to možnost izkoriščali preveč pogosto.«

Gledalec je bil zadovoljen s pojasnilom:

»Verjamem, da ni bila vaša krivda. Sem redni gledalec te zanimive oddaje, če se je ne morem ogledati v rednem terminu, si jo ogledam prek vašega "Arhiva" na Mmc. portalu. Spomnim se pred časom, ko je nastopal neki starejši možakar Janez štirikrat in smo bili predhodno obveščeni, da ga na naslednji oddaji zaradi osebnih razlogov ne bo. Skratka, hočem povedati, da podpiram to oddajo in zdaj načrtujete nov kviz, za katerega upam, da ostane na podobni kvaliteti.«

Ema 2019: kaj pa slovenščina?

Na varuhinjo je bilo so-naslovljeno sporočilo gledalca **N. R.**, ki se je pritožil, ker za izbor za slovensko evrovizijsko pesem (Ema 2019) ni predpisano, da morajo sodelujoči peti v slovenščini.

»Odločno protestiram. Bili smo prepričani, da se je problem jezika skladb na Ema lani rešil in Lea Sirk se je kljub 'nespevni' slovenščini uvrstila v finale. Zdaj berem novi razpis in o slovenščini ne duha ne sluha. Nova direktorica podpisana pod razpis se požvižga na dekret programskega sveta od lani, kjer je pisalo da se mora peti v slovenskem jeziku. Zdaj ne bo dveh krogov oziroma večerov in evo, vse kar je bilo mukoma doseženo hočete spet ignorirati. To je norčevanje urednikov in direktorjev iz plačnikov naročnine in programskega sveta. Pred Evropo se sramujemo svojega jezika in pozabljamo, da RTV ni vaša, ampak od ljudi, ki so zgroženi nad potujčevanjem in hlapčevskim petjem v slabi angleščini. Ukrepite prosim takoj ali pa se odpovejte temu dragemu projektu. Prosim za ukrep in odgovor.«

Odgovor v. d. direktorice TV Slovenija, **Natalije Gorščak**:

»TV Slovenija z razpisom za festival EMA 2019 ne krši sklepa Programskega sveta RTV Slovenija sprejetega na 33. redni seji, 22.5.2017, v katerem piše, » da bodo na pred izboru EMA 2018 morali vsi nastopajoči zapeti svojo skladbo v slovenskem jeziku, oziroma jezikih avtohtonih narodnih skupnosti, vsi, ki se bodo uvrstili v finale Eme, pa bodo v finalu lahko zapeli svojo skladbo v slovenskem oziroma kateremkoli jeziku, s katerim bi se praviloma želeli predstaviti na Evroviziji. Na festivalu Ema 2019 bodo namreč tekmovalci nastopili le v finalu in bo jezikovna rešitev enaka kot na Ema 2018, kjer so nastopajoči lahko »v finalu zapeli svojo skladbo v slovenskem oziroma kateremkoli jeziku, s katerim bi se praviloma želeli predstaviti na Evroviziji.

Zgolj kot pojasnilo vam posredujemo še nekaj informacij.

V Pravilih Zveze evropskih radiotelevizij (EBU) za izvedbo Pesmi Evrovizije od leta 1999 ni nikakršnih omejitev pri uporabi katerega koli jezika. Tako tudi strokovna komisija pri Zvezi evropskih radiotelevizij EBU o ponovni uvedbi nacionalnih jezikov na Pesmi Evrovizije ne razpravlja več, saj tovrstnih pobud s strani javnih radiotelevizij, udeleženk Pesmi Evrovizije, ni.

RTV Slovenija ne pogojuje izbire jezika, ker:

- sledimo pravilom EBU, saj bo izvajalec, ki bo zastopal RTV Slovenija na Pesmi Evrovizije, moral slediti tem pravilom tudi v vseh drugih segmentih,
- s tem ne pogojujemo ali spodbujamo, da avtorji pesem napišejo in izvajalci zapojejo v angleškem jeziku, ampak jih v njihovem umetniškem ustvarjanju ne omejujemo (kar je tudi večkrat izražena želja avtorjev in izvajalcev).

Podatki o uporabi različnih jezikov na Pesmi Evrovizije 2018.

PESEM EVROVIZIJE 2018			
ŠTEVILO UDELEŽENK	ANGLEŠČINA	IZKLJUČNO LASTEN JEZIK	POSEBNOSTI
43	30	11 (4 so bile že neposredno uvrščene v finale, od ostalih 7 pa so se v finale iz dveh predizborov uvrstile 3)	ESTONIJA (italijanščina) SLOVENIJA (slovenščina + del pesmi v portugalsščini)

Če bodo avtorji in izvajalci na Pesmi Evrovizije 2019 uporabili kateri koli drug jezik, ne bodo nič manj zastopali Slovenije v tujini in ne bodo nič manj slovenski avtorji in slovenski izvajalci.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Kot varuhinja lahko dodam le informacijo o odzivih na prevladujočo angleščino na Emi 2017, ko sem zaradi vprašanja jezika prejela številne pritožbe občinstva. Takrat sem zapisala mnenje, ki je objavljeno v mesečnem poročilu za februar 2017 (str. 16):

»Iz varuhovega arhiva ni mogoče razbrati, ali je pritožb na Emo letos več kot prejšnja leta ali ne, vsekakor pa jih je toliko, da terjajo temeljit razmislek in analizo pri ustvarjalcih in odgovornih. Čeprav število odzivov ne more biti glavno (vsekakor pa ne edino) merilo za sklepanje o morebitnem kratenju pravic uporabnikov, je izkazano občutljivost gledalcev in poslušalcev glede jezika na Emi treba vzeti resno. K negovanju slovenskega jezika RTV Slovenija zavezujejo zakon, poklicna merila, programski standardi. Kljub temu bi bilo pretirano sklepati, da enkratni televizijski projekt znotraj ogromnega obsega domače RTV produkcije na letni ravni, in ob tem še v šov formatu, ki je namenjen razvedrilu, že ogroža materinščino ter gledalcem in poslušalcem krati pravico do spremljanja programov v slovenskem jeziku. Zastavlja pa se vprašanje, ali bi ustvarjalci v pripravljalni fazi lahko občinstvu bolj pojasnili načrtovan potek, naravo in pravila projekta. Kot morebitno koristno smernico za avtonomno načrtovanje podobnih projektov v prihodnje pa omenjam, da je bilo v telefonskih odzivih večkrat predlagano, naj izvajalci pripravijo dve različici pesmi – v domačem in tujem jeziku.«

V istem poročilu je na str. 51 objavljeno tudi pojasnilo odgovornega uredništva Razvedrilnega programa.

Programski svet je na podlagi odzivov javnosti, ki so prihajali še marca 2017, dvakrat razpravljal o t. i. jezikovnem problemu na Emi ter na seji 22. maja 2017 sprejel naslednji sklep, ki se je nanašal na pripravo Eme v letu 2018: »Programski svet RTV Slovenija potrjuje predlagano jezikovno rešitev, po kateri bodo na domačem predizboru Ema 2018 morali vsi nastopajoči svojo skladbo zapeti v slovenskem jeziku oziroma jezikih avtohtonih narodnih skupnosti. Ta pogoj bo del razpisa. Vsi, ki se bodo uvrstili v finale Eme, pa bodo v finalu lahko zapeli svojo skladbo v slovenskem oziroma kateremkoli jeziku, s katerim bi se praviloma želeli predstaviti na Pesmi Evrovizije.«

Kot varuhinja se o načrtovanih programskih vsebinah ne morem vnaprej izrekat. Morda pa se bo tokrat večina izvajalcev sama odločila za slovenščino in se bodo vaše vnaprejšnje skrbi izkazale za odvečne.«

Vulgarno in žaljivo v Vikend paketu

Varuhinja je obravnavala dve pritožbi, pisno in ustno, glede oddaje Vikend paket, predvajane 4. in 11. novembra na TV SLO1. Glede oddaje, ki je bila na sporedu prvi novembrski konec tedna, je pritožnica zapisala, da je presegla meje dobrega okusa in da je bila vulgarna.

»Po tej poti želim izraziti svoje ogorčenje nad današnjo popoldansko oddajo Vikend paket. Ne prvič, a tokrat je raven te oddaje povsem padla pod še dostojno raven, predvsem pa pod raven, ki jo kot gledalka pričakujem od nacionalne televizije. Za to so tokrat "zaslužni" gostje, tako imenovani komentatorji za omizjem J. Robežnika, ki naj bi poskrbeli za humoristične vloške v oddaji. A je bilo to pot humorja bolj malo, zato pa toliko več neprimerne besedičenja, izrazov in obnašanja, ki celo za kakšnim gostilniškim šankom veljajo za nedostojne, kaj šele v oddaji nacionalne TV. Izrazov, ki so me zmotili, seveda ne nameravam ponavljati, a če ste si oddajo ogledali ali si jo še boste, mi boste verjetno pritrdili. Verjamem, da je težko vsak teden dobiti primerne goste za takšno oddajo, a to ne more biti opravičilo za takšne zdrse. Posebej za tovrstne oddaje nacionalke, ki potekajo v živo, po mojem prepričanju pač ni vsak primeren gost.« (T. K.)

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa:

»V redakciji oddaje Vikend paket se trudimo gledalcem ponuditi kar se da pestro zasedbo komentatorskega omizja, ki skrbi za humor in zabavne komentarje v oddaji, kar je bila tudi s strani gledalcev večkrat neposredno izražena želja. V oddajo tako vsak teden povabimo različne humoriste in duhovite posameznike, vsak od njih pa ima svoj stil izražanja in posredovanja humorja. Odzivi publike na različne zvrsti humorja so subjektivni in posledično raznovrstni, tudi glede primernosti in duhovitosti, vendar pa voditelja z usmerjanjem pogovora vedno poskrbita, da njuni sogovorniki ne prestopijo meje dobrega okusa ali žaljivosti. Odzivi povabljenih komentatorjev so spontani, saj ti svojih komentarjev ne izvajajo po vnaprej pripravljenem scenariju, zato drži, da se jim v oddaji v živo lahko kdaj pripetijo zdrsi, ki spravijo voditelja in ustvarjalce oddaje v zadrego in se gledalcem zanje tudi opravičimo. Gledalki lahko pritrdimo, da za tovrstne oddaje, ki potekajo v živo, niso primerni prav vsi gosti, kar pri izboru komentatorjev in ostalih gostov oddaje tudi upoštevamo.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Urednikovemu odgovoru lahko dodam še pojasnilo, da ustvarjalce RTV vsebin tudi programski standardi zavezujejo k spoštovanju dobrega okusa oz. razumevanju med duhovitostjo in duhovičenjem (vulgarnostjo, žaljivostjo itd). Razumem, da gre pri tem velikokrat tudi za vprašanje osebnega okusa in dožemanja ter da pojma dobrega okusa (kakor tudi dobrega humorja) ne razumemo vsi enako. Vsekakor menim, da ste upravičeno izrazili pričakovanje, ki ga delim z vami, in sicer, da bi v programih RTV Slovenija nastopilo čim več zanimivih in kakovostnih gostov.«

Pritožnica se je z odgovorom strinjala, a vendar dodatno opozorila:

»Ni pa vse humor, kar se prodaja pod to znamko. Prostaško izražanje in obnašanje, vredna kakšnega resničnostnega šova, nista nujno zabavna, še manj humorna.«

Ustna pritožba **P. L.** se je nanašala na oddajo, ki je bila na sporedu 11. novembra. Pritožnica je opozorila ne seksizem v komunikaciji med dvema gostoma oddaje.

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa:

»Tudi sami smo se v Razvedrilnem programu TVS po oddaji takoj odzvali in uredniku oddaje ter obema voditeljema posredovali navodilo, da se v bodoče pred oddajami gostom natančno pove, da posegi v intimen prostor ostalih gostov in voditeljev niso dovoljeni, in da bo v primeru možne ponovitve takega dogodka, tak gost javno opozorjen in če bo urednik ocenil, tudi zaprosen, da odide iz studia. Doslej v RP TVS ni prihajalo do takih dogodkov, zato urednik in voditelja niso bili pripravljeni na odziv, v prihodnje pa je procedura za ravnanje ob takih dogodkih predvidena.«

Slovenski pozdrav: Ni smešno!

Varuhinja je prejela dve pritožbi glede so-voditeljice oddaje Slovenski pozdrav Urške Vučak Markež. Pritožnika sta poudarjala, da jima humor lika ni blizu.

»Živim dolga leta v Nemčiji in z veseljem gledam Slov. programe smo ne vem kdo je to kriv da je Urška v televiziji glasbena oddaja Blaž Švab in Darja Geišek ta oddaja je odlična samo ta Urška pokvari mi vsak Petek zvečer. Saj ona spušča za Slov. nemogoče štose ni za smejat pa ne za jokati.« (S. R.)

»Oddaja Slovenski pozdrav mi je bila nedaleč nazaj zelo všeč, komaj sem čakala na njeno predvajanje ali ponovitev. Zdanji dve leti me pa sploh več ne pritegne, da si jo ogledam. Bom diskretna. Moti me način obnašanja sovoditeljice Urške, njene način obnašanja, način pikrosti besed, in smehljanja. Se mi zdi, da včasih presega vse meje. Ta smeh ni smeh, ampak dretje.« (M. V.)

Iz odgovora **Vanje Vardjana**, odgovornega urednika:

»Slovenija ima mnogo bogastev, med njimi tudi jezik, ki pomeni prvi stik z ljudmi in prvi vtis o kulturi, narodu in krajih. Urška Vučak Markež skuša na simpatičen in nevsiljiv način zapolniti del oddaje. Dialog med voditeljema podkrepita stil in način izražanja v štajerskem duhu, ki želi biti razvedrilen, sproščen in neobremenjujoč. Njena vloga in pojavnost v oddaji sta dobronamerni, v duhu interpretacije razlik med spoloma, odnosov v družbi, o katerih kroži veliko stereotipov, in se jih ustvarjalci oddaje na subtilen način dotikamo. Seveda v želji, da bi jih razumel čim širši krog gledalk in gledalcev. Lik Urške se skozi oddaje razvija, dobiva nove elemente, voditeljica se dokazuje v različnih spretnostih, s čimer odstira tudi dejstva, kako državjani Slovenije sprejemamo humor na lasten račun.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Komentiranje nogometne tekme Bolgarija : Slovenija

Gledalec **M. K.** je bil kritičen do komentiranja nogometne tekme med Bolgarijo in Slovenijo 19. novembra na TV SLO2.

»Vse slabo, kar se lahko zgodi eni reprezentanci, je uspelo NZS. Slabše ne gre, pa vendar se motim. Če se nekdo odloči, da prepusti komentiranje takšne tekme, ki je že tako ali tako noče nihce gledat, se najde g. Dr. Stare in doda celotni zadevi dimenzijo, ki ji ni para v svetovnem prostoru komentiranja.

Lepo vas prosim za v naprej. Po SP ste dejali, da se je skupaj z g. Milovanovičem upokojil in resnično vsi skupaj pričakujemo, da se tega drži in to brezpogojno. Ko oridemo tako daleč, da mi žena trdi, da je to boljše od vsake humoristične serije, potem vemo kje smo.«

Odgovor odgovornega urednika Športnega programa **Gregorja Peternela**:

"Andrej Stare je dolgoletni sodelavec Športnega programa TV Slovenija in nikoli ni bilo rečeno, da odhaja v pokoj. To ste izvedeli iz drugih medijev, zato je najbolje, da se pri njih pozanimate, kje so pridobili to neresnično informacijo. Nikoli ni bila podana s strani Športnega programa TV Slovenija.

Andrej Stare tako kot vsak reporter TV Slovenija želi gledalcem pripraviti dober neposredni prenos. Okusi gledalcev so seveda različni, vsekakor pa se bomo še naprej trudili pripravljati dobre in še boljše neposredne prenose."

Varuhinja je dodala:

»Sama urednikovemu odgovoru težko kar koli dodam, razen pojasnila, da se pri svojem delu srečujem z resnično raznovrstnimi okusi gledalcev, poslušalcev in bralcev RTV vsebin. Nekateri so se od srca nasmejali Staretovi opazki: "Nogomet brez kontakta je kot vas brez gostilne." Nekatere je zmotila.

Razumem, da komentatorji s specifičnim komentatorskim slogom bolj izstopajo in zato tudi sprožajo več pozitivnih in hkrati negativnih odzivov. Verjamem pa, da tudi kritike, kakršna je vaša, naredijo svoje: urednik jo prebere in prediskutira v uredništvu ter jo upošteva v svojih nadaljnjih razmislekih o programu.«

Gledalec se je s pojasnilom večinoma strinjal, a dodal:

»Kljub temu pa pri komentiranju, še posebej reprezentance, morajo obstajati določena pravila. G. Stareta, hočeš nočeš, poslušam že desetletja. Primerjava, ki ste jo navedli je simpatična in neškodljiva in me niti najmanj ni zmotila. Tudi zamenjava športa, ki je tisti trenutek v prenosu ni problematična, sploh če si komentator v več športih. Moti pa pretiravanje, moti sarkastično zakrivanje realne slike, moti osnovno nepoznavanje določenih pravil igre, moti prenapihnjena samozavest, moti povečevanje nečesa sila povprečnega in zelo moti podcenjevanje tistega, kar osebno komentatorju ni všeč. V nogometu je prav G. Stare tisti, ki deli, ne združuje, je tisti, ki vse ve, kljub temu, da je razgledan, pa so informacije, ki jih natrosi velikokrat napačne, itn...

Vsi, ki smo bili kdaj aktivni športniki težko spremljamo njegov "pouk zgodovine", ki ponavadi nima nobene povezave z bistvom. Pa naj bo dovolj. Za konec samo še mnjenje velike večine ljudi iz mojih krogov.

G. Stare je komentator, ki je sam sebi zadosten in ne potrebuje poslušalcev, kaj šele dobro namernih kritikov.«

Slovenci svetovni prvaki v raftingu

Varuhinja je v vednost prejela pritožbo gledalke **M. A.** glede spregleda dosežka Slovencev na svetovnem prvenstvu v raftingu na divjih vodah.

»Slovenci so na svetovnem prvenstvu v raftingu na divjih vodah, ki poteka na reki Alumine v Argentini, v disciplini sprint v starostni kategoriji do 23 let **postali svetovni prvaki** med mlajšimi člani. V finalu so premagali domačine Argentine, ki so tekmo končali na drugem mestu. Tretje mesto je pripadlo Čehom.

Brzice reke Alumine gostijo več kot 60 ekip iz 21 držav. Slovenijo v kategoriji do 23 let na prvenstvu zastopa ekipa straškega Rafting kluba Gimpex.

Na najvišjo stopničko zmagovalnega odra so se povzpeli **Jan Avsenik, Denis Dragovič, Miha Mazovec in Žiga Šenica**, ki trenirajo na mirni Krki, zmagujejo pa na divjih vodah.

Dolenjski veslači s Straže pri Novem mestu so za pičlih osem stotink sekunde premagali domačine prvenstva, ki se bo v četrtek nadaljevalo s tekmami v dvobojevanju. Slovenci so v prvem krogu prosti, v drugem pa se bodo pomerili z zmagovalcem dvoboja med Češko in Brazilijo.

Mladi člani Rafting kluba Gimpex s Straže so julija v Bratislavi na Slovaškem, kjer je potekalo evropsko prvenstvo v raftingu na divjih vodah, postali evropski prvaki. V domačo Stražo so se vrnili z desetimi kolajnami.

Morda pa bi vseeno bilo prav, o tem slišati na nacionalni RTV.«

Urednik športno informativnih oddaj, **Boštjan Ogris**:

»Po kriterijih, ki smo jih soglasno sprejeli v našem programu, poročamo o mlajših tekmovalnih kategorijah o medaljah v olimpijskih športih. O ostalih športih samo o rezultatih ne poročamo, vedno pa smo pripravljeni objaviti zanimive zgodbe, ki so podprte s posnetki. O teh fantih bi torej lahko naredili zgodbo, ko se vrnejo, če so nam pripravljeni odstopiti posnetke s prizorišča.«

Varuhinja je udeležence v korespondenci spomnila na priporočilo, ki ga je zapisala v poročilu za oktober (str. 19 in 31):

»Omenjam še, da Statut RTV Slovenija odgovornemu uredniku Športnega programa TV Slovenija dodeljuje tudi vlogo odgovornega urednika športnih vsebin na MMC (<http://www.rtvlo.si/impresum>). Morda bi bilo smiselno, če bi televizijsko uredništvo in MMC skupaj poiskala še kakšno dodatno pot za sodelovanje s športniki, ki vrhunske rezultate beležijo na dogodkih, ki potekajo brez žarometov in TV-kamer.«

Zakaj ne več o rokometni tekmi?

Gledalec **A. Š.** je izrazil nestrinjanje z vrstnim redom poročanja športno informativnih oddaj 4. novembra.

»Kdaj boste končno in enkrat za vselej dojeli, da je tekma **našega državnega prvaka v kateri koli evropski ligi prvakov** (v tem primeru rokometni), bolj pomembna od (grobo rečeno) vsake "vaške" fusbalske tekme našega državnega prvenstva? Se vam zdi, da so fusbalske tekme v Celju, Domžalah, Kranju in Kidričevem bolj pomembne od zmage celjskih rokometašev v ligi prvakov proti ukrajinskemu Zaporožju? Vsaj tako ste po vrstnem redu poročali v včerajšnjih poročilih ob 19. in 22:30 uri, v oddaji **Dobro jutro** pa na začetku v športnem pregledu **NIČ o rokometni ligi prvakov**, kot da ta sploh na obstaja. Seveda tudi tu takoj na začetku obširno o domačem fusbalu, pa o ameriški NBA in Dončiču ter celo o maratonu v New Yorku. Ne mor's verjet!? Res zanimiva politika vašega športnega uredništva!«

Iz odgovora **Boštjana Ogrisa**, urednika športnih informativnih oddaj:

»Pri določanju vrstnega reda v našem poročanju imamo več kriterijev. Eden od pomembnejših je, da v ospredje postavljamo dogodke, ki jih na naši televiziji predvajamo tudi v neposrednih prenosih. Namen je, da našim gledalcem posredujemo celovito sliko dogajanja v določenem športu, ki ga je RTV Slovenija določila za priorieto. Ta kriterij je prevladal v nedeljo.

Za rokometno ligo prvakov ima pravice za prenose konkurenčna TV hiša, mi pa v svojih oddajah po zakonu lahko uporabimo v 24 urah po tekmi enkrat samkrat 90 sekund slike s tega dogodka. Ker gre za elitni dogodek, smo se odločili, da bomo teh 90 sekund objavili v

naši osrednji oddaji, toda ne na prvem mestu. V jutranjem programu o rokometu nismo spregovorili zato, ker gledalcem ne smemo pokazati slike s tekme več kot enkrat.«

Varuhinja je pripisala:

»Pojasnilu urednika športnih dnevnoinformativnih oddaj bi težko kar koli dodala, še posebej ne morem posegati v avtonomno odločitev o vrstnem redu novic. Smiselno pa se mi zdi posebej poudariti, da sme Televizija Slovenija predvajati le posnetke, za katere ima zakupljene pravice. Tudi sama bi si želela, da bi bila RTV Slovenija kot javni medij lahko zraven pri vseh zanimivih in pomembnih športnih dogodkih, vendar zakup športnih pravic ni samoumeven.«

Gledalec je v odgovoru navajal dodatne argumente v prid svoji pritožbi:

»Če se spomnite, to ni bil moj prvi ugovor na delo vašega športnega uredništva in vedno sem dobil enake ali podobne izgovore. Pri moji tokratni pritožbi ne gre le za vrstni red poročanja o aktualnih športnih dogodkih, kar utemeljujem z naslednjim:

1. Trditev, da na vaši televiziji v ospredje postavljate športne dogodke, ki jih **predvajate tudi v neposrednih prenosih**, je neresnična (da ne rečem še kaj hujšega) in zavajajoča. Ta dan, v nedeljo 4. t. m., ste namreč na vašem drugem programu ob 16. uri **neposredno prenašali le nogometno tekmo Olimpija : Domžale**, iz vseh ostalih tekem pa ste pokazali kratke reportaže z intervjuji. Ste morda tudi Dončičevo tekmo v ameriški NBA-ligi prenašali direktno? ☐ O njem ste namreč s ponavljajočo in skoraj vedno enako reportažo in intervjuji poročali v obeh terminih v nedeljo (ob 19. in 22.30 uri) ter v ponedeljek ob 7. uri (Dobro jutro) in še tekom celega dne v poročilih ob 13., 17. in 19. uri. Enako tudi o tekmah domačega nogometnega prvenstva. Toliko torej o tem vašem prvem kriteriju!
2. Če je **prioriteta vaše televizije domače nogometno prvenstvo** na račun elitne evropske lige prvakov, v kateri tekmujejo nekateri naši klubi (v rokometu na primer Celje in Krim), potem je to res žalostna politika vašega športnega uredništva. Sploh, če vemo, da naš nogomet spada v evropsko in svetovno **dno**, medtem ko so košarka, rokomet in odbojka v samem vrhu.
3. Verjetno mi bo na to nekdo odgovoril, da je pač nogomet najbolj gledan šport na svetu itd. itn. Pa poglejmo, kakšna je bila obiskanost nedeljskih tekem in s tem interes športne publike in navijačev na ta dan pri nas v Sloveniji. **Nogomet** – Triglav : Krško 300 gledalcev, Gorica : Rudar 350, Aluminij : Mura 700, Celje : Maribor 2.500 in Olimpija : Domžale 3.500 gledalcev. **Rokomet** – Celje PL : Zaporozje **3.900 gledalcev**. To seveda, poleg nivoja in pomembnosti tekmovanja, za vaše športno uredništvo **ni pomemben kriterij!** Mimogrede – na tekme Celjanov v ligi prvakov ne hodijo le domačini in okoličani, ampak kar veliko navijačev iz ostalih delov Slovenije.
4. Vaš izgovor, da *"ima za rokometno ligo prvakov pravice za prenose konkurenčna TV hiša, mi pa v svojih oddajah po zakonu lahko uporabimo v 24 urah po tekmi enkrat samkrat 90 sekund slike s tega dogodka"* je ponavljajoč in vedno enak. Zakaj pa na tekmo LP v Celje **niste poslali svojega snemalca in reporterja**, tako kot velikokrat v preteklosti, in bi lahko potem to reportažo **ponavljali tolikokrat**, kot ste že omenjene nogometne tekme DP? Ker pač to ni bilo v vašem interesu in "prioriteti"! V dvorani je bil kot gledalec celo vaš bivši sodelavec Ivo Milovanovič, ki bi vam lahko pri tem pomagal

Po mojem prepričanju se vsi skupaj premalo zavedate, da je **TV Slovenija nacionalna televizija**, ki jo plačujemo praktično vsi državljani. To pomeni, da bi morala biti vaša programska politika, tudi na področju športa, kar se da prilagojena potrebam in željam čim večjega števila državljanov

Slovenije. Ne pa, da nas v športu kar naprej "posiljujete" z domačim fusbalom, za ljubitelje ostalih kolektivnih športov pa vam je bolj malo mar!«

Odgovor na odgovor urednika **Boštjana Ogrisa**:

»...ne bi rad polemiziral z vami, rad pa bi pojasnil veliko zmoto, v kateri grmite čez naš program. Seveda smo tako kot vselej na tekmo rokometašev Celja poslali svojega snemalca in novinarja, toda pravila so jasna. Lastnik pravic ščiti svoje interese in prepoveduje kakršnokoli snemanje v dvorani. Kamere lahko uporabljamo le v hodniku, kjer je mešana cona in lahko snemamo pogovore z igralci in trenerji. Posnetke tekme pa lahko posnamemo le po običajnem TV signalu, kakršnega sprejemate tudi vi doma in jih lahko uporabimo enkrat v 24 urah.

Najverjetneje ste opazili, da je pri prenosih DP v rokometu povsem drugače. Ti so se po daljšem času vrnili na našo TV. Tudi v naših informativnih oddajah smo močno okrepili poročanje z domačih tekem. Zagotovo ste znali tudi to primerno oceniti in pohvaliti pri varuhinji gledalčevih pravic.«

Gledalec A. Š. se je v svojem ponovnem odgovoru strinjal in opravičil: »OK – se strinjam in se opravičujem, ker pač premalo poznam vsa ta razmerja in obveznosti.«

Oddaja o nogometnih sodnikih

Gledalec **N. L.** je na varuhinjo naslovil pobudo, da bi tudi TV Slovenija pripravljala in predvajala oddajo o nogometnih sodnikih, sojenju tekem in morebitnih sodniških napakah.

»Nimam pritožbe glede kakšnega športnega prenosa, imam pa predlog, ki ga bi dala uredniko tv športnih prenosov ali Tv : nujno po vzgledu drugih televizij narediti oddajo o sojenju in napakah naših sodnikov. Namen ni sramotiti sodnike, ampak s pomočjo samih sodnikov izboljšati njihovo odločanje na terenu in zmanjšati eventualno navijanje sodnika za kakšno moštvo. Podobno oddajo ima tudi hrvaška televizija in se je odlično obnesla, ker dela za dobrobit nogometa.«

Odgovorni urednik Športnega programa, **Gregor Peternel**, se je zahvalil za predlog in sporočil, da se s to tematiko v uredništvu redno ukvarjajo:

"Težava je, ker aktivni sodniki in sodniška organizacija sojenja na posameznih tekmah ne želijo ocenjevati in komentirati v medijih. Prav tako pa se tovrstnih nastopov izogibajo nekdanji sodniki in je tudi med njimi težko najti verodostojnega sogovornika, ki bi ocenjeval odločitve in sojenje sodnikov v slovenski ligi."

V. PROGRAM PLUS

Odzivi na oddajo Dobro jutro

Varuhinja je prejela več različnih odzivov, predvsem telefonskih, glede oddaje Dobro jutro. Pisno sta v nabiralnik prispeli pohvala in graja.

»Rada bi pohvalila odlično oddajo Dobro jutro, ki je tako pozitivno naravnana, ima prijetne voditelje in vedno aktualne teme ter novice in vklope z našega podeželja. Spremljam jo vsako jutro in mi vedno polepša dan.

Predvsem bi pohvalila voditeljico Ano Tavčar, ki vodi tako s srcem in hkrati zelo izkušeno in strokovno in postavlja gostom ravno tista vprašanja, ki bi jih postavila tudi sama.« (K. K.)

Preveč je reklam, kar je zelo moteče, a priori utišam ali preklapljam in iščem kvalitetne vsebine na drugih programih, tudi hrvaških. Imam pripombe na vodenje Ane Tavčar, ki ji ne oporekam sposobnosti, vendar ... govori kar v imenu gostov in ne pusti do besede že tako prekratko odmerjenem času, da gosti kaj povedo. ... Zakaj je za klice gledalcev v studio tako nesramno časovno omejeno na nekaj minut, pa še takrat, ko je na zvezi gledalec, ga Tavčarjeva in tudi Urankar stalno prekinjajo, vmes komentirajo, da je samo še manj časa za to, da ljudje kaj povedo. Namreč kot ugotavljam, slovenski narod ni tako neumen in ima veliko pametnih idej in pripomb. Predlagam vsak dan klice ljudi na tv na aktualne teme in to dalši čas, ne samo nekaj minut. (L. K.)

Pohvala je bila posredovana uredništvu. Kritični gledalki je **varuhinja** med drugim odgovorila:

»... zakonodajalec v Sloveniji je predvidel, da si mora TV Slovenija okoli petino vseh sredstev za program zaslužiti na trgu, torej z objavo oglasov. Dokler bo tako, bodo oglasi naši spremljevalci. Dobra novica je, da je obseg oglasov natančno predpisan z zakoni in omejen. V dopoldanskem času sme biti v vsaki uri programa največ 12 minut oglasov. Tako je tudi v oddaji Dobro jutro. Še boljša novica pa je, da imamo na TV Slovenija številne programe, ki sploh niso prekinjani z oglasi, od filmov do izobraževalnih in dokumentarnih oddaj, s čimer se ne more pohvaliti nobena druga televizija pri nas.

Voditelji, telefonski klici: kritično omenjate dva voditelja oddaje Dobro jutro. Glede obeh prejemam številne pohvale. Je že tako, da imamo gledalci različne okuse. To velja tudi za telefonske klice. Večkrat me kdo vpraša, zakaj imamo v programih toliko telefonskih klicev in zakaj so v posameznih radijskih ali televizijskih oddajah nekateri poslušalci ali gledalci skoraj 'abonirani'. Na takšno vprašanje lahko odgovorim le, da imamo tudi drugačno občinstvo, torej takšno, kot ste vi, ki bi si želeli več odprtih telefonov. Načeloma pa le moram zapisati, da gre za izrazito netelevisijski format, in da se v programih Televizije Slovenija običajno na vprašanja javnosti običajno odgovarja posredno, na primer s svetovalnimi, izobraževalnimi, informativnimi oddajami.«

VI. SPLOŠNO

Preveč ponovitev!

Gledalka **M. D.** se je pritožila nad ponovitvami različnih oddaj domače in tuje produkcije v programih javne televizije.

»Koliko programa predvajate oz. ponavljate iz preteklosti:

- Zlata dekleta
- Umor je napisala (trikrat dnevno) in še:
- Koda
- Turbulenca
- Džamila
- Tele M in še. Mislim, da je vsega tega že preveč.«

Iz odgovora **pisarne varuhinje**:

»Ponovitve različnih televizijskih oddaj so lahko za gledalce razumljivo izjemno moteče. Večina gledalcev si res želi čim več premiernih predvajanj, zanimivo pa je, da varuhinja prejema tudi odzive gledalcev, ki jih zanima, kdaj bo ponovitev določene oddaje, sploh če nimajo možnosti ogleda z zamikom.

Konkretni podatki glede razmerja med predvajanjem premiernega programa in ponovitev so zapisani v Programsko-produkcijskem načrtu za leto 2018

(https://www.rtv slo.si/files/letno_porocilo/ppn_2018.pdf), in sicer je glede na zapisano premiernih oddaj na 1. programu Televizije Slovenija povprečno 100 ur na teden, torej 14 ur dnevno, ponovitev pa tedensko 22 ur oziroma povprečno 3 ure dnevno med 6.00 in 24.00. Premiernega programa na 2. programu Televizije Slovenija pa je, glede na navedbe v poročilu, 30 ur na teden (brez športa), torej dobre 4 ure dnevno, športa je letno približno 1172 ur, torej 3,2 ure dnevno (skupaj povprečno 7 ur premiernega programa dnevno).«

Pripombe: manj oglasov, več strpnih razprav

Gledalka L. K. je podala več pripomb in predlogov glede programov TV Slovenija.

»Ker imam rada televizijo in izbiram res kvalitetne oddaje, tako pogovorne, kot dobre filme, imam kar nekaj pripomb, ki vam jih predstavljam v interesu konstruktivne izboljšave kvalitete. (...)

Zakaj ne premore slo tv 1 ali 3 tako kot npr. N1 ZAGREB, SARAJEVO, BEOGRAD praktično celodnevno komentiranje aktualnih dogodkov v državi in v tujini in sicer so gosti preverjeni kvalitetni politični komentatorji, sociologi, zgodovinarji, politiki itd. in to potem v reprizi ponavljajo še popoldne in ponoči tako da si lahko vsakdo to ogleda. (...)

Zakaj vrtite na slo 1, 2 in 3 celo noč neke skrajšane tekste, ki se hitro vrtijo in ponavljajo . Zakaj ne ponavljate izbranih oddaj BREZ REKLAM ponoči, da si jih lahko ogledajo tisti, ki si jih čez dan ne morejo. Vse to ima hrvaška tv.

Oddajo SVETO IN SVET gledam že od časov bivše naše domovine in vseč mi je bilo, da je bila oddaja vedno sestavljena iz gostov tako iz verskih logov kot od nevtralnih filozofov tako, da je bilo neko ravnotežje pogledov na duhovno področje človeka. Odkar imamo novo domovino Slovenijo, pa te oddaje vodijo samo še predstavniki RKC, ki celo politizira in se če se le da (odvisno od gosta) vračajo v povojne čase in zlorablajo tako oddajo za politikantstvo.

Lepo prosim, da se uvede v vse oddaje, tudi v parlamentarne dvorane, da se redno opozarja na sovražni govor in preprečuje, k, i vemo, kam to vodi.

Moje skromno mnenje je, da je potrebno ljudstvo izobraževati, z objektivnimi oddajami, brez politiziranja, brez manipuliranja, iskreno usmerjanje ljudstva v solidarnost, empatičnost do drugega človeka, živali in naravo, če hočemo imeti zdravo družbo za naše zanamce, ki niso prav nič krivi za vse zablode iz zgodovine. Pri tem pa naj bo vodilo ETIKA IN MORALA IN to, kaj je bilo prav in kaj ne v zgodovini človeštva. VOJNE NE, naj bo parola in opozorilo vsem, predvsem pa tistim, ki nesramno služijo na krvavem orožju in žrtvah ljudi. ENO SAMO ŽIVLJENJE OZ SMRT JE PREVEČ IN NEPOTREBNO.

TO MOČ IN VPLIV IMATE PRAV VI mediji, izrecno NACIONALNA TV IN RADIO, ko se morate zavedati svoje odgovornosti na to, kakšno družbo gradimo .«

Iz odgovora varuhinje:

»Uvodoma pojasnujem, da RTV Slovenija ustvarja radijske, televizijske in spletne programe za okoli 600 tisoč gospodinjstev v Sloveniji. Razumeli boste, da nikoli ne bodo zadovoljni vsi,

da imate gledalci, poslušalci in bralci RTV vsebin izjemno različne okuse in pričakovanja. Smo tudi generacijsko različni, z raznolikimi interesi in pogledi na svet.

V nadaljevanju bom skušala nanizati čim več konkretnih odgovorov.

Predlagate, da bi bilo na Televiziji Slovenija še več pogovornih oddaj, v katerih bi sodelovali najrazličnejši sogovorniki. Verjetno vas ne bo presenetilo, če vam povem, da številni kritiki menijo, da je pogovorov preveč, in si želijo več drugačnih oddaj. Ne glede na to bi se težko strinjala, da je malo zanimivih debat. Naštevam le nekaj pogovornih oddaj ali oddaj, ki vsebujejo pogovore Tarča, Panoptikum, Profil, Odkrito, Slovenija in Evropa, Akcent, Studio City, Globus, Točka preloma, Koda, Turbulenca itd. Seveda pa se iz leta v leto program dopolnjuje, za prihodnje leto v uredništvih snujejo tudi nove pogovorne oddaje. Ponovitev na TV Slovenija je kar veliko, za nekatere preveč. Skoraj nobene oddaje lastne produkcije ni, ki je ne bi ponavljali vsaj 2x ali 3x. Kdor ni videl premiere, ima še veliko možnosti, da si ogleda ponovitev. Pri tem niti ne omenjam modernih možnosti – ogleda z zamikom ali prek spleta.

Tudi sama rada gledam oddajo Sveto in svet. Oddaja ima nekaj prekaljenih voditeljic, ki odpirajo raznovrstne teme. Razumem, da vam kakšna tema ali izbor gostov nista pisana na kožo.

Sovražni govor in vsak govor, ki širi nestrpnost, je rak rana naše družbe. Prepričana sem, da se na RTV Slovenija bolj kot v katerem koli drugem mediju zavedamo pomembnosti kulture dialoga in dejstva, da tudi, če se ne strinjamo med seboj, to še ne pomeni, da se je dovoljeno medsebojno žaliti poniževati ali zmerjati. Za razprave v Državnem zboru so odgovorni poslanci, televizija prek parlamentarnega kanala javnost seznanja z dogajanjem na plenarnih sejah in v odborih.

Etika in morala: Misli o miru, strpnosti in nenasilju ste zapisali tako lepo, da bi težko še sama kaj dodala. iskreno verjamem, da je javni medij tudi medij javnega razumevanja in sožitja. Eno od poslanstev RTV Slovenija je tudi iskanje minimalnega soglasja o temah, ki razdvajajo, nikakor pa ne bi smeli netiti novih nesoglasij in poglobljati starih. Prepričana sem, da programom RTV Slovenija to v največji možni meri tudi uspeva.«

Zamude pri predvajanju

Gledalec **B. B.** se je pritožil nad zamudo pri predvajanju oddaje Ljudje in zemlja na TV SLO2, 19. 11. 2018.

»Čakam ponovitev kmetijske oddaje, ki bi se morala priceti ob 14. uri. Sedaj je 14.14 pa reklame še kar trajajo.«

Iz odgovora pisarne **varuhinje**:

»Zadevo smo preverili pri vodji predvajanja programov na TV Slovenija Miši Vrbec, ki je potrdila, da navedbe v vašem sporočilu držijo. Oddaja je bila na sporedu ob 14.00, predvajanje pa se je, zaradi napake, pričelo ob 14.15.20, zato se vam vodja predvajanja opravičuje.

Tudi mi obžalujemo, da je do napake prišlo in se vam opravičujemo za nevšečnost.«

Kadar prižgem TV, se predvaja... Umor je napisala

Gledalka **M. Č.** se je pritožila nad pogostim predvajanjem ameriške nanizanke Umor je napisala na TV Slovenija.

»Moja težava je ta, da kadarkoli pogledam drugi program RTV Slovenija, vidim priletno reševalko umorov v predvajanju ali pa v napovedniku. Celo med čakanjem na športni prenos, to je bilo pa danes. Ali imate kakšno rešitev za to.«

V. d. direktorica TVS, **Natalija Gorščak**:

"Serijo Umor je napisala in vse starejše nanizanke smo kupili ob obletnici 60/90 za predvajanje na TV SLO 2 kot popestritev programa in nostalgičen pogled v preteklost. Nanizanka Umor je napisala se bo iztekla konec leta 2018. Gledalci so jo - tako po odzivih, kot po rezultatih gledanosti, dobro sprejeli, seveda pa so mnenja različna in žal nam je, da vas nanizanka moti. Menimo, da je naša ponudba novih nadaljevanj pestra, vedno pa je - posebej v času, kjer predvidevamo že v osnovi slabšo gledanost, treba razmišljati o programih, ki vzbujajo nostalgijo ali pa so namenjeni zelo širokemu krogu gledalstva. Zagotovo bomo tudi v prihodnje gledalcem ponudili katero od starejših serij. Mimogrede, napovednikov za nanizanko Umor je napisala nismo ne pripravljali ne predvajali, tako da napovednikov zanjo na naši televiziji zagotovo niste opazili."

Ponovna ponovitev Intervjuja

Gledalec **B. J.** se je pritožil nad drugo ponovitvijo oddaje Intervju, katere gost je bil dr. Igor Grdina, na TV SLO1 17. novembra.

»Gledal sem intervju z ddr. Grdino, prvič in v ponovitvi. Je zelo dober. Zakaj je treba ponavljati še drugo ponovitev? Oddaja sploh ni bila napovedana niti v tedenski napovedi (Vikend), niti v dnevni napovedi (Delo). Je mar ta intervju g. Možine tako pomemben?«

V. d. direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak** je pojasnila:

»V Tedniku, ki naj bi ga predvajali na volilno nedeljo, smo imeli prispevek, s katerim bi kršili volilni molk, zato smo oddajo nadomestili s ponovitvijo Intervjuja z g. Grdino, ki smo ga pripravili ob 100. obletnici konca 1.sv.vojne.«

Pisarna **varuhinje**:

»Čeprav je varuhinja nenadnim spremembam sporeda nenaklonjena, ker so za gledalce izjemno moteči, razume, da so v tem primeru pristojni za spremembo sporeda imeli tehten razlog.«

Hvala za kakovostne vsebine in pozitivne novice

Gledalka **M. K.** je pohvalila nekaj oddaj, ki jih pripravlja oziroma predvaja TV Slovenija.

»Zdaj me je spodbudil film o izjemnem baletniku Sergeju Poluninu, za katerega se zahvaljujem, da ga je TVS dala na program. Spodbuja namreč k razmisleku, kaj doživlja vrhunski umetnik kot človek v poslu, ki terja neusmiljen trening od otroštva, brez mladosti za tako hiter zaton vrhunskosti v poklicu. Zame je Sergej podoba izgorelosti (burn out sindroma). Zamislila sem se nad usodo naših vrhunskih športnikov: kaj doživlja Ilka Štuhec po poškodbi, kaj Peter Prevc, v kakšen nečloveški proces so prisiljeni vsi izbranci, ki gredo po tej poti. Ali so Olimpijske igre, svetovna in druga prvenstva gladiatorske igre našega stoletja? Ali res potrebujemo kruha in iger za ceno njihovega zdravja in tudi življenja, če se spomnim Roka Petroviča.

Predlagam, da to temo daste na program Akcenta (razveselil me je s temo transplantacije organov) ali še bolje TV kluba, če ima na razpolago več časa? Povabili bi lahko ne samo aktualne in bivše prvake, ampak tudi ortopede, fiziatre, športne psihologe in mogoče še koga. Veseli me, da ste v zadnjem času usmerjali pozornost gledalcev na uspehe naših zdravnikov (nizka umrljivost novorojenčkov, dr. Ahčan itd), ker se v nedogled ponavljajo novice o rdečih številkah bolnišnic in slabi organizaciji službe, za kar pa ni mogoče kriviti zdravnikov. Ali bi naši gospodarstveniki sploh še proizvodili kaj, za kar ne bi bili v celoti plačani? Oprema je že davno iztrošena, osebje beži v poklice, kjer ne bi bilo preobremenjeno, hkrati pa ves čas v trepetu, da nekaj spregleda in se znajde na sodišču!?

Posebno poglavje je dr. Ahčan. Ali bi mogla TVS izkoristiti trenutno navdušenje nad njegovo svetovno odmevno ustvaritvijo nosu in prepričljivo vplivati na oblast, da mu končno omogoči zamisel o kliniki za rekonstrukcijo dojk kot evropski center. Dokler je še dovolj mlad z izvrstno ekipo in dokazano zvest domovini. Namesto da kmetijska zemljišča prepuščamo tuji industriji, ki nam onesnažuje okolje, ker domače okolje varuje!

Navdušena sem nad dokumentarno nadaljevanjo o Neandertalcih. Ne samo da informira (ljudje nismo krona stvarstva, ampak del verige živih bitij, ki vsa zaslužijo spoštljivo ravnanje), ampak tudi vzgaja (s svojim bivanjem so naš planet skozi neskončna obdobja ohranjali, mi pa ga bomo vsak čas uničili). Da ne govorim o čudovitem napredku tehnike, ki je omogočila rekonstrukcijo neandertalca, njegovega načina komuniciranja, skrbi za onemogle! Moja edina kritika velja popolnoma neustrezni uri predvajanja: nihče med mojimi znanci in prijatelji tej nanizanki ne sledi, kar ni čudno, saj zaposleni zgodaj vstajajo. Prosim, ponovite jo ob bolj primernem času. Končno je učno gradivo za naše mlade!

Dragoceni so Spomini ..., tako skrbno opremljeni z dokumenti iz Muzeja in ustrezno glasbeno spremljavo. Zlasti mi je všeč, da je v času sovražnega govora, osredotočenega na begunce, uvrstil v program dr. Anico Mikuš Kos, ki nas opozarja, da smo verjetno vsi potomci beguncev. Živo nam je predstavila, kako se počuti otrok brez staršev sredi vojne na eni strani, na drugi pa svoje humanitarno poslanstvo v deželah, ki so jih vojne opustošile in jih še pustošijo. Navdihujoče! V spominu mi je ostala tudi dr. Zora Konjajev, ki je govorila manj o sebi in več o čudovitem zdravstvu v času NOB.

V Odmevih najraje prisluhnem Igorju Bergantu. Ko je pred časom predstavljal nagrajenca Vilenice, je izkoristil priložnost in izbral odlomek, ki nas je z mislijo na mir in sožitje pospremil k počitku. Samo tankočuten novinar vplete v informacijo tako dragocen drobec. Hvala!«

Odziv so v vednost prejela pristojna uredništva. Iz odgovora pisarne **varuhinje**:

»V Uredništvu za tuje oddaje se vam zahvaljujejo za vaš odziv. Urednica **Neli Vozelj Aberšek** ob tem pojasnjuje, da je ponovno (drugo) predvajanje dokumentarne serije o neandertalcih načrtovano za večerni nedeljski termin ob 20.00 v sredini marca, »tretje (zadnje) pa v enem od popoldanskih terminov, tako, da si bodo vsebino lahko ogledale praktično vse skupine gledalcev.«

Veseli nas, da radi gledate tudi memoarsko pogovorno dokumentarno serijo Spomini. Sporočamo vam, da je avtor in urednik niza oddaj Spomini Janez Lombergar.

Strinjamo se z vašimi mislimi o programskih vsebinah o vrhunskih dosežkih slovenskih zdravnikov, tudi v luči tega, da je v hišnih poklicnih merilih zapisano, da je enako pomembno, da novinarji in drugi ustvarjalci programov RTV Slovenija raziskujejo in predstavijo tako pozitivne kot negativne dogodke, osebnosti in pojave v družbi.«

Špice dnevnoinformativnih oddaj

Gledalka **S. S.** je klicala z opozorilom, da se v špici dnevnoinformativnih oddaj uporablja video predlogo s posnetki krogcev (avtomobilov), na kateri krogci (avtomobili) vozijo po levi. To pri gledalcih, po njenih besedah, povzroča veliko nelagodje, ki pa si ga ne znajo razložiti, saj brez podrobnejšega ogleda ne morejo prepoznati, kje tiči težava. Po njeni razlagi gre za vizualni konflikt, ki ga takšen posnetek sproži pri gledalcih, ki smo »desnosučni« in živimo v okolju, kjer promet poteka po desni, za razliko od gledalcev v državah, kjer se vozi po levi. Najbolj izrazito je problem mogoče videti na špici Vremena, kjer je kader približan. Posebej problematična so krožišča, ko se krog vrti v obratno smer, kot je klasična percepcija našega gledalca.

V. d. direktorica TV Slovenija, **Natalija Gorščak**:

»Špice so del grafične podobe programa in grafična podoba programa je po definiciji avtorsko, velikokrat tudi umetniško delo. Avtor ima pravico, da kakšen dogodek interpretira drugače in da obrne naokoli stvari, ki so v življenju drugačne. Morda je avtor želel sporočiti, da se svet vrti drugače, kot bi si želeli, ali pa kaj drugega; skratka de gustibus (et coloribus) et (v tem primeru) »ordine« non disputandum est.«

Bogdan Zupan, vodja Službe za vizualno oblikovanje:

»Nikakor ne gre za napako. Gibanje svetlobnih delcev v špicah seveda lahko marsikdo razume kot del realnega prostora, vendar gre v veliko večji meri za prispodobo in likovno interpretacijo neskončnega toka informacij, dogajanj, impulzov,.. za kar navsezadnje tudi gre pri informativnem programu. Enako velja za barve, ki so poljubne in brez povezave z realnostjo ter za vrtenje v krogu – v nasprotnem primeru bi se npr. lahko našli očitki zakaj se delci vrtijo v nasprotni smeri urinega kazalca, itd.

Gre skratka za najosnovnejše principe likovnega ustvarjanja in avtorske interpretacije.«

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Čestitke in pozdravi – nepravilno prebrano ime

Varuhinja je prejela pritožbo poslušalke **K. K. Š.**, ki je opozorila, da je bilo v oddaji Čestitke in pozdravi ime dveh slavljenk narobe prebrano.

»Pišem Vam, ker se nam je pripetilo, da se je pri oddaji čestitke in pozdravi prebralo popolnoma drugo besedilo (pri teti) in popolnoma drugo ime (pri mami). Pri oddaji besedila za čestitko, nam ni bilo rečeno, da si vzamejo pravico in besedilo spremenijo..kar se nam je pa zgodilo pri mami, se mi zdi nedopustno. Od profesionalnih napovedovalcev se pričakuje, da se pravilno prebere ime slavljenca...moja mami je bila namreč MARICA namesto MARIJA...za 70. roj.dan, za 60. je pa bila MONIKA???? To se pravi, da je naslovljeno na popolnoma drugo osebo. Bila sem bila opozorjena s strani prijateljev, naj vendar ne dajem čestitke na 1. program Radia SLO, ker se pogosto zmotijo. Nisem verjela...do sedaj, ko so nam dvakrat uničili praznovanje. (...) Želela bi, da se napovedovalce Radia (oddaja čestitke in pozdravi) opozori, naj bodo bolj pozorni pri branju besedil.«

Po posredovanju varuhinje je poslušalki odgovorila urednica oddaje **Lucija Grm**. Pojasnila je, da je bilo v besedilu ime slavljenke napisano pravilno, in obljubila, da bo raziskala, zakaj je prišlo do napake:

»Iz lastnih izkušenj kot napovedovalka morda samo to: Glede na to, da smo ob nedeljah vpeti v neposredni program tako rekoč ves čas, včasih popusti koncentracija in »usta« ne izgovorijo tega, kar vidijo oči.«

Poslušalka je bila zadovoljna s pojasnili, vendar ji je, kot je dejala, ostal grenak priokus.

Glasba: ne za razvedrilo ne za pomiritev

Poslušalec **J. T.** je na več naslovov poslal razmišljanje o glasbi na Prvem programu, po njegovem mnenju izbor ni primeren ne za razvedrilo ne za pomiritev.

»Približno tri desetletja sem poslušal Prvi radijski program Radia Slovenije. Zjutraj me je zbujal in z njim sem preživel večji del dneva v avtu med vožnjo po celi Sloveniji. Dnevno okoli 5 ur. Ocenjujem, da prvi program Radia Slovenija poslušamo (smo poslušali) predvsem starejši ljudje. Tudi vsebine programa so naravnane predvsem na starejšo populacijo. Veliko je govornih vsebin in do nedavnega je bila tudi glasba prilagojena nam, starejšim. Ko ste pred leti zamenjali glasbene urednike se je zvrst glasbe močno spremenila. Glasba, ki jo predvajate po želji vaših glasbenih urednikov je neprimerna za razvedrilo in neprimerna za pomiritev. Lahko zapišem, da je nemogoča. Včasih imam občutek, da se iz nas starejših Slovencev celo norčujete. To je bil glavni razlog, da sem začel preklapljati na druge programe in poslušati druge radijske programe. Vedno pogosteje ostajam na radiu Ognjišče. Imajo čudovite govorne prispevke, odlične in pomirjajoče glasove in sprejemljivo ter zelo raznoliko glasbo.

Prvi radijski program Radia Ljubljana poslušam samo še zjutraj. Z njim se zbujam, poslušam poročila, duhovno misel, vreme in prispevek na današnji dan.

Ko sem včeraj zjutraj nekaj po šesti uri poslušal poročila o dogodkih, ki so se zgodila na današnji dan pa sem onemel.

Kako je mogoče, da niste omenili, da se je 26. 11. rodil Slavko Avsenik; legenda, mednarodno in svetovno priznani slovenski (NAŠ) glasbenik, ki je ustvaril več kot 1000 glasbenih del, ponesel slovensko glasbo v svet in naredil izjemno veliko za Slovenijo. Zanimivo, da ste v tej oddaji poročali, da je na današnji dan Tokio postal glavno mesto Japonske, kako je danes to mesto veliko itd, poročali ste, da je leta 1865 izšla knjig Alice v čudežni deželi, poročali ste o Norbertu Wienerju, poročali ste, da sta dva angleža na ta dan, leta 1922 prvič stopila v grobnico Tutankamon, predvsem pa ste ogromno časa posvetili Tini Turner in predvajali eno njeno manj znanih in manj kvalitetnih skladb itd. (...)

Vašo varuhinjo poslušalcev in gledalcev večkrat slišim, da je pač glasba stvar okusa. To je res, ampak, če bi bili res dobro namerni bi morali vedeti, kakšne poslušalce imate in kakšno glasbo poslušajo.

Naj vas samo spomnil na nedeljsko oddajo »Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo« ali pa oddajo »Pogovor z Ljerko«, ko glasbo izbirajo vaši poslušalci. 90 odstotkov glasbe v prej omenjenih oddajah je narodno zabavne. Ko pa jo izbirajo vaši glasbeni uredniki je ta glasba nemogoča. Res je prav neverjetno delovanje in razmišljanje vaših glasbenih urednikov, kot da ne bi delali za nas, ampak le zase. To je res pravi egoizem in oholost.

Počasi se privajam na Radio Ognjišče. Še malo pa bom tudi v jutranjem času poslušal le ta radio. Žal mi je denarja, ki ga plačujem za javni radio.«

Odgovor odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija **Andreja Stoparja**:

»Hvala za vaše pismo. Vaš odziv je za izjemno dragocen. V imenu glasbenega uredništva vam je odgovoril urednik mag. Rudi Pančur, ki bi ga dopolnil v nekaj pogledih. Rojstnega dne Slavka Avsenika smo se na Prvem programu med drugim spomnili tudi v rubriki Na današnji dan, eni najstarejših oddaj Radia Slovenija, ki jo ureja kolega Pavle Jakopič (<https://radioprvi.rtv slo.si/2018/11/na-danasnji-dan-1245/>). Če poslušate samo jutranji program, vam bomo težko zagotovili, da bomo vse, kar pričakujete, predvajali prav v tem programskem pasu.

Ne želim zaiti v polemiko, ampak ker sporočate svoje stališče, ki ga obenem vežete na plačevanje RTV prispevka, bi rad poudaril naslednje: RTV prispevek plačujemo vsa gospodinjstva, tudi zaposleni na RTV. Plačujemo ga za osem radijskih in pet televizijskih programov. Plačevanje davkov, dajatev in obveznih prispevkov je družbeni dogovor, na katerem temelji država.

Razumem vaš glasbeni okus, ampak kot je razvidno tudi iz pisma mag. Pančurja, uredništvo ne izhaja iz osebnega okusa posameznih urednikov. Svojo izbiro utemeljuje strokovno. Zavedamo se raznolikosti glasbenih okusov in ne izhajamo iz generalizirane ocene, »da starejši poslušajo samo narodno zabavno glasbo.« To preprosto ni res. Slišimo pa pričakovanja nekaterih poslušalcev in načrtujemo večjo zastopanost tega žanra v jutranjem programu.

Javni radio je dolžan predvajati in podpirati kakovostno in raznovrstno glasbeno ustvarjalnost. To počnemo in se trudimo biti kar se da uspešni pri svojem delu. Ob tem smo prepričani, da nacionalne zavesti ni mogoče vezati na en glasbeni žanr. Ne omalovažujemo narodno zabavne glasbe, ampak prepričani smo v obstoj zavednih Slovencev, ki morda narodno zabavne glasbe ne poslušajo oz. radi prisluhnejo tudi čemu drugemu. Tudi tuji glasbi. Še enkrat hvala za pismo. Tudi komunikacija s poslušalci nam omogoča, da smo boljši. Upam, da prepričamo tudi vas.«

Odgovor urednika Uredništva za glasbo Prvega programa Radia Slovenija **Rudija Pančurja**

»Glasbeno uredništvo Prvega je spominu na rojstni dan Slavka Avsenika namenilo rubriko Dober dan z Anjo (26.11., ob 8.30), v njej smo predvajali skladbo Na mostu (Slavko, Vilko Avsenik / Feri Souvan), v izvedbi Kvinteta Avsenik. V prvi uri jutranjega programa smo na ta dan predvajali tudi skladbo Samo enkrat imaš 50 let - glede na okoliščine dne, smo izbrali instrumentalno priredbo, v izvedbi Mihe Debevca. Čez dva dni, 29.11., ob 89. rojstnem dnevu Slavka Avsenika, pripravljamo skupaj z njegovo družino ter ZKP izdajo zgoščenke sina, vnuka in vnukinje Slavka Avsenika z naslovom Morda pa nekoč.

Skladba I don't wanna lose you v izvedbi Tine Turner je po mnenju poslušalca manj znana in manj kvalitetna. S tem mnenjem se ne strinjam, gre pa za eno večjih uspešnic, zlasti v Evropi, z njenega albuma Foreign affair, iz leta 1989.

Poslušalčevo prepričanje, da na Prvem ne promoviramo slovenske glasbe je zmotno. Iz glasbenih oprem, oddaj, prispevkov, rubrik in ostalega je moč razbrati, da prav slovenski glasbeni ustvarjalnosti in poustvarjalnosti posvečamo največ pozornosti.

Očitati egoizem in oholost ekipi, ki prek študija in analize glasbenih primerov, preko obiskovanja koncertov, strokovnih srečanj in drugih umetniških in znanstvenih dogodkov dnevno spremlja domačo in tujo glasbeno sceno, pripravlja 200 skladb dnevno (pri tem presega zakonska določila glede domače produkcije), tedensko pripravlja 31 specializiranih glasbenih oddaj, med temi so tudi glasbene oddaje z narodno zabavno glasbo, večkrat tedensko organizira, snema in arhivira terenska in studijska snemanja domačih, tudi

ljubiteljskih, glasbenih zasedb, pripravlja in organizira glasbene koncerte, aktivno sodeluje pri mednarodnih projektih v sklopu mreže EBU, v sodelovanju z ZKP izdaja zgoščenke, edino v RS organizirano ter strokovno pedagoško razvija področje domače otroške glasbe, sodeluje z glasbenimi pedagogi po obeh vertikalah, tako v splošnem, kot v specializiranem glasbenem šolstvu, aktivno sodeluje pri projektih domače glasbene ustvarjalnosti MK RS, objavlja strokovne članke s področja domače in tuje glasbene literature v glasbenih publikacijah, sodeluje z drugimi uredništvii Prvega ter tudi z drugimi programi RAS, oddaje s slovensko glasbo pripravlja tudi v sodelovanju s TV Slovenija, organizira glasbene festivale, aktivno sodeluje na festivalih drugih prirediteljev idr., je lahko samo posledica nepoznavanja Prvega programa in glasbene umetnosti nasploh.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Na koncu ponavljam, kar ste me že slišali povedati, in sicer, da je glasba stvar okusa. Še vedno mislim tako. Prav tako zaupam strokovni presoji glasbenih urednikov in poudarjam, da nimam nobenih tovrstnih kompetenc. Vendar pa menim tudi, in pri tem se v celoti strinjam z vami, da morajo pristojni poznati in razumeti poslušalska pričakovanja ter to v največji upoštevat pri snovanju programa. Poslušalci, ki mi pišejo ali me pokličejo, z glasbenim izborom niso zadovoljni, podobno kot vi si želite več starejših, umirjenih, znanih in domačih melodij. Ne razumejo, denimo, rokovskih koncertov sredi dneva, ko je pred radijskimi sprejemniki verjetno več klasičnih poslušalcev Prvega in bolj malo rokofske publike. Vsako priložnost, ki se mi ponudi, izkoristim, da urednike pozovem, naj premislijo o teh pričakovanjih, razmišljanjih in mnenjih. Bojim se, da s poskusi pridobivanja nove publike izgubljajo staro. Takšen vtis sem si ustvarila na podlagi številnih odzivov. Uredniki te odzive poznajo, prebrali so tudi vaš kritičen zapis.«

Labirinti sveta – namesto analize, nespretna metafore

Poslušalka **V. D. K.** je bila kritična do oddaje Labirinti sveta, ki je bila na sporedu 23. novembra.

»V oddaji s serioznim naslovom "Labirinti sveta" poslušalec pričakuje jasno, strokovno in tehtno analizo svetovnih dogodkov. Vaš novinar pa zdrsne po uvodoma korektnih ugotovitvah v navijaški, zelo subjektiven in zlonameren nivo, ki v Sloveniji ne bi smel v eter. Če ima vtis, da duhoviči - jaz v njegovih nespretnih metaforah prepoznavam le sovražni govor in ščuvanje. Osupnila pa sem ob njegovem opisovanju kadečih se konjskih fig na odru. Zelo neokusno in hkrati podcenjujoče do poslušalcev. Da ne bo pomote, ne motijo me fige na odru, nesprejemljive se mi zdijo novinarjeve insinuacije v zvezi s tem. Dalj časa sem živela in delala v treh evropskih državah, Franciji, Nemčiji, Avstriji. V vsaki izmed njih bi novinar radia, ki se plačuje z javnim denarjem, s takšnim zlonamernim in do poslušalcev ponižujočim komentarjem izgubil službo.«

Odgovorni urednik Prvega, **Andrej Stopar**:

»Komentar - kar Labirinti sveta so - je subjektiven žanr. Povsem razumljivo je, da se s pogledi in slogom avtorja vsi ne morejo strinjati. Kolega Matej Šurc slovi po svoji ekspresivnosti in ostrini, a v uredništvu zavračamo oznake njegovega dela, kot so "pleteničenje, duhovičenje, sovražni govor in ščuvanje." Definicija sovražnega govora sodi med najbolj zlorabljan, v njej pa se običajno prepoznajo prav najglasnejši. Satira in ironiziranje imata namen provokacije in nastavljanje zrcala. Zato sta zmeraj dvorezni. Kolega je citiral Ivana Cankarja in Frana Milčinskega - Ježka ter zaključil z anekdoto, o kateri pišete. Marsikdo se je prepoznaval v

njunih satiričnih bravurah in ju zaradi tega ni maral. Ampak Ježek je kljub temu delal v javni ustanovi.«

Varuhinja je dodala:

»Morda lahko dodam načelno pojasnilo, da avtorjem komentarja (oddaja Labirinti sveta je po zasnovi tedenski komentar) ni mogoče oporekati pravice do podajanja mnenj in interpretacije dogodkov ter uporabe različnih avtorskih prijemov, vključno z metaforami in tudi "grobimi stavki, ki so zelo povedni". Avtor je na koncu oddaje govoril o vprašanih interpretacije, manipulacije in improvizacije ter te pojme povezal z anekdoto. Povsem se strinjam z vami, da je v etru javnega radia treba upoštevati meje dobrega okusa, seveda pa je pri tem treba upoštevati tudi programski kontekst.«

Varuhinja je uredništvu ponovno priporočila, naj v zvezi z oddajo Labirinti sveta opravi notranjo razpravo o pravilih žanra ter poklicnih merilih in načelih novinarske etike.

Zadeva se navezuje na poglavje **Zadeva labirinti sveta/komentar** v avgustovskem poročilu (str. 25 in str. 40), o kateri je varuhinja napisala poročilo z mnenjem in priporočilom.

Pohvala: Med štirimi stenami

Poslušalec **M. F.** je pohvalil oddajo Med štirimi stenami, predvajano 19. novembra.

»Danes me je več kot prijetno presenetila ta oddaja, saj je zadela v samo srčko težav, ki dandanes pestijo žal preštevilne mlade in tudi starejše po velikem delu sveta. Prav posebno je potrebno pohvaliti osebe, ki so si upale o tako občutljivi tematiki tako javno spregovoriti in se izpovedati - s tem so dokazali, da jih je res nekaj v hlačah! Zato pa gre zasluga pripravljalcem te čudovite in globoko koristne oddaje.«

Varuhinja je pohvalo posredovala odgovornemu uredniku s prošnjo, naj z njo seznani tudi avtorico **Andrejo Gradišar**.

Enostransko o t. i. marakeški deklaraciji?

Dva pritožbi poslušalcev sta se nanašali na oddajo Studio ob 17h z dne 12. novembra, ki je bila posvečena Globalnem sporazumu o migracijah (t. i. Marakeški deklaraciji). Pritožnika sta menila, da je bila oddaja zaradi sestave omizja izrazito enostranska.

»Zadeva je bila prikazana zelo enostransko, da ne rečem agitatorsko. Sestava gostov je bila izrazito enoznačna, za to niti ni moglo priti do kakršne koli diskusije. Vsi trije gostje (dve dami in en gospod) so bili izrazito navijaški in se jim očitno že kakršnikoli pomisleki v zvezi z temo zdijo sovražni govor. Menim, da bi javna RTV morala poskrbeti za goste različnih mnenj (pa ne mislim kakšnega Grimsa) ki bi lahko argumentirano izrazil tudi kakšne pomisleke. Voditeljica (je bila sicer zelo nespretna vboditeljica) je vsakega, ki ima pomislek označevala z desničarjem (omalovažujoče) in skrajnim desničarjem. Menim, da samo dejstvo, da vsi poudarjajo, da deklaracija »ni obvezujoča« kaže da tudi samo morda dvomijo, da pa le ni vse dobro. Tudi trditev, da tisti ki so proti »nabirajo politične točke« pomeni posredno, da je le večina proti in da to prinese pri ljudeh politične točke.« (**G.**)

»kljub nesporni kvaliteti vašega programa me je pri oddaji studio ob 17-ih že nakajkrat zmotilo, da so gostujoči v oddaji vsi očitno istega mnenja in delijo iste ideje in poglede na tematiko. S tem je poslušalcu vsaj delno onemogočeno slišati tudi drugo plat problematike. V

oddaji, ki je obravnavala Marakeško deklaracijo je bilo tako slišati le ene in iste ideje ter poglede in tudi posmehljive tone glede tako pomembnega vprašanja kot so ilegalne masovne migracije. Nekatere izjave gostov so bile očitno ideološko obarvane in niso bile podkrepljene z dejstvi.

Upam, da tudi oddaja studio ob 17.00 ne postaja le platforma za določeno strujo ljudi, ki misli, da moramo vsi deliti enake poglede in misliti popolnoma tako kot si Oni predstavljajo.«
(S. Z. G.)

Odgovorni urednik **Andrej Stopar**:

»Javni radio se zaveda svojega poslanstva in nujnosti vsebinske ter programske pluralnosti. Prepričani smo, da prispevamo k odprti in argumentirani razpravi o perečih vprašanjih slovenske družbe in sveta, in da smo pomemben dejavnik iskanja konsenza, o katerem govorite.

Temo Marakeške deklaracije smo skrbno spremljali v informativnih oddajah in jo osvetljevali z različnih vidikov. Zato smo se v Studiu ob 17-ih odločili za drugačen pristop. Ne glede na dejstvo, da smo imeli težavo z zagotavljanjem gostov (kar se v nasprotju s prepričanjem mnogih pogosto dogaja in seveda vpliva na podobo oddaj), pa smo se v analitični oddaji odločili za razlagalni in ne polemični format. Ker se v javnosti o Marakeški deklaraciji širi veliko dezinformacij in – neposredno rečeno – laži, smo v danem trenutku presodili, da je najpomembneje o mednarodnem dokumentu spregovoriti vsebinsko. Šele, ko vemo, o čem sploh je govor, lahko do tega vzpostavljamo nek odnos, ki je seveda lahko tudi negativen, odklonilen. Do tega ima vsak posameznik pravico.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Urednikovemu pojasnilu lahko dodam le še splošno pojasnilo, da se uredništva avtonomno odločajo, ali bodo neko temo predstavila pojasnjevalno ali polemično ali na drug poglobljen način. Glede na zasnovo oddaje in uporabo različnih spraševalskih tehnik se lahko med sodelujočimi razvname ostra polemika, lahko pa se nizajo informacije, pojasnila in mnenja, ki združena v celoto neko tematiko predstavijo široko in v vseh odtenkih. Vsekakor pa je pomembno, da je debatno omizje sestavljeno pluralno, bodisi tako, da o tematiki govorijo eksperti različnih področij, ki lahko tematiko osvetlijo z različnih zornih kotov, bodisi tako, da se soočijo mnenja za ali proti. Menim, da je oddaja lahko pluralna, tudi če ne vodi v konfrontacijo. Vsekakor pa so uredništva dolžna, da v posameznih oddajah in v nizu oddaj, ki obravnavajo za večino sporno temo, predstavijo najširši možen obseg stališč in mnenj o tej temi. Pričakuje se, da so voditelji čustveno neopredeljeni in da z zastavljanjem kvalificiranih vprašanj poslušalcem omogočijo, da si o zadevi sami oblikujejo sodbo, ki bo temeljila na predstavljenih dejstvih. Pri tem posebej poudarjam, da pluralnosti ali uravnoteženosti ni mogoče enačiti z matematičnim uravnavanjem glasov za in proti.

Menim, da je Globalni sporazum o migracijah – ne glede na to, da je pravno nezavezujoč – preveč pomemben dokument, da bi družbena razprava o njem potekala brez poznavanja njegove vsebine. Zato odločitev uredništva za pojasnjevalni pristop razumem.

Menim pa tudi, da upravičeno pričakujete, da bo v nadaljevanju družbene razprave javni medij zagotavljal najširšo mnenjsko pluralnost, z različnimi govorniki in z različnih vidikov (od humanitarnega do notranjepolitičnega).«

II. VAL 202

Voditelj jutranjega programa

Poslušalec **T. Š.** je izrazil mnenje o načinu vodenja Mihe Šaleharja.

»Tako kot lani tudi letos zgoraj navedeni voditelj vsak teden od septembra dalje v jutranjem času utruja poslušalce s svojimi bizarnimi pripombami, koliko je še do pomladi torkov na koledarju...

Ker se ti njegovi problemi s torki in pomladjo vlečejo skozi pol leta tudi letos, bi Vas lepo prosil, da mu kdo pojasni te njegove intelektualne presežke, ker nas počasi odbija od poslušanja jutranjega programa...«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Kot varuhinja se ne morem opredeljevati do voditeljskih tehnik oz. moderatorskih avtorskih slogov, menim pa, da je koristno, če tudi negativna poslušalska mnenja dosežejo tako avtorje kot urednike. Vaše sporočilo sem v anonimizirani obliki posredovala uredništvu Vala 202. Odgovorni urednik **Mirko Štular** je že odgovarjal na podobne odzive poslušalcev in v enem od odgovorov zapisal: "Povsem jasno je, da tak način nastopanja v etru vsem ni všeč, in vas ne želim prepričati, da vam mora biti, spoštujemo tudi druga ušesa in drugačna mnenja. Je pa Miha Šalehar eden naših najbolj odmevnih in tudi najboljših voditeljev. Sicer jih imamo še celo vrsto, tako poskušamo ustreči tudi poslušalkam in poslušalcem, ki jim način in slog vodenja, kakršnega ima Miha Šalehar, ne ustreza."

MMC

I. VSEBINA

Nežurna teletekst in spletna stran

Dva bralca sta se pritožila nad domnevno neaktualnostjo vsebin na teletekstu. Pritožnik **V. D.** je poudaril, da niso ažurirani rezultati prve in druge slovenske nogometne.

»Želim, da svetujete RTV SLO, da ukine TTX, nekaj stroškov pa bo ja privarčevano, s kakšno reklamo pa še zaslužno.

Glede na to, da je program itak slab, da je izvedba in garderoba v večini primerov katastrofalna, me niti več ne briga, enostavno ne gledam vas več, a da na TTX niste vredni spremljat in ažurirat rezultatov 1. in 2. slovenske nogometne lige, pa je že, ne višek, ampak sramota. Pa ste tako uzvišeno reklamirali : " Pa je spet naš, SNL se vrača k nam " !«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je odgovorila:

»...izide prve slovenske nogometne lige spremljamo v živo in jih ažuriramo, ko pade gol. Tako, da se težko strinjamo z uporabnikom, da niso ažurirani. Izide druge slovenske lige pa objavimo, ko jih sporoči Nogometna zveza Slovenije. Tu lahko pride do zamika, a drugega vira ni.«

Pritožnik se z odgovorom ni strinjal.

Bralec **M. J.** je očital, da se na spletni strani »redno ponavljajo vsaj 1-2 dni stare novice, velikokrat pa tudi več tednov stare« in da so nakateri podatki na teletekstu »stari nekaj dni, nekaj tednov, mesecev in let.«

»VSE NOVICE so stare najmanj en dan kot, da bi bral časopis, nekaj ekranov nižje pa so novice stare 2, 3 in več dni - brez oznake ARHIV (mar res tega nihče ne opazi). Šele ko kliknem na "beta verzijo" imamo nove (beri današnje) novice. Tudi tu pa se novice po nekaj straneh postarajo. N.pr. tri dni stara novica M. Radmiloviča Zapisi....(20.11.18), naslednja "novica" MR pa je že ARHIV. Nekateri športne novice pa so še starejše Glede TTX-ovih novic pa se strinjam, da mora biti kritika takoj tako, da bom sedaj lahko napake, ki se lahko zgodijo vsakomur javil tekoče. Nekaj jih pa lahko tudi navedem: na strani 713, d skupina sv.prv. košarke v Istanbulu - skoraj tri leta, na strani 715 skupina c sv.prv. v rokometu Pariz več kot eno leto itd - to niso strani slo reprezentance, stran 700 je trenutno izbrisana v celoti.

Str. 605 do 619 so novice stare od tri pa naraščajoče do 14 dni, HALO brez oznake ARHIV.«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič**:

»Uporabnik najprej trdi, da "da so VSE NOVICE stare najmanj en dan kot, da bi bral časopis, nekaj ekranov nižje pa so novice stare 2, 3 in več dni - brez oznake ARHIV". To seveda ne drži, saj je spletna stran rtvslo.si novičarski portal, ki vsak dan objavi vsaj 60 novih vsebin/člankov, vsi so objavljene na vstopni strani našega portala. Predvidevamo, da uporabnik ni osvežil spletne strani, drugega razloga za to trditev ne vidimo.

Nadalje uporabnik trdi: "Šele ko kliknem na "beta verzijo" imamo nove (beri današnje) novice. Tudi tu pa se novice po nekaj straneh postarajo." Na te njegove trditve, žal, ne moremo konkretno odgovoriti, saj ni jasno, kaj pomeni po nekaj straneh. Če se ta trditev nanaša na obisk podstrani, pa je ta trditev oz. ugotovitev povsem logična, saj velja pravilo na vseh spletnih straneh: globlje, ko se uporabnik premika po straneh novičarskih portalov, več starejših novic bo tam objavljenih.

Glede novic na TTX-u, ki jih omenja: na omenjenih straneh ni novic, so "prazne", sicer pri objavah na TTX-u velja pravilo, da so aktualne informacije izpostavljene na straneh, ki se tudi izpostavljajo na vstopni strani teleteksta.«

Zakaj na TTX ni izidov lokalnih volitev?

Uporabnik teleteksta **M.** je po telefonu predlagal, naj se na TTX objavijo izidi lokalnih volitev iz vseh občin. Po njegovih besedah je čakal tri ure, da je videl, kdo je zmagal v Ajdovščini, Zoran Janković pa je bil neprestano po televiziji. Slovenija ni samo Ljubljana, je še opozoril.

Urednica **Kaja Jakopič** je pojasnila, da so na spletu ti podatki objavljeni preko preslikave uradnih podatkov, na teletekstu pa da to ni mogoče. **Varuhinja** je menila, da bi bilo mogoče podatke o izvoljenih županih in o drugem krogu tudi prepisati.

Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si

Kot navadno, je varuhinja prejela več pritožb uporabnikov spletnega mesta rtvslo.si, ki so dejavni pri komentiranju člankov. Pritožniki so izražali pomisleke glede upravičenosti izbrisa komentarjev ali pa so opozarjali na neprimerne komentarje drugih uporabnikov. Primeri:

Uporabnica **J@st** se je pritožila, da jo drug uporabnik žali in šikanira.

»Tukaj imate dve pritožbe administratorju na enega in istega uporabnika ki z vec racunov pise popolnoma identicne zaljivke in kljub temu nikoli ne dobil kazni razen izbrisa komentarja. Je danes isti uporabnik me zmerjal s striptizeto na stange pri tem da imam ze tudi vnuke«

Urednica **Kaja Jakopič** je sporočila:

»Komentarji, ki so priloženi, in so iz leta 2017, so bili že takrat umaknjeni, uporabniška imena pa so pod nadzorom. Tudi zadnji primeri so bili kmalu po objavi umaknjeni in uporabniška imena dana pod nadzor. Gre za različna uporabniška imena, ne moremo potrditi, da gre za enega uporabnika.«

Odgovor uporabnice:

»Uredništvo portala ali zavaja ali je bilo zavajano s strani administratorja, ker te uporabniki nikoli niso bili pod nadzorom in neovirano nadaljevali komentiranje na portalu.«

Še nekaj primerov pritožb glede administriranja komentarjev:

Uporabnik **T. A.**: »Že dalj časa opažam, da administrator (uredništvo?) na portalu MMC briše komentarje, ki niso niti žaljivi niti imajo sovražno vsebino.«

Uporabnik **I. P.**: »MMC je nad mano dne 8.10. 2018 uvedel nadzor komentarjev glede komentiranja novic. Uporabnik Gandhi1 me je vztrajno provociral s tem ali me kaj peče, pa sem mu odgovoril, da lahko peče samo tiste, ki ga nekam sprejemajo! S tem odgovorom na provokacijo, sem po njihovem, kršil pravila komentiranja!!! Ugotavljam ponovno, da sploh ne ločijo vzrokov in posledic! Žaljenje je dovoljeno, odgovor na to pa ne!! Imajo neki obrazec "Zahtevaj pojasnilo", ki sem ga izpolnil in jim ga poslal, a po skoraj treh tednih ni nobenega odgovora! Tudi administratorja sem nekajkrat kontaktiral, a izgleda, da živi v "Franciji" in ne odgovarja!!!«

Uporabnik **A. D.**: »dne 6. novembra 2018 sem na portalu MMC pod člankom <http://www.rtvlo.si/svet/macron-zeli-evropsko-vojsko-za-obrambo-pred-rusijo-in-zda/470998> objavil komentar. Komentar je bil nemudoma izbrisan. Po tem sem podal zahtevo za pojasnilo na uredništvo MMC, hkrati pa napisal še dva komentarja na isto temo, v enem sem podal podrobno obrazložitev vsebine komentarja in prejšnjega tudi navedel. Ta komentar pa ni bil izbrisan, je še vedno prisoten v komentarjih pod člankom. (...)

Torej, g. varuh, prosim Vas tokrat za vašo presojo:

- 1) ali je bil komentar tako neprimeren, da ga je bilo treba izbrisati
- 2) ali je v pravilih spletnega mesta MMC dovolj jasno (če sploh) podana definicija "v tem primeru pretiranosti"
- 3) ali je morebiti cenzor spletnega mesta MMC uporabil svojo subjektivno videnje situacije namesto objektivne ocene primernosti.«

Uporabnik **M. S.**: »Na spletnem portalu Javnega zavoda RTV Slovenija, Multimedijem centru sem pod objavo v spletnem članku na naslovu: <http://www.rtvlo.si/slovenija/grem-volit-lokalne/anketa-zoran-jankovic-bi-zmagal-v-prvem-krogu/471414> opazil več primerov kršitve spletnega komuniciranja.pod omenjeno objavo.

S prijatelji smo se dogovorili, da sporne objave prijavimo v, za ta namen pripravljeno okence "prijavi neprimerno vsebino.

Na tak način je bilo v približno dveh urah podanih okoli sto (100) prijav zaradi očitnih žaljivih, neresničnih ali celo sovražnih navedb uporabnikov. Pri tem izpostavljam, da na prijavo

moderatorji spletnega portala niso reagirali tudi po več, kot dveh urah od prvo podanih prijav. Med prijavljenimi so tudi večkratni kršitelji, kateri so napisali po več, kot deset žaljivih objav ali objav z žaljivo vsebino.

Poudariti gre, da vse prijavljene objave nosijo skupno konotacijo in sicer, da so pripadne stranki SDS - Socialno demokrati stranki.«

Uporabnikom so bila posredovana konkretna **pojasnila urednice ali administratorjev Uredništva za nove medije**.

Primer odgovora **varuhinje**:

»Pojasnjujem, da imajo moderatorji (administratorji) na MMC ne le pravico, ampak dolžnost spremljati komentarje pod članki ter ravnati v skladu s pravili, ki jih vsak uporabnik sprejem ob registraciji. Pravila so objavljena na tej povezavi: <http://www.rtvlo.si/strani/moj-splet/669#pravila>.

Prav tako so moderatorji dolžni pregledati vse komentarje, glede katerih so prejeli prijave o kršitvah. Če kdo opazi neprimeren govor, ima možnost, da ga prijavi. Če ste sami opazili takšne neprimerne zapise, kot ste jih navedli, bi bilo za kulturo dialoga koristno, če bi na to opozorili moderatorja, ki bi morali ukrepati v skladu s prej omenjenim kodeksom – pravili.

Če ima uporabnik glede izbrisa svojega komentarja (ali nadzora) konkretna vprašanja, jih lahko neposredno naslovi na moderatorje, po ustaljenih poteh.

Pojasnjujem še, da kot varuhinja ne morem opravljati vloge nadmoderatorja, ki bi nadzoroval ali presojal vsakokratno moderatorjevo odločitev. Vedno znova pa uredništvo pozivam, naj uporabnikom kar se le da natančno pojasni, kaj je bilo narobe s komentarjem. Zato sem uredništvu priporočila, naj izboljša komunikacijo z uporabnikom. Tako je tudi nastala seznam pogosto zastavljenih vprašanj z odgovori, ki so dostopni na tej povezavi: <https://www.rtvlo.si/strani/pogosta-vprasanja-in-odgovori/5670/embedjQ>.«

Pogosto se pritožniki glede komentiranja odvijajo daljša korespondenca, saj z odgovori niso zadovoljni oz. dodatno argumentirajo svoj prav.

Je italijanska Liga desna ali radikalno desna stranka?

Bralec **B. M.** je za zavajajoč označil članek »V Italiji potrdili sporno zakonodajo o migracijah« z dne 27. 11., saj da je italijanska politična stranka Liga napačno označena za skrajno desno.

»Brez ovinkarjenja vam povem, da je spodnji članek zavajajoč, zlasti pri uporabi termina »skrajno desne stranke Salvini« Ne vem na osnovi česa in niti zakaj, novinarji RTV, ta termin uporabljajo za to stranko. Očitno nisem edini takega mnenja, saj je reakcija bralcev podobna. V Italiji novinarji RAI te stranke ne opredeljujejo kot skrajno desne. To se namreč ne dogaja samo na portalu, ampak praviloma, tudi pri poročilih.«

Varuhinja je sprožila notranjo razpravo o terminologiji, v kateri so sodelovali odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenije **Andrej Stopar**, odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič** in urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič**. Odgovor pritožniku:

»Glede konkretne novice pojasnjujem, da so jo na MMC povzeli po agenciji STA, ki je v svoji novici z naslovom »Poslanska zbornica v Rimu potrdila sporno zakonodajo o migracijah« uporabila izraz »skrajna desnica«.

O zadevi sem sicer izmenjala mnenja s pristojnim radijskim, televizijskim in spletnim uredništvom.

V notranji razpravi se je pokazalo precej dilem glede umeščanja strank na polju levega in desnega ekstremizma. Izraz skrajna desnica v povezavi z M. Salvinijem se tudi v drugih slovenskih medijih ne pojavlja redko (konkretno novico so na MMC povzeli po agenciji STA, vključno s terminologijo), enako velja za tuje medije (uporabljajo ga denimo pri Reutersu in Guardianu). Po mnenju urednikov gre to povezovati s premikom sredine političnega diapazona v zadnjih desetletjih na desno ter značilnostmi evropske desnice (politika do migrantov, populizem, nacionalizem itd).

Vendar se uredništva strinjajo, da izraz desna stranka dovolj jasno opredeljuje Lego Nord in da je ta izraz najprimernejši za uporabo na RTV Slovenija.

Pomembno je poudariti, da ta termin dosledno uporabljata tako dopisnik iz Rima Janko Petrovec kot prejšnja dopisnica Iz Italije Mojca Širok.«

Varuhinja je informativna uredništva televizije, radia in spleta prosila, da sledijo terminologiji, da torej za stranko Lega Nord in notranjega ministra Mattea Salvinija ustreza izraz »desna stranka«.

Od osmih, predstavljenih sedem kandidatov

Kandidat za celjskega župana **S. S.** se je pritožil nad spregledom novice o njegovi vložitvi kandidature oziroma nezmožnosti predstavitve na spletnem portalu RTV Slovenija.

»ker je po mojih informacijah MMC spletni portal javnega zavoda RTV, sem pričakoval, da boste enako obravnavali vse županske kandidate za lokalne volitve. Vendar pa meni, kot uradnemu kandidatu za celjskega župana s podporo civilne iniciative občank in občanov Odprto Celje, niste dali možnosti, da bi se pri vas predstavil zainteresirani javnosti, kar sicer mojim protikandidatom omogočate že dlje časa. S takšnim vašim nepopolnim obravnavanjem javnost ni primerno obveščena.«

Odgovor urednice Uredništva za nove medije **Kaje Jakopič**:

»Na našem volilnem podportalu so uporabnikom ves čas na voljo tudi vsi prispevki, ki jih delajo televizijski in radijski kolegi. Stališča vseh županskih kandidatov bodo tako predstavljena našim uporabnikom.«

Varuhinja je pojasnila, da se o vsebinskih zadevah ne more izrekati pred objavo ali med trajanjem nekega projekta (ker bi to lahko pomenilo vmešavanje v novinarsko in uredniško avtonomijo), a da je preverila, ali je kandidat dejansko imeli možnost nastopiti v RTV programih. Prepričala se je, da je kandidat sodelovali tako v odgovorih na vprašanja volivcev kakor v soočenju, kar je bilo tudi zabeleženo in dostopno prek MMC.

Pritožnik je vztrajal:

»Žal se ne morem popolnoma strinjati z vami, da smo bili vsi kandidati v Celju enako obravnavani. MMC je objavljala tudi članke o posameznih kandidatih in o meni kot kandidatu tega članka ni bilo.

Prav tako je bilo po mojem sporno objavljane intervjujev z aktualnimi župani mestnih občin tik pred začetkom volilne kampanije.«

Iz sporočil pritožnika je bilo razvidno, da so na MMC-ju predstavili sedem od osmih kandidatov za celjskega župana. Iz odgovora **varuhinje**:

»Vodja volilnega projekta RTV Slovenija na spletu je pojasnila, da so v obilici (poplavi) volilnih novic iz 212 slovenskih občin očitno spregledali novico o vaši vložitvi kandidature. Za to se vam opravičuje. Poudarja pa, da so vas kasneje vključili v vse novice o celjskih volilnih razmerah (o čemer sem se prepričala tudi sama).

Kopiram sporočilo odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**, ki sem jo prav tako seznanila z vašo pritožbo: »Vest o vložitvi kandidature je bila torej nenamerno spregledana, za kar se gospodu Sendelbahu opravičujem.«

Opravičilom se pridružujem tudi sama. Uredništvo lahko le pozovem, da v prihodnje zagotovijo takšno spremljanje volilnih novic, ki ne bo dopuščalo tovrstnih spregledov.«

Pritožba glede rubrike Kulinarika

Na varuhinjo je bilo so-naslovljeno sporočilo bralke **M. R.**, ki je kritizirala ponavljajoče teme v člankih novinark, ki pogosto piše o kulinariki.

»Ob vsakokratnem premiku kuharice Ane Roš piše članke in slavospeve, medtem, ko pozablja na druge kuharje in gostince. Glede na to, da piše knjigo o Ani Roš, bi bilo prav, da se malce distancira. O zadnjem uspehu Tomaža Kavčiča, ki je bil uvrščen med 100 najboljših kuharjev na svetu, ni napisala ničesar. Naj bo bolj objektivna, saj ji kar nekaj bralcev to zameri.« Nisem slavistka, vendar sem mnenja, da bi njeni članki bili primerni za predhodno lektoriranje urednika.

Prav tako bi si rubrika Kulinarika zaslužila spremembo imena in sicer v Enogastronomija ali kaj drugega, saj ne pišete le o kulinariki ampak o vsem, kar je povezano s hrano in pijačo.«

Varuhinja je v vednost prejela odgovor novinark **Kaje Sajovic**:

»Najprej bi rada opozorila, da je imel MMC v obdobju od 1. 1. 2018 do vključno 6. 11. 2018 procentualno precej manj novic o Ani Roš kot konkurenčni Siol - razmerje je približno za 100 odstotkov višje na Siolu, kjer so vključili še več priznanj, ki jih je v tujini dobila Roševa. Za razliko od nje ostali slovenski kuharji tovrstnih uspehov preprosto ne žanjejo - kot članica mednarodne ekipe kulinarčnih novinarjev zagotavljam, da v tujini tisti, ki oblikujejo lestvice, poznajo izključno Roševo - ali je to pravično ali ne, ni na meni, da sodim, je pa na meni, da upoštevam ugled in sloves, ki ga v tujini uživajo naši kuharski mojstri. Hiša Franko je edina restavracija na lestvici 50 Best, Ana Roš je bila svetovna kuharska mojstrica leta 2017, njena restavracija je v 90 odstotkih napolnjena s tujimi gosti s celega sveta.

Za primerjavo - ko je Tina Maze zmagovala, je bilo, logično, več novic o njej kot o Ani Kobal - vključno z vsakim premikom, ki ga je ona naredila, pa naj si bo lastna kolekcija nakita ali pa izdaja pop singla, kar je povsem komercialne narave in ne športne.

V zadnjem času člankov o Ani Roš v resnici ni bilo, razen poletnega velikega intervjuja, ko se je Hiša Franko prebila v top 50 in novice o tem, da se je prebivala v top 50. Če vas je zmotil dolgi članek o alergijah, kjer je upoštevano tudi njeno mnenje (poleg mnenja 2 drugih slovenskih kuharskih mojstrov, Štefelina in Koširja), vam lahko odgovorim, da bi bilo smešno pisati članek o tem, kako lažne alergije vplivajo na gostince in ne vključiti najboljših slovenskih kuharic. Še posebej, ker je hvaležna sogovornica, saj se, za razliko od morda nekaterih, razgovori in se ne boji povedati svojega mnenja.

Kar se tiče, da na MMC nismo imeli novice o top kuharjev, kjer se je g. Tomaž Kavčič prebil na 98. mesto - res je, takrat sem bila odsotna, zato članka ni bilo. Je pa tudi dejstvo, da je

omenjena lestvica ena od mnogih, ki so se pojavile šele v zadnjem času in veljajo med poznavalci za nekakšen poskus uravnoteženja moči, ker ima 50 Best trenutno ves monopol. Če sklenem - težko se je ogniti imenu Ane Roš, ker je ona tista, ki je mednarodno profilirana, ki ima večerje s kuharji iz prve peterice, ker bo njena restavracija tista, ki bo v prihajajočem vodiču Gault Millau najboljše ocenjena in ker ima, navsezadnje, tudi edina, katere knjiga bo izšla pri založbi Phaidon, ki v svoj nabor vključuje le največje.

Kar pa se tiče lekture - vsi moji članki SO predhodno lektorirani.«

II. STORITVE

Prijava neprimernih zapisov tudi prek mobilnih naprav, drugič

Pritožnica **P. K.**, ki je aprila sprožila razpravo o nezmožnosti prijave neprimernih zapisov preko mobilnih naprav, je v svojem odzivu na informacijo o uvedbi gumba za prijavo neprimerne vsebine zahvalila za odgovor in angažiranost:

»Sem posodobila aplikacijo in vidim, da zdaj res omogoča prijavo neprimerne vsebine. Upam, da bomo s tem korakom dvignili nivo komuniciranja in odvzeli vsaj nekaj veselja anonimnežem, ki se izživljajo po portalih.«

Zadeva se navezuje na poglavje Prijava neprimernih zapisov tudi prek mobilnih naprav (oktobrsko poročilo, str. 39), poglavje Sovražni govor, pritehnosti ... prelaganje odgovornosti? (aprilsko poročilo, str. 25) in Neprimerni komentarji (... in gumb za opozorilo) v junijskem poročilu (str. 24).

Kdaj nova spletna stran in kje najdem kontakte?

Uporabnik **M. J.** je vprašal: "Koliko mesecev bo RTV še "obnavljala" spletno stran. saj jo menda ne prenavljajo osnovno šolci pa še ti bi zadevo že zdavnaj končali?" Zanimalo ga je še, zakaj na strani ni zapisanih elektronskih naslovov zaposlenih na MMC-ju.

Vodja Multimedijskega centra **Luka Zebec** je odgovoril:

»Spletne strani krovnega portala bodo posodobljene do sredine decembra, do novega leta bo portal v novi podobi zamenjal obstoječega na naslovu www.rtv slo.si. Multimedijski center sicer vzdržuje večje število portalov, spletnih strani in aplikacij RTV Slovenija; nekatere so bile v preteklosti že prenovljene, za nekatere pa je prenova še v načrtu.« Verjetno že veste, da je tako imenovana beta različica prihajajočega prenovljenega MMC portala na voljo na tem naslovu: <https://beta.rtv slo.si> (...) »Na spletni strani s kontakti (<http://www.rtv slo.si/kontakti/>) je objavljenih več e-naslovov, preko katerih lahko uporabniki stopijo v kontakt s sodelavci Multimedijskega centra: uredniki ter novinarji na posameznih sekcijah (kultura, notranja/zunanja politika, šport, zabava). Prav tako je na voljo tudi splošen e-naslov MMC-ja (mmc@rtv slo.si).«

Pisarna varuhinje je dodala:

»Kontakte MMC-ja lahko najdete na podstrani <http://www.rtv slo.si/strani/multimedijski-center/5039>). Na povezavi <http://www.rtv slo.si/strani/vodstvo-zavoda/342> pa so objavljeni elektronski naslovi in telefonske številke vseh odgovornih urednikov programov RTV Slovenija.«

RTV 4D in zakaj je potrebna registracija

Tudi novembra je varuhinja prejela več odzivov povezanih s uvedbo registracije za spremljanje arhivskih TV-vsebin v spletnem arhivu RTV 4D.

T.R.: »Zakaj forsiranje s prijavo, kjer ni potrebe? Predlagam, da ukinite to in prijavo ohranite samo za tiste vsebine, katere res potrebujejo prijavo.«

Varuhinja je odgovorila:

»Z vašo pobudo se strinjam, tudi sama sem do obvezne registracije zadržana. O tem sem večkrat pisala pristojnim in vodstvu RTV Slovenija, vendar z argumenti, s katerimi sem zastopala interese pritožnikov, nisem bila uspešna. Več o tem si lahko preberete v varuhovem poročilu za mesec maj (http://img.rtvlo.si/up/drown/files/2018/07/03/1550001_adnja-objavljena.pdf, str. 43 in 59). Tudi po tistem prejemanj vprašanja in pritožbe, če boste pogledali varuhova poročila od aprila do oktobra, boste videli, da številni uporabniki izražajo podobne zadržke, k odpravi ovir za ogled arhivskih vsebin je med drugimi pozvalo uredništvo Informativnega programa TV Slovenija.

V začetku novembra sem vodstvo spet pozvala, da naredi korak nazaj in umakne obvezno registracijo za ogled vsebin, ki so bile do aprila prosto dostopne, ter da obvezno registracijo ohrani le za ogled tujih vsebin za 7 dni nazaj, kar je dodana vrednost.«

M. L. »Za spremljanje SLO TV programov preko spleta je potrebna prijava, ki pa ta trenutno ne deluje saj sem ne Vem več kolikokrat ponovil. In na enkrat potrjeno kot uspešno od TV SLO: "Vaša prijava je bila uspešna"! hvala bogu sem si mislil-zaman.«

Odziv varuhinje:

»Predlagam vam, da pomoč poiščete na naslednji podstrani <https://moj.rtvlo.si/uporaba/uporabniski-racun/455921> ali pa pišete na naslov mmc@rtvslo.si, kjer vam bodo lažje pomagali.

Dodajam, da od aprila 2018, ko je bila uvedena obvezna registracija, prejeman odzive uporabnikov, ki imajo takšne ali drugačne težave. Vodstvu RTV Slovenija sem zato predlagala, da preuči možnosti za prijaznejšo in enostavnejšo uporabo.«

M. B. »Utrujen sem že od nagajanja posameznikov v vaši hiši RTV hiši, kateri prav neutrudno skrbijo, da nam je onemogočen dostop do arhiva TV Slovenija in njihovih vsebin. Četudi sem prijavljen in se mi prikaže ekransko masko z mojo registracijo za ogled vsebin! Od tu dalje, ko kliknem na zavihek »TELEVIZIJA«, pa **že vsaj 14 dni ekranski svetleči in zlobni napis : 404 Not Found !!!!**«

Vodja MMC-ja **Luke Zebca** je vsem vpetim v korespondenco sporočil, da so težave uporabnika M. B. z dostopom do arhiva odpravljene.

»S samo registracijo in prijavo ni bilo nič narobe, tudi brez tega bi imel gospod isto težavo – šlo je za nedelujočo povezavo na podstran Televizije Slovenija, preko katere je gospod želel dostopati do zelenih vsebin. Če bi uporabil kakšno drugo povezavo (na primer na [RTV 4D](#) ali spletno stran [Pričevalcev](#)) bi mu vse normalno delovalo. Seveda je napaka naša, očitno se je omenjena nedelujoča povezava »prikradla« v okviru nadgradenj spletne strani, ki jih dnevno izvajamo.«

Vodja MMC-ja se je uporabniku opravičil za nevednosti; varuhinja pa je pritožniku med drugim odgovorila:

»Iz sporočila vodje MMC Luke Zebca sem bila seznanjena, da je bil konkretni zaplet rešen in da se vam je za napako v sistemu opravičil.

Sama dodajam splošno pojasnilo, da vašo nejevoljo povsem razumem, saj sem od aprila, ko je bila uvedena obvezna registracija, prejela številne podobne pritožbe, vprašanja in opozorila o tehničnih in drugih težavah. Z njimi sproti seznanjam pristojne in vodstvo RTV Slovenija ter zahtevam konkretne odgovore in pojasnila. Več o tem si lahko preberete v varuhovem poročilu za maj 2018 (http://img.rtvlo.si/up/drown/files/2018/07/03/1550001_adnja-objavljena.pdf, str. 43 in 59).

Pojasnila vodstva me doslej niso prepričala, do obvezne registracije sem zadržana, menim, da je že v izhodišču v nasprotju z načelom odprtosti, predvsem pa je v praksi uporabnikom prinesla več težav kot koristi. Pravzaprav je edina pozitivna posledica za uporabnika to, da si lahko za teden dni nazaj ogleduje tuje televizijske vsebine.

V začetku novembra sem vodstvo spet pozvala, da naredi korak nazaj in umakne obvezno registracijo za ogled vsebin, ki so bile do aprila prosto dostopne, ter da obvezno registracijo ohrani le za z-dnevni ogled tujih vsebin. Pobudo sem opremila s svežimi pritožbami. Na odgovor še čakam. Če se bo na tem področju kaj spremenilo, vas o tem vsekakor obvestim.«

Zadeva se navezuje na več poglavij v varuhinjinah poročilih od aprila naprej.

Podstrani na TTX se menjajo prehitro!

Uporabnik **J. D.** je imel pripombo glede hitrosti menjav podstrani na teletekstu Radiotelevizije Slovenija.

»Teletekst, kjer je dnevni program, ima npr. za prvi program 3 strani. Skoraj vedno pa so še potem podstrani, ki se na vsakih nekaj sekund menjajo. Komaj preberem podstran do polovice, že preklopi na naslednjo. Na nekaterih tujih programih nimajo podstrani (Avstrija, Nemčija, Hrvaška itd.) Ali ne bi bilo mogoče tekst bolj racionalno napisati-skrajšati in bi ne bilo potrebnih podstrani.«

Pojasnilo je podal **Alex Bogataj** iz tehnične skupine Multimedijskega centra:

»Uporabnik izpostavlja 2 problema:

1) Spored na več podstraneh

Pred leti smo spored avtomatizirali in se od takrat preslikuje iz Provysa. Tam na dolžino vnosov ne moremo vplivati, in prikažemo vse, kar je vpisano. Zato se pogosto dogaja, da je spored na podstraneh. Je pa za spored namenjenih fiksno število strani (TVS1=3, TVS2=2) in se tega ne da spreminjati. Zato se v primeru, ko je sporeda več, kot za teh nekaj strani, dodajajo podstrani. Včasih je zato spored na treh straneh, naslednjič pa tudi na petih.

2) Hitrost menjavanja podstrani

Hitrost menjavanja podstrani je odvisna od števila strani, ki so v obtoku. Danes je teh strani občutno manj, kot pred recimo 10 leti. Razlog za to je deloma v naših vsebinah, ki jih je na teletekstu zdaj manj kot včasih, precej manj pa je tudi strani, na katerih objavljajo zunanji ponudniki.

Skratka – danes en cikel (potreben čas, da se enkrat zavrtijo vse strani na ttx-u) traja 15.9 sekunde, pred leti pa je bil ta cikel 22 – 24 sekund. Na to pravega vpliva žal nimamo, saj se dolžine tega cikla ne da ročno nastavljati, ker se ob vsaki oddani sličici v TV signalu pošlje ena teletekst odstran. Torej, manj strani, kot je v obtoku, krajši je cikel.«

Zakaj so programi na spletu v tujini zatemnjeni?

Uporabnik **J. K.** je v odzivu izpostavil nedostopnost televizijskih vsebin RTV Slovenija v tujini, ki je povezana s tako imenovano geoblokado.

»Začasno živim v tujini, vendar redno spremljam Vaš RTV program. Problem pa nastane, ker se nekatere oddaje ne da spremljati preko spleta.

Ok, če je oddaja zatemnena, potem naj bo zatemnena oddaja, ne pa da se zatemni čas v katerem je na sporedu oddaja, ne pa realni čas oddaje. Tako smo prikrajšani za del nekaterih oddaj, ki se predvajajo z zamudo glede na objavljen spored. Prosim, da se držite časa, ki je objavljen kot spored, oziroma zatemnite oddajo, ki to zahteva, ne pa da se ti časi prekrivajo in tako nastane zmeda. Zanima me tudi, zakaj se sploh zatemni program, saj ste že davno razglašali, da tega ne bo več...«

Iz pojasnila **Luke Zebca**, vodje MMC-ja:

»Gledalci zunaj Slovenije ne morejo gledati geoblokiranih vsebin (z izjemo v okviru mobilnega gostovanja; v tem primeru dobijo slovenski IP naslov). Niso pa čisto vse tuje vsebine geoblokirane. Nihče pa ne more gledati t. i. zatemnjenih vsebin (tistih, za katere sploh nimamo pravic za prenos preko spleta).«

Iz odgovora v. d. direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Ob nakupu tujih oddaj in oddaj neodvisnih producentov iz Slovenije je cena licence odvisna tudi od tega, za katero področje kupujemo pravice. Če pravice kupujemo le za Slovenijo, je cena mnogo nižja, pravica za predvajanje brez geo-blokade je mnogo višja.«

Varuhinja je pripisala:

»Dodajam, da sem televizijsko vodstvo posebej opozorila na vaš zapis o časovni zatemnitvi, ki ne sovпада z dejanskim trajanjem oddaje. Menim, da bi bilo zelo koristno, če bi nas opozorili na konkretne primere, saj bodo pristojni le tako lahko konkretno ugotovili, kaj se je zgodilo z razkorakom v napovedi in realizaciji, kar bi potem tudi pomagalo, da bi bilo takšnih primerov čim manj - ali sploh nič.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Podcast, podkast ali poddaja?

Radijski poslušalec **M. F.** je spraševal o pomenu besede podcast; zanimalo ga je, ali za besedo ni slovenske ustreznice.

»V zadnjem času vse pogosteje v vaših oddajah, zlasti radijskih, zasledim izraz "podcast". Kakšna spakedranka je to in kaj sploh pomeni? Jaz kakšne zadovoljive razlage še nisem zasledil, na spletu pa slovenske razlage tudi nisem našel! Ali bi ne mogli najti slovenske ustreznice kot smo našli pred leti na primer tudi zgoščenko? Predlagam vam, da greste z mikrofonom med večje število naključnih ljudi in jih vprašate, kaj ta beseda pomeni? Verjamem, da bo le malokdo vedel! Ali bi si upali to tudi predvajati v vaših programih?»

Varuhinja se je pri obravnavi zadeve obrnila na **lektorsko koordinacijo**, znanstvenico iz Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša dr. **Heleno Dobrovoljc** ter **Mateja Praprotnika** (pomočnik direktorja Radia Slovenija) in **Anžeta Tomića** (Val 202). Odgovor poslušalcu:

»Z besedo podcast se pristojni na Radiu Slovenija ukvarjajo že več let, odkar se je beseda pojavila v medijskem svetu. Bili so tudi že poskusi, da bi se s pomočjo poslušalcev našla primernejša beseda. Radijci so si upali in so dejansko stopili med ljudi ter jih spraševali, ali besedo poznajo ter tiste, ki podkaste uporabljajo, povprašali, kakšna bi bila lahko slovenska ustreznica. Tako se je pred leti pojavil predlog slovenske besede »poddaja«, ki pa je tako nerodna, da jo je v slovenščini komaj mogoče izgovoriti, če pa že, zveni narobe in se sliši »podaja«. Pri čemer ta beseda ne pove prav ničesar o pojmu, ki naj bi ga označevala.

Pripenjam podrobnejši odgovor, ki so ga pripravili jezikoslovci v neformalni lektorski koordinaciji RTV Slovenija.

Dodajam, da je med mlajšimi poslušalci, ki radijskih vsebin skorajda ne poslušajo več prek radijskega sprejemnika, ampak tako, da si naročijo zvočne datoteke ter jih poslušajo, če in ko jih zanimajo, prek pametnih telefonov, tablic ali računalnikov, podcast izjemno priljubljen. Morda vas bo zanimalo, da več sto mladih slovenskih družin po tej poti prejema in posluša radijske pravljice Za lahko noč. Kakšna razlika od takrat, ko sva z bratom prilepljena k radijskemu aparatu čakala, kdaj se bo začela večerna pravljica!!! S tem hočem povedati, da radio ostaja pomemben medij, le da se spreminjajo poslušalske navade. RTV Slovenija se trudi, da jih prepozna in poslušalcem vsebine ponuja na nove načine.

Gospoda Matej Praprotnik in Anže Tomić, ki na RTV o tematiki vesta največ, napovedujeta, da se bodo na Radio Slovenija dodatno posvetili vprašanju, kako bi pojem podcasta bolj približali poslušalcem, ki te storitve ne poznajo, ne uporabljajo oz. ne znajo uporabljati.

V lektorski koordinaciji pa dodajajo: če se bo v rabi pojavil kak nov izraz, ki bi ustrezno nadomestil *podkast*, ga bomo z veseljem obravnavali.«

Odgovor lektorske koordinacije RTV Slovenija je objavljen kot **PRILOGA 2** na str. 63.

Preveč ljubljansčine

Dve gledalki je zmotila "ljubljanščina" v programih javne televizije.

»Zelo me moti, ko gostje oddaj, pa ne glede katere, sprosceno odgovarjajo v domaćem narečju, največkrat v Lj-skem.« (**S. J.**)

»RTV SLOVENIJA naj bi bila SLOVENSKA TV. Oddaje Kdo bi vedel že nekaj časa nisem gledala, ker je v njej preveč "ljubljanščine".« (**S. C.**)

Primer odgovora **varuhinje**:

»Menim, da je vaše pričakovanje o zborni slovenski izreki načeloma povsem upravičeno, pri čemer pa obstajajo tudi izjeme, ko je dovoljeno uporabljati pogovorni jezik – to so oddaje v sproščenem in klepetavem formatu, v katerih govorci oponašajo vsakdanji govor (v katerem zagotovo ne uporabljamo knjižne slovenščine). Neprimerno pa bi bilo, če bi splošno pogovorno slovenščino izpodrinila ljubljansščina. Na to bom zopet opozorila urednike.«

Prosim za pojasnitev izraza »deklina«

Gledalec **B. M.** je opozoril na komentatorski slog in uporabo zaznamovanih besed med prenosom smučarskih skokov.

»Prosim za pojasnitev izraza "deklina" - v prenosu v živo smučarskih skokov, po skoku Simona Amanna.

Me pa vznemera tudi primerjava rtv komentatorja prenosa tekmovalca z "Neronom (verjerno gre za Rimljana).

Res mislim, da je napačno dopustiti popačene "izraze" za ženski spol.

Osebnost sem zaradi načina in uporabe primerjav in "izpeljank" oz. "avtorskega" izražanja poročevalca zelo prizadet. Upam, da g. Simonu Amannu ne bodo prevedli načina ali pa pomote, kot boste verjetno brez kazni dopustili nadaljnje poročanje isti osebi.

Pa še izven vaše domene, zgolj nepotrebno uprašnje - po Mlajarju; "ma kolko kasira Jelko Gros za gretje v poročevalski kabini, in kolk bo še kasiral?

Kot oče dveh hčera, sem nad takim in podobnim (punce) javnim izražanjem razočaran.«

Pojasnilo jezikovne svetovalke **Marte Trobec**:

»Tudi zaradi različnih pomenov, ki jih ima beseda »deklina« (prim. [SSKJ](#)), je zelo pomembno, v kakšnem kontekstu je uporabljena.

Takole je rekel komentator Peter Kavčič v prenosu petkovih kvalifikacij smučarskih skakalcev za nedeljsko tekmo, 16. 11. 2018 (ob 18.45.50), po skoku Simona Ammanna:

»Odločil se je, da nadaljuje, da vztraja. Ob tem je imel podporo družine. Je oče fantiča in deklina.«

Komentator je torej uporabil narečno besedo (prim. tudi [pravopisni slovar](#)), čeprav ve, da je za javni govorni položaj sprejemljiv le zborni jezik, ne pa njegovo narečje.

Pred tem je po skoku Denisa Kornilova (ob 18.30.30) razložil:

»To pa je bil novi rdečebredci v skakalni družini, novi glede seveda na pridobitev na bradi, ki si jo je pustil. Kornilov nekako posnema sedaj Johansona. [...] Oba imata značilno barvo, ne, rimskega cesarja Nerona.«

Komentator je smučarska skakalca z rdečo brado primerjal z rimskim cesarjem Neronom, ki je bil znan po svoji rdeči bradi. Če je za vznemirjenje kriva negativna konotacija ob omembi njegovega imena (morilec obeh žena in matere, požigalec Rima), naj dodam, da je bil v [reviji National Geographic Slovenija](#) septembra 2014 objavljen članek *Neron v drugi luči*. V njem lahko preberemo, da nekateri strokovnjaki trdijo, da ta rimski cesar ni bil zgolj slab.

[Komentator](#) je že po splošni definiciji »kdor obširneje, s (svojimi) pojasnili in pripombami poroča o čem«.

Iz odgovora **varuhinje**:

»Odgovorni urednik programa **Gregor Peternel** je ob tem izrazil prepričanje, da komentator Peter Kavčič s svojim izrazoslovjem ni mislil nič slabega in zagotovo ni želel nikogar užaliti. Niti skakalca niti koga od gledalcev.

Dodajam, da je izraz »deklina« zmotil tudi mene, zato me je razveselila napoved odgovornega urednika, da se bodo v uredništvu pogovorili o tem, kako biti izviren v oblikovanju lastnega komentatorskega sloga, ne da bi pri tem prekoračil mejo med simpatičnostjo in duhovitostjo na eni strani ter neprimernim govorom na drugi, ki je včasih tanjša, kot se zdi, zlasti pri komentiranju v živo.«

Bitcoin ni valuta

Gledalec **E. Z.** je predlagal, naj novinarji ne uporabljajo več izraza valuta, ko se govori o Bitcoinu.

»predlagam, da novinarji ne uporabljajo več termina valuta, ko se govori o Bitcoinih in drugih vrstah kripto imetij. Predlagam, da si ogledajo za podrobnejša pojasnila ogledajo spletno stran BS kjer BS uradno opozarja, da tovrstna imetja niso ne valuta ne denar.«

Varuhinja je informativnim uredništvom radia, televizije in spleta predlagala, da zadevo prediskutirajo in smiselno vključijo v programe.

II. OGLAŠEVANJE

Moteči »zdravstveni« oglasi

Tudi novembra je več pritožnikov ob rob pritožbe podalo tudi pripombo glede oglasov na TV Slovenija. Primer: pritožba glede oglasnih vsebin v oddaji Dobro jutro.

»Omenjena oddaja je tako nabasana z "zdravstvenimi" oglasnimi sporočili za nakupe seveda, da je ze motece. Zato je ne gledamo vec, saj ni vec to kar je na zacetku bila. Placevati rtv narocnino za tolikšno koncentracijo reklam dolocene vsebine za doloceno ciljno skupino ljudi!« (S. J.)

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Glede oglasnih sporočil lahko zapišem, da so tudi zame pogoste prekinitve velikokrat moteče, vendar pa se oglasom nikoli ne bo mogoče povsem izogniti, saj je zakonodajalec predvidel takšen način financiranja javnega medijskega servisa, da si mora RTV Slovenija približno petino vseh sredstev zaslužiti na trgu. Pri tem je pomembno pojasniti, da 12,75 evra RTV prispevka ne plačujete zgolj za spremljanje treh nacionalnih televizijskih programov, ampak se z RTV prispevkom plačuje tudi program dveh regionalnih in dveh manjšinskih televizijskih programov (skupaj torej: TV SLO1, TV SLO2, parlamentarni program TV SLO3, TV Maribor, TV Koper, TV Lendava, TV Capodistria), omeniti je treba tudi 8 radijskih programov (Prvi, Val 202, Ars, RSi, Ra MB, Ra KP, MMR, Ra KC), spletni portal MMC, teletekst, podnaslavljanje vsebin za gluhe, govorna sinteza za slepe, simfonični orkester RTV Slovenija, skrb za oddajno mrežo, digitalizacija filmskega arhiva, sofinanciranje domačih filmskih producentov. Vse to je predpisano v zakonih.

V zakonih je tudi zapisano, da nekaterih televizijskih vsebin na javni RTV sploh ni dovoljeno prekinjati z oglasi, kjer je to dovoljeno, pa je obseg glasnih blokov bistveno manjši kot v komercialnih medijih, pri čemer ti komercialni mediji prek nadomestil od kabelskih in drugih operaterjev lahko prejmejo več sredstev kot RTV Slovenija prek RTV prispevka »

Med oddajo 19 minut oglasov

Gledalec **G. D.** je opozoril na nesprejemljivo dolžino oglasne prekinitve oddaje Svetovni popotnik na TV SLO1 4. oktobra.

»Danes zjutraj sem gledal oddajo in sem malo preklapljal in ko sem preklopil nazaj so bile prodajne reklame, ki se kar niso hotele končati. Sedaj pa gledam oddajo Svetovni popotnik in reklame trajajo že 19 minut. Nevem ali je to vam normalno? Sramota kakšno javno televizijo imamo. Še tisto, kar bi gledal in mogoče zraven še otroci nam mine potrpljenje ob reklamah.«

V. d. direktorica TV Slovenija, **Natalija Gorščak**:

»V tem primeru je prišlo do manipulativne napaka tik pred prehodom na oglase iz 2. dela oddaje na 3. del. Tik pred koncem 2. dela oddaje je realizatorka pomotoma dodatno umestila del jutranje playliste in ker je bilo zelo malo časa za popravke, je nadaljevala s TV prodajo, ki bi praviloma morala biti v programu po oddaji Svetovni popotnik. Po TV prodaji so nastopili oglasi, ki bi praviloma morali biti med deloma, nato je sledil še zadnji del oddaje. Zaradi časovne omejitve, dogodka ni bilo mogoče spremeniti.«

Iz odgovora **pisarne varuhinje**:

Ob tem želimo pojasniti, da je na TV Slovenija dovoljeno manj oglaševanja kot na komercialnih TV-programih; mnoge vsebine se tudi ne smejo prekinjati. Verjetno ste opazili, da lahko na TV Slovenija, za razliko od komercialnih TV programov, filme spremljate brez oglasnih prekinitev. Z oglasi ni dovoljeno prekinjati tudi državnih proslav, verskih obredov in informativnih oddaj, oddaj z versko vsebino in otroških oddaj, ki so krajše od 30 minut. Na TV Slovenija je po zakonu dovoljeno oglaševanje v obsegu deset minut na uro, razen v osrednjem televizijskem času (to je t. i. prime time med 18. in 23. uro), ko dovoljuje le sedem minut oglaševanja v posamezni uri, medtem je na drugih TV-programih dovoljeno 12 minut oglaševanja na uro.

Dejstvo je, da se na TV Slovenija lahko predvaja tudi TV-prodaja, takšno ureditev, kot tudi ostale zakonske omejitve glede oglaševanja, je predvidel zakonodajalec. RTV Slovenija si mora del svojega prihodka zaslužiti na trgu, takšna je zakonska realnost. Kljub temu je varuhinja vodstvo večkrat pozvala, da v primeru TV-prodaje oz. t. i. prodajnih oken pretehta finančno korist in morebitno škodo, ki jo ugledu RTV Slovenija ta način oglaševanja lahko povzroči.«

III. RTV PRISPEVEK

Zakaj plačujem RTV-prispevek?

Varuhinja je prejela sporočilo **J. P.**, ki ga je zanimalo, zakaj mora plačevati RTV-prispevek.

»zanima me, zakaj moram plačevati rtv prispevek, če nimam televizije?
in to že kar nekaj časa... z veseljem spremljam oddajo Radio ga-ga na facebooku, to je pa tudi vse, kar imam z vašo hišo. mi to lahko utemeljite?«

Varuhinja je odgovorila, da nima pristojnosti glede plačevanja RTV-prispevka, saj to predpisuje zakon:

»Glede podrobnosti vam predlagam, da si preberete informacije na tej povezavi <http://www.rtv slo .si/rtvprispevek> (in drugih podstraneh, do katerih dostopate s te povezave).

Temu pa lahko dodam še splošno pojasnilo, da je RTV Slovenija javni medijski servis, ki poleg televizijskih programov (TV SLO1, TV SLO2, parlamentarni program TV SLO3, regionalna programa TV Maribor in TV Koper, programa za narodnostni manjšini TV Capodistria in TV Lendava), zagotavlja tudi radijske programe (Prvi, val 202, Ars, radio Maribor, radio Koper, MMR, Radio Capodistria, RSi), novičarski in uporabniški portal www.rtv slo .si (MMC), teletekst ter še vrsto storitev. Omenjam orkester RTV Slovenija, skrb za oddajnik in zveze, podnaslavljanje za gluhe in govorno sintezo za slepe gledalce, digitalizacijo filmsega arhiva, sofinanciranje slovenske filmske produkcije itd.

Če zelo poenostavim: vsi prispevamo v javno zdravstvo in šolstvo, čeprav morda ne uporabljamo storitev ne enega ne drugega. Podobno je z javnim medijem. Javni medij pa je dolžan zagotavljati vse vsebine in storitve, ki jih predpisuje zakon.«

IV. TEHNIČNE ZADEVE

Križanje glasbe in govora

Dva odziva se nanašata na križanje glasbe in govora v televizijskih programih, pri čemer gledalca izpostavlja težave z razumevnajem besedil zaradi preglasne glasbe.

Gledalca **M. V.** je posebej je zmotila glasbena podlaga oddaje Na lepše, objavljene 23. 11. 2018 na TV SLO1; motijo ga tudi glasbene opreme informativnih oddaj na TV Slovenija.

»Naj mi nekdo razloži, zakaj mora pri resnih oddajah, kot informativne in še kakšne so, sploh biti glasbena spremljava! Gledanost ne more biti razlog. Kdor takih oddaj ne gleda, ker ga vsebina ne zanima, gleda pač kaj drugega. (...)

Postavlja se vprašanje, ali avtorji sploh pogledajo svoje oddaje, na ta način iznakažene in oropane bistva in sporočilnosti? Kje je tu vodstvo RTV in programski svet? Ne želim si pomisliti, da je to en od načinov zmanjševanja gledanosti in s tem prihodnosti javne RTV. Sam sem namreč zaradi 'glasbene spremljave' že prestavil na drug kanal, čeprav bi me vsebina in tema še kako zanimala. Nabijanja enostavno nisem prenesel.

Pa imam rad glasbo. Primerno, ob primernem trenutku in primerni jakosti. Grem v Opero, Filharmonijo, na pop ali rock koncert. Ampak, kar je preveč, je preveč. In t.i. glasbena spremljava, predvsem v informativnih oddajah RTV Slovenija presega vse meje.«

Gledalca **A. P.** pa je zmotila glasbena podlaga oddaje Pisave: Igor Grdina: Ivan Cankar- portret genija, predvajane na TV SLO1, 12. 11. 2018.

»Že večkrat je bilo opozorjeno, da je glasbena podlaga pri nekaterih (govorjenih, dokumentarnih) oddajah preglasna. Pogosto glasbena podlaga preglasi govorni komentar. Nazadnje je bil tak primer pri oddaji Pisave, ki je govorila o Ivanu Cankarju. (Pa to ni najhujši primer!) Posebno za starejše, ki morda slabše slišijo, so take glasne glasbene podlage lahko zelo moteče.«

Primer odgovora **pisarne varuhinje**:

»Naj uvodoma zapišemo, da obžalujemo, da imate težave pri spremljanju televizijskih programov javne radiotelevizije. Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev se je s problematiko, ki jo izpostavljate, v preteklosti že ukvarjala in si aktivno prizadeva, da bi se napake in slabosti odpravile. Lani so pristojni na TV Slovenija nekaj nivojev glasnosti v programskih vsebinah že prilagodili, predstavniki televizijske produkcije in uredništev pa so letos opravili razpravo o problematiki in skupaj iskali rešitve.

Tudi vašo pritožbo smo posredovali pristojnim, natančneje pomočniku generalnega direktorja za tehnične zadeve **Marku Filliju**, s prošnjo, da se nivoji glasnosti v oddaji analizirajo. Naj ob tem dodamo, da strokovnjaki iz televizijske produkcije v procesih reševanja pritožb glede glasnosti glasbenih podlag redno opozarjajo tudi na pomembnost pravilnih nastavitev televizijskega sprejemnika.«

V. RTV SPLOŠNO

Volilna soočenja in predstavitve kandidatov, kako naprej?

Po razpravi v Komisiji za informativne vsebine, kjer se je zopet odprlo vprašanje zakonskih določil, ki narekujejo obliko predstavitev, in tako v predvolilnem času v veliki meri suspendirajo uredniško avtonomijo, je pisarna varuhinje pripravila **gradivo o volilnih in referendumskih programih, in sicer z vidika odzivov občinstva in izzivov za uredništva**, ki jih je mogoče razbrati iz teh odzivov. Analiza je objavljena kot **PRILOGA 3** (str. 64)

Jordan Peterson v programih RTV

Pritožnik **B. P.** je spraševal, zakaj RTV Slovenija ni poročala o predavanju Jordana Petersona, ki je potekalo 18. novembra v Ljubljani.

»Nedvomno je šlo za velik dogodek, saj obiska tako visokega nivoja v Sloveniji ne doživimo vsako leto, javna RTV pa včerajšnjemu obisku ni namenila **niti besede in ga je popolnoma ignorirala, kar je skrajno sramotno**. Prepričan sem, da ne gre za slučaj, saj RTV že dolgo ni to kar bi morala biti: torej, da bi spoštovala načela resničnosti, nepristranskosti in celovitosti informacij, politične uravnoteženosti ter svetovnonazorskega pluralizma ...

Kot plačnik RTV naročnine in državljan zahtevam pojasnilo na podlagi kakšnih uredniških meril ste ignorirali včerajšnje predavanje uglednega svetovnega intelektualca?«

Varuhinja je odgovorila:

»Pojasnjujem, da je bilo novinarsko poročilo objavljeno v osrednji večerni oddaji TV Slovenija Odmevi, 19. novembra, torej dan po dogodku. Razlog za zamik je prozaičen: v nedeljo je bil volilni dan, temu je bil prilagojen tudi televizijski spored (od 18.50 do 22.20 je bil na TV SLO1 volilni program, namenjen obveščanju gledalcev o volilnih izidih v 212 slovenskih občinah).

O predavanju je v nedeljo na kratko poročal Val 202 v Kulturnicah; uredništvo je tudi preverjalo, ali bi lahko s predavateljem naredili intervju, vendar niso dobili potrditve. Bo pa daljši pogovor decembra objavil Prvi program Radia Slovenija; z Jordanom Petersonom se je pogovarjal Goran Dekleva. Tudi Televizija Slovenija se je skušala dogovoriti za posebno pogovorno oddajo, vendar se predavateljevi predstavniki za medije na prošnjo niso odzvali.

Ali je navedeni obseg poročanja zadosten in primeren, ali je to dovolj ali premalo – o tem kot varuhinja ne morem soditi. Lahko zapišem osebno mnenje, da bi me tovrstne vsebine kot gledalko in poslušalko zelo zanimale. Prepričana sem, da je eno od poslanstev javnega medija zagotavljanje in spoštovanje raznolikosti mnenj in stališč, upoštevanje pluralnega značaja družbe in odpiranje prostora kultivirani in strpni javni razpravi o družbenih procesih in fenomenih.

Menim, da RTV Slovenija z vsemi mediji in programi – ne glede na občasne napake in odklone od poklicnih meril in programskih standardov – sledi tem načelom pluralizma. Zagotovo pa je programsko ponudbo RTV Slovenija mogoče izboljšati, tudi v dialogu z občinstvom. Zato menim, da so lahko koristni tudi negativni odzivi, kritike in graje. Obžalujem pa, ker ste si prepričanje o uredniški politiki medijev RTV Slovenija ustvarili še preden ste prejeli pojasnilo.«

Pritožnik se je zahvalil za odgovor in dodatno pojasnil svoje mnenje:

»Še moje skromno osebno mnenje: televizija je res da podala prispevek z zamikom, a še vedno v oči bode popoln molk MMC-ja in glede na zanimivost dogodka tudi zelo skromno pozornost celotne RTV. Predvsem MMC in Radio Slovenije tudi sicer zelo redko prinašata družboslovne in humanistične vsebine, ki ne prihajajo z levega ideološkega spektra in to ni dobro. Primer ko je 19. 1. 2016 Slavoj Žižek, ki ga visoko cenim, skupaj Mladenom Dolarjem in izraelskim umetnikom Udijem Alonijem predaval v Mini teatru je bilo s strani celotne RTV dogodku posvečeno niz prispevkov, in prav je tako, a prav je, da se enako pozornost posveti tudi onim drugim, ki »niso naši«, tistim drugače mislečim. Letošnji obisk legendarnega francoskega filozofa Jeana Luca Mariona v Ljubljani je tako npr. povsem padel mino RTV-ja (razen iz oddaje Obzorje duha), in Jean Luc Marion ni kar nekdo, je eden najvidnejših še živečih svetovnih filozof ni pa »naš«. In to je kot opažam redna praksa, vsaj na radiu in MMC-ju. To kar najbolj skrbi je, da z izgubo verodostojnega, pluralnega in kakovostnega javnega medija izgubljam kot družba, pridobivajo pa skrajni poli. Zato ne čudi, da na popularnosti pridobivajo mediji kot so Nova 24 in Mladina in to je slabo, zelo slabo.«

Iz ponovnega odgovora **varuhinje**:

»Z vašo analizo se lahko v velikem delu strinjam. Številni dogodki gredo mimo in se odvijajo brez zadostne pozornosti našega medija. Osebno me preseneča, ker se za poročanje ni odločil Radio Slovenija in da je dogodek prezrl MMC. Razumem pa, da je bilo ta dan na stotine ljudi angažiranih na volilnem projektu in da se je dogodek izmuznil pozornosti ali pa se je tisti dan zdel manj pomemben. Tega ne zapisujem kot advokat uredništev ali medija v celoti, ampak izključno kot pojasnilo na podlagi lastnih uredniških izkušenj.

Zagotovo je še veliko prostora za izboljšave, sama si resnično prizadevam, da bi kreatorji shem in programov ter ustvarjalci vsebin to bolj razumeli in se – tudi na podlagi odzivov občinstva – bolj zavedali, da RTV Slovenija ni njihov vrtiček, ampak medij, v katerem s svojim poklicnim delom uresničujejo javni interes.«

Komunikacija na družabnih omrežjih

Novembra je varuhinja prejela dve pritožbi, eno pisno (**H. D.**), eno telefonsko (**A. T.**), glede zapisov novinarjev RTV Slovenija na družabnih omrežjih. Pritožnika sta menila, da zaposleni na RTV Slovenija ne bi smeli izražati mnenj o programskih vsebinah, o novinarskem delu sodelavce oz. drugih zaposlenih ter o družbenem dogajanju.

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Pojasnjujem, da me gledalci, poslušalci in bralci RTV večkrat sprašujejo za mnenje o objavah novinarjev na zasebnih FB in twitter profilih, pri tem pa izpostavljajo objave, v katerih nek novinar ali novinarka kritizira izdelek drugega novinarja ali novinarka RTV Slovenija, odločitev in ravnanje svojega urednika ali urednice, nadrejenih in drugih sodelavcev ter delovanje RTV Slovenija nasploh. Opozorijo me tudi na zapise, v katerih se novinar ali novinarka opredeljuje do političnih, družbenih in drugih dogodkov in fenomenov v Sloveniji in svetu, sodeluje v prepirih in pri tem zapisuje žaljive besede. Včasih sem nad ravno komunikacijo naravnost osupla. Presenetijo pa me tudi pričakovanja pritožnikov, da bi bilo treba tovrstna ravnanja obravnavati različno, glede na zorni kot pritožnika: za nekatere novinarje ali novinarke naj bi veljalo načelo ostrih sankcij, medtem ko naj bi bila sorodna ravnanja nekaterih drugih novinarjev in novinark onkraj sleherne kritike.

Na vprašanja in opozorila javnosti glede objav na zasebnih FB in twitter profilih sicer lahko odgovorim le s pojasnilom, da kot varuhinja nisem pristojna za zadeve, povezane z angažmajem novinarjev ali drugih zaposlenih na RTV na spletnih omrežjih. Moja primarna naloga je v skladu s pravilnikom o delovanju varuha obravnava odzivov na že objavljene programske vsebine (in opravljene storitve).

Ne glede na to poskusim izkoristiti vsako priložnost, da ustvarjalce programov in druge zaposlene spomnim na dolžnost odgovornega ravnanja v javnosti in torej tudi na spletu. Navsezadnje k temu novinarje, urednike in druge ustvarjalce zavezujejo hišna poklicna merila, v katerih je zapisano (v točki 21), da ustvarjalci programov s svojim javnim delovanjem in z dejavnostmi v prostem času ne smejo ogroziti ugleda javnega zavoda, dobrega imena posameznikov ali celotnega zavoda ter zaupanja gledalcev in poslušalcev v vsebino programov RTV Slovenija.

Menim, da je meja med poklicnim in zasebnim v družbenih medijih zanimiva tema in vredna resne diskusije. V neformalnih pogovorih nekateri izražajo prepričanje, da bi bilo že izrekanje nadrejenih (ali varuhinje) o takšnih objavah poseganje v ustavne pravice posameznikov, spet drugi omenjajo prakso na tujem, denimo na BBC, kjer se je moral novinar že javno opravičiti za svoj tweet, ker je bil razumljen kot škodovanje njegovi lastni in hišni poklicni integriteti. Morda se spomnite poletne novice iz Avstrije (in polemike ob tej novici), da je vodstvo ORF pripravilo pravilnik o nastopanju v družbenih medijih, pri čemer so napovedane omejitve številni kritiki označili kot poskus uvajanja »nagobčnikov« za novinarje.

Če bo v okviru RTV sprožena razprava o tej tematiki, bom v njej kot varuhinja seveda sodelovala, pri tem pa izhajala iz odzivov občinstva, ki jih prejemam.«

Varuhinja je (morda kot odmev na zapise na družbenem omrežju), prejela več grozilnih in neprimernih sporočil, zato je pristojne na RTV Slovenija pozvala, naj se tovrstni primeri prijavijo policiji.

Vprašanja o upravljanju, količini programov in oglaševanju

Pritožnik I. Š. je zastavil več vprašanj o delovanju RTV Slovenija:

- »1. Kdaj bo v svetu RTV več članov Civilne družbe, ..Če sploh so ?
2. Zakaj je toliko programov , če nimate denarja pa izklopite kakšen program ?.
3. Zakaj je toliko reklam kot na komercialnih TV hišah ?«

Iz odgovora **pisarne varuhinje**:

1. Zanima vas, kdaj bo v Programskem svetu RTV Slovenija več članov civilne družbe.

Pojasnjujemo, da je že zdaj v programskem svetu več kot polovica vseh članov iz tako imenovane civilne družbe. Zakon o RTV Slovenija iz leta 2005 določa, da programski svet sestavlja 29 članov, od katerih je 16 članov predstavnikov t. i. civilne družbe oziroma jih imenuje državni zbor na predlog gledalcev in poslušalcev, univerz in fakultet ter društev, zvez društev, zlasti s področja umetnosti, kulture, znanosti in novinarstva, ter drugih organizacij civilne družbe. Od preostalih članov enega člana imenuje madžarska narodna skupnost; enega člana imenuje italijanska narodna skupnost; enega člana imenuje Slovenska akademija znanosti in umetnosti; dva člana imenuje predsednik republike na predlog registriranih verskih skupnosti; tri člane izvolijo izmed sebe zaposleni v RTV Slovenija na neposrednih volitvah tako, da so zastopane informativna dejavnost, kulturno umetniška dejavnost in tehnika in pet članov imenuje državni zbor na predlog političnih strank.

2. Zanima vas, zakaj RTV Slovenija pripravlja tako velik obseg programov in storitev, če pa bi lahko predvajala manj in ceneje.

Pojasnjujemo, da je obseg programov predpisal zakonodajalec, ki to lahko tudi spremeni, če se tako odloči parlamentarna večina. Zakonodajalec je torej tisti, ki predpiše obširnost programov, RTV Slovenija pa mora ravnati v skladu z zakonom, ne glede na finančno stanje zavoda. V Zakonu o RTV Slovenija je natančno opredeljeno, kakšne programe mora javna radiotelevizija v t. i. javni službi zagotavljati, in sicer med drugim: dva nacionalna televizijska programa (TV SLO1 in TV SLO2) in dodaten poseben nacionalni TV program namenjen prenosom sej iz parlamenta itd. (t. i. parlamentarni program oz. TV SLO3); tri nacionalne radijske programe (Prvi, Val 202 in Ars); radijske in televizijske programe regionalnih centrov v Kopru in Mariboru (TV Koper, Radio Koper, Tele M, Radio Maribor); po en radijski in televizijski program za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost (TV Capodistria, Radio Capodistria, MMR, TV program za madžarsko narodno skupnost); radijske in televizijske programe za tujo javnost (RSi); teletext, internetni in mobilni portal. Ob tem je zakonodajalec RTV Slovenija naložil tudi, da iz 12,75 evra RTV-prispevka nameni sredstva med drugim še za naslednje zadeve: digitalizacijo filmskega arhiva, sofinanciranje neodvisne filmske produkcije ter dostopnost vsebin za gluhe in slepe.

3. Menite, da je v programih TV Slovenija preveč oglasov.

Pojasnjujemo, da je oglasov bistveno manj kot na komercialnih televizijah, nekatere vsebine pa se – za razliko od komercialnih – tudi povsem brez prekinitev. Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah Televiziji Slovenija omogoča oglaševanje v obsegu deset minut na uro, razen v osrednjem televizijskem času (to je t. i. prime time med 18. in 23. uro), ko dovoljuje le sedem minut oglaševanja v posamezni uri. Zakon je medtem manj strikten do komercialnih TV ponudnikov, saj jim je dovoljeno 12 minut oglaševanja na uro. Verjetno ste opazili, da lahko na TV Slovenija, za razliko od komercialnih TV programov, a mnoge vsebine, denimo filme, spremljate brez oglasnih prekinitev, saj na javni televiziji z oglasi ni dovoljeno prekinjati državnih proslav, verskih obredov, celovečernih in televizijskih filmov. Prav tako oglasov ne sme biti v informativnih oddajah, oddajah z versko vsebino in otroških oddajah, ki so krajše od 30 minut.

VI. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Prvi dnevnik v spletnem arhivu ni podnaslovljen!

Gledalec **S. L.** je vprašal, zakaj v spletnem arhivu ni oddaje Prvi dnevnik z dne 31. oktober s podnaslovi za osebe z okvaro sluha.

»Prvi dnevnik z dne 31.10.2018 v arhivu ni podnaslovljen za osebe z okvaro sluha. Kakor vem, bi morala RTV SLO podnasloviti vse, kar je v arhivu, ne samo nekatere oddaje, druge pa ne. Določeni prispevki se pojavijo samo v enih poročilih, v kasnejših pa ne (tj. npr. ob 13. uri, ko se prispevek v arhivu ne podnaslovi, se pojavijo, ob 19. uri, ko se prispevek podnaslovi tudi v arhivu, pa ne), zaradi česar smo osebe z okvaro sluha za slednje prikrajšane.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Žal imate prav, v spletnem arhivu bi zmanjkalo iskati podnaslovljene vse informativne ali druge oddaje Televiziji Slovenije. Vendar pa je tako opremljenih oddaj vedno več. Od leta 2013, ko so se v spletni arhiv začele shranjevati podnaslovljene vsebine, pa do konca leta 2017, se je na RTV 4D nabralo skupno 15.700 podnaslovljenih oddaj. Prepričana sem, da se bo ob koncu letošnjega leta ta številka še bistveno povečala.

Oddelek za podnaslavljanje za gluhe in naglušne Multimedijskega centra (MMC) pripravlja podnapise za večji del oddaj lastne produkcije TV Slovenija, na mesečni ravni gre za več sto oddaj, vsak dan je podnaslovljenih več kot 10 informativnih oddaj. Nekatere oddaje so s podnapisi opremljene za ponovitve ter objavo v avdio in videoarhivu. Podrobnosti o tem je v odgovoru na vaše vprašanje zapisal vodja MMC Luka Zebec - njegovo pojasnilo kopiram spodaj.

Končujem z mislijo, da nas od priporočil mednarodnih dokumentov, ki pozivajo k 100-odstotni podnaslovitvi medijskih vsebin, očitno loči še dolga pot. Tudi sama bi si želela, da bi jo prehodili kar najhitreje, čeprav to brez splošnega družbenega soglasja in tudi dodatnega denarja ne bo mogoče. V vodstvu RTV Slovenija opozarjajo, da z več let nespremenjenim RTV prispevkom oz. brez dodatnih sredstev ne bo mogoče zagotoviti večjega obsega vsebin in storitev.

Po drugi strani pa menim, da ne bi smeli prezreti vsega, kar je RTV Slovenija na tem področju že storila, in kar se potrjuje tudi v letnih poročilih o izvrševanju Akcijskega programa za invalide 2014–2021.«

Dodatno pojasnilo vodje MMC **Luka Zebca**:

"Preko teleteksta se podnaslavlja vse dnevnoinformativne oddaje, v delu, kjer so nam na voljo teksti (tekst, ki ga bere voditelj, prispevki opremljeni s tekstom). Pogovori v živo niso podnaslovljeni, saj nam tega trenutna tehnologija ne omogoča.

Za splet (ter mobilne aplikacije in hibridno televizijo) se od dnevnoinformativnih oddaj naknadno v celoti podnaslovita Dnevnik in Odmevi. Podnapisi se naložijo na splet tekom naslednjega dne, navadno že zgodaj dopoldne (zaradi obilice dela kdaj tudi kasneje).

Vsaka oddaja, ki ima podnapise, ima v okviru kontrol prevajalnika dodaten gumb z oznako CC (mednarodno uporabljena oznaka za podnapise), s katerim lahko uporabnik vključi podnapise. Predvajalnik si vklop zapomni in podnapisi ostanejo vključeni tudi za druge oddaje, ki jih kasneje gleda uporabnik, v kolikor jih te oddaje imajo.

Oddaje s podnapisi se v spletnem arhivu (<https://4d.rtvlo.si/arhiv/>) najlažje poišče s klikom na poseben gumb, ki predstavlja uho (znak). V tem primeru se prikažejo (filtrirajo) zgolj oddaje, ki so podnaslovljene (ali tolmačene v znakovni jezik).

V okviru nastavitve spletnega arhiva (znak) si lahko uporabnik nastavi, da se mu prikazujejo samo oddaje, opremljene s podnapisi.

Navodila za uporabo so na voljo tukaj: <https://4d.rtvlo.si/arhiv/mmc-novice/174263183>

Sam nimam informacije ali navodila oz. nisem seznanjen s predpisom, po katerem bi morali podnasloviti vse oddaje v spletnem arhivu. Za kaj takšnega v MMC-ju nimamo dovolj sredstev. Vsekakor pa si stalno prizadevamo zagotoviti čim več sredstev in podnasloviti čim več oddaj ter te oddaje ponuditi preko različnih platform.

Dodal bi še, da v MMC-ju informacije ponujamo tudi preko številnih drugih kanalov, v tekstovni obliki, kar je gluhim in osebam z okvaro sluha bolj dostopno – preko spleta, mobilnih aplikacij, teleteksta, hibridne televizije in družbenih omrežij. Tudi na ta način je mogoče priti do informacij, ki preko podnaslovljenih oddaj morda niso na voljo."

Zakaj so na ekranu podnapisi?

Gledalko **S. C.** so ob gledanju televizijskih oddaj motili podnapisi na ekranu.

»Vse, kar govori voditeljica, je spodaj napisano kot "podnapis". S tem se skriva tisto, kar je napisano kot razlaga k novicam [n.pr.](#) "poplave v Jelendolu" so SKRITI pod temi podnapisi. Slučajno mi je uspelo to delno razbrati.

ZAKAJ je tako, zakaj podnapisi skrivajo razlage pod novicami. Zakaj podnapisi ? Če pa že so, zakaj jih ne morejo napisati tako, da bi lahko razbrali osnovno razlago.«

Pisarna varuhinje:

»Menimo, da ste na televizorju vklopili posebno storitev, ki jo RTV Slovenija zagotavlja, in sicer podnapise za gluhe in naglušne. Storitev podnaslavljanja se sproži prek teleteksta str. 771. Upamo, da vam bo storitev uspelo izklopiti, v nasprotnem primeru vam z veseljem nudimo dodatno pomoč.«

Pritožnica se je zahvalila za razlago, ampak dodala: »Ampak tudi gluhi in naglušni imajo pravico videti osnovno razlago !!!!!« (grafike op. a.)

Iz odgovora varuhinje:

»Glede podnapisov, ki prekrivajo grafične informacije, se seveda povsem strinjam, da imamo vsi pravico do vsega (do zvoka, slike, grafike in po potrebi podnapisov obenem), vendar pa je tako, da je na en zaslon mogoče spraviti le omejeno količino informacij: če bi podnapise dvignila nad grafični opis, bi tako prekrili obraze govorcev, kar prav tako ne bi bilo dobro. V tem smislu je morda manjša škoda, če se prekrijejo nekateri grafični zapisi, ki sicer dopolnjujejo osnovno informacijo, vendar je brez njih mogoče v celoti razumeti vsebino. To je seveda kompromis, vendar smo ga sprejeli v najboljši veri. In z željo, da bi tudi gledalcem z okvaro sluha čim bolj približali TV-vsebine.«

Gledalka ne ve za podnaslovljene vsebine, drugič

Varuhinja je prejela zahvalo **Š. B.**, ki ni vedela, da RTV Slovenija zagotavlja storitev podnaslavljanja, ki se sproži prek teleteksta str. 771 za osebe z okvaro sluha. Zadeva se navezuje na poglavje Gledalka ne ve za podnaslovljene vsebine v oktobrskem poročilu (str. 44).

»Spoštovana gospa, najlepše se vam zahvaljujem za obširno informacijo, ki jo že s pridom uporabljam in jo posredujem tudi svojim znancem.«

Varuhinja je vodjo Službe za komuniciranje Polonco Komar, vodjo Službe za dostopnost programov Mateji Vodeb in vodjo Multimedijskega centra Luka Zebca pozvala (in se s tem pridružila pobudi odbora za spremljanje invalidskih vprašanj), da bi bilo treba o takšnih zadevah javnost obveščati večkrat, čim pogosteje in čim bolj natančno, in ne le ob posebnih priložnostih, kot je na primer uvedba govorne sinteze.

VII. VARUHINJA

Smernica o naslavljanju oseb

Skupina za poenotenje jezikovnih smernic, ki deluje na pobudo varuhinje, je sprejela smernico o naslavljanju oseb v programih in vsebinah RTV Slovenija. Smernic je bila posredovana programom in uredništvom kot pomoč in opora pri razreševanju dilem pri naslavljanju gostov, novinarjev in voditeljev pri neposrednem oglašanju v programe in pri uporabi nazivov v programih.

Smernica je objavljena kot **PRILOGA 4** na str. 72.

PRILOGE

Priloga 1: Tri soočenja, trije pristopi

Mediji RTV Slovenija so tudi pred tokratnimi volitvami v skladu s pravili za spremljanje volilne kampanje pripravili številne oddaje, ki gledalcem, poslušalcem in bralcem RTV vsebin pomagajo pri volilnem odločanju.

Na TV Slovenija so med drugim pripravili soočenja kandidatov v 11 mestnih občinah.

Varuhinja je opravila kratko analizo treh soočenj, in sicer na pobudo programske svetnice Petre Ložar, ki je na seji Programskega sveta 26. novembra menila, da predstavitve niso bile zasnovane enako oz. primerljivo ter pri tem izpostavila primere Slovenj Gradca, Maribora in Ljubljane.

1. O soočenjih

→ **Slovenj Gradec**, 12. 11. 2018, **4 kandidati**, razvrščeni v vrstnem redu, kot so na glasovnici (od leve proti desni), voditelja **Lea Vornšek Pejovnik** in **Slavko Bobovnik**, 40 minut, prizorišče: Koroška galerija likovnih umetnikov, publika

Pristop: s hitrimi in konkretnimi vprašanji ter odgovori se razčističujejo mestne tematike, debata je dinamična in vsebinska, voditelja izzivata kandidate, medsebojne polemike praktično ni, le proti koncu oddaje izmenjava pikrosti ter nekaj vsebinskih duelov med zdajšnjim županom in prvim izzivalcem. Kandidati imajo dovolj priložnosti, da predstavijo programske poudarke in župansko vizijo.

Vsebina: izrazito lokalne teme, in sicer poraba evropskega denarja, kakovost mestnega življenja, cestne povezave, odnos z Ljubljano, gospodarsko stanje, naložbe in možnost izboljšanje standarda prebivalcev, stanovanjska politika, mestne dajatve (NSZ), prihodki, odhodki in zadolženost občine, javno-zasebna partnerstva, ključne točke programov, mestni objekti (garaža), politično sodelovanje v mestnem svetu, stroški kampanje (vprašanje zastavi novinarka lokalne radijske postaje), afera hmeljišča in potencialno nasprotje interesov.

→ **Maribor**, 8. 11. 2018, **17 kandidatov** (manjkal je kandidat, ki je v priporu), razvrščeni po abecedi (od leve proti desni), voditelja **Jasmina Gregorec** in **Zoran Medved**, 1 ura 40 minut, prizorišče: stadion Ljudski vrt, publika

Pristop: predstavitveni krog sestavljajo konkretna vprašanja za vsakega kandidata posebej, sledi še sedem vsebinskih krogov o lokalnih izzivih. Uvod mineva v navijaškem vzdušju (publika poje uporniško pesem), ker se zaradi ploskanja in vzklikanja tudi med oddajo slabše slišijo med seboj, voditelj prosi za mirnejše spodbujanje. Voditelj tudi pozove sodelujoče, naj ne zlorablajo časa, ko agitirajo zase, namesto, da bi odgovarjali na vprašanja. Polemike ali medsebojnega dialoga ni. Način spraševanja, povezovanje oddaje in postavitev kandidatov ne kažejo, kdo so protagonisti. Kandidati imajo dovolj priložnosti poudariti programske posebnosti in tudi svoje vrednote ter vizijo Maribora in družbe.

Predstavitveni krog je zaradi ciljanih vprašanj vebinsko neizenačen, saj nekaterim kandidatom omogoča prosti govor o kandidaturi, od drugih terja konkretni odgovor, nekaj vprašanj je oblikovanih kot trditve. Ali poslanka ne obrača hrbta svojim volivcem, ker kandidira za županje, ali državni sekretar ne bi bolj pomagal Mariboru iz Ljubljane, ali bi mestni svetnik, ki velja za »prijaznega gospoda« znal udariti po mizi, ali bi se podjetnika v mestu znala izogniti konfliktu interesa, kako bivša župana pojasnjujeta svoje kontroverzne projekte. Izstopa vprašanje, ki kandidatu, zagovorniku referendumu o migrantih, omogoči populistično nagovarjanje s stereotipi in nestrpnostjo ter neprimerno protibegunsko retoriko (begunci kot morilci in kriminalci): kaj bi naredili, če bi na vaša vrata potrkal sirski begunec?

Vsebina: razen uvodnega kroga prevladujejo lokalne tematike, in sicer mestna prometna politika; gospodarsko in socialno stanje, naložbe, delovna mesta; turistični razvoj Maribora; kulturna politika, programi in objekti; razvoj levega in desnega brega Drave – ukrepi za izboljšanje življenjskih pogojev; športna politika in objekti; ali bi podprli parado ponosa in ali bi poročili istospolni par (vprašanje zastavi novinar Dnevnika).

→ **Ljubljana**, 15. 11. 2018, **9 kandidatov** (manjkal kandidat, ki se je poškodoval), razvrščeni tako, da sta v ospredju debate glavna rivala, s kadriranjem se ustvarja vtis soočenja med prvima tekmečema; voditeljica **Erika Žnidaršič**, 1 ura 40 minut, prizorišče: Studio 1 TV Slovenija, publika.

Pristop: polemična debata z dueli, dopolnitvami in replikami, polemiko okoli ključnih tem oddaje spodbuja voditeljica. Po uvodni ideološki razpravi (približno pol ure) imajo kandidati časovno dovolj možnosti (dobro uro), da predstavijo programe in predstavo o razvoju mesta, vmes razgreta debata s preglasovanjem sodelujočih.

V uvodu voditeljica vztraja, da gre za izbiro med dvema ključnima kandidatom, okoli katerih se bje spopad leve in desne, večkrat poudari odsotnost močnih kandidatov oz. prvokategornikov na levi, kandidati morajo voditeljici odgovarjati na vprašanje, zakaj so stranke kandidirale njih in ne prvokategornikov; kandidati voditeljici pojasnjujejo razmerje političnih moči v mestnem svetu, ki se ne deli na levo in desno, postavljeni so v položaj, v katerem se branijo, zakaj so kot predsedniki mestnih strankinih odborov ali kot poslanci dovolj kompetentni in močni za kandidaturu v prvem krogu. Na voditeljico vztrajanje razčiščujejo pojme leve, desne, ideološki razkol, kalkulacije strank, kdo koga podpira.

Vsebina: uvodna kroga posvečena razčiščevanju kandidatur, blokovskemu, političnemu spopadu ter vprašanju o osebnostnih lastnostih župana (integriteta VS sposobnost), ideološko je obarvan tudi tretji krog o simbolih v mestu (slovenska zastava, jambor z rdečo zvezdo ob Poti spominov in tovarštva, spravni spomenik). Ljubljanske tematike: usoda Stožic, prometna politika, čista pitna voda in kanalizacija, stanovanjska politika, zdravstvo – koncesije.

2. Mnenje

Potrdilo se je, da se pri oddajah z večjim številom kandidatov – takšna je bila oddaja v Mariboru – zaradi bolj omejenega časa in nadzorovanja poteka razprave težje razviti dinamično izmenjavo mnenj. Namesto soočenja je šlo bolj za elementarno predstavitev kandidatov in njihovih pogledov.

Menim, da so prijemi voditeljev v Slovenj Gradcu in Ljubljani – zastavljanje hitrih in konkretnih vprašanj v različne smeri oz. spodbujanje polemične debate – prispevali k zanimivosti in dinamičnosti oddaje, omogočili so uvid v raznolikost programov in pristopov županskih kandidatov. To je bilo mogoče tudi zaradi manjšega števila govorcev in obvladljivih prizorišč.

Za lokalne volitve je bistveno, da se teme osredotočijo na lokalno politiko. Oddaji v Slovenj Gradcu in Mariboru sta v največji meri sledili takšni usmeritvi.

V primeru soočenja ljubljanskih županskih kandidatov je velik del oddaje zavzela obča tematika političnega in ideološkega razkola v državi, ki je zagotovo lahko zanimiva za gledalce, ki niso volivci v Ljubljani, medtem ko je za Ljubljance, ki na volitvah odločajo o prihodnosti mesta, manj koristno.

Glede ljubljanskega soočenja menim, da delitev kandidatov na osrednja rivala ter ostale kandidate oz. na prvokategornike in tiste, ki to niso, ni prispevala k enakovredni razpravi o volilnih programih ter lokalnih tematikah; med sodelujočimi in gledalci je uvodna razprava lahko sprožala nelagodje in vtis, da so volitve vsaj do drugega kroga že odločene, da programi in vsebina oddaje za izid nimajo vrednosti ter da bi voditeljica raje kot z deveterico debatirala z dvojico. Distinkcijo med prvima in ostalimi sta poudarjali postavitev in kadriranje.

Menim, da zasnove in pristopov v oddajah iz različnih mestnih občin ni mogoče povsem izenačiti, in sicer tako zaradi različnih kontekstov kot zaradi velike razlike v številu kandidatov, a tudi različnih voditeljskih slogov.

Menim pa tudi, da lahko uredniška zasnova soočenj, pristop, vsebinska postavitev in način njihovega vodenja bistveno vplivajo na programski izplen oddaj, torej razumevanje lokalnih izzivov, podobnosti ali razlik v programih in načrtih kandidatov ter možnosti povolilnega sodelovanja ali uresničljivosti obljub pretendentov na županski položaj. Vse to pa je ključno za pomoč volivcem pri kakovostni participaciji v volilnem procesu.

Menim, da je tudi iz oddaj pred tokratnimi lokalnimi volitvami mogoče razbrati dilemo (ki je razvidna tudi iz gradiva o odzivih javnosti na referendumске in volilne programe na javni RTV), in sicer: kako uravnnavati obveznost enake obravnave vseh kandidatov na eni strani ter namero takšnega vsebinskega soočenja, ki bi upošteval realna razmerja sil.

Ilinka Todorovski

4. 12. 2018

Priloga 2: Podcast, podkast ali poddaja?

Pojasnilo lektorske koordinacije

Najprej pojasnilo gledalcu oziroma poslušalcu glede razlage izraza *podcast*. Na spletu ga je mogoče najti med drugim v Slovarju novejšega besedja na portalu fran.si in v spletnem terminološkem slovarju informatike (<http://www.islovar.org/islovar>).

Kopija iz Slovarja novejšega besedja (fran.si, dostop 13. 11. 2018):

podcast -a cit. [pôtkást] m (ô-â)
zvočna datoteka ali videodatoteka, ki se samodejno naloži na računalnik naročnika takoj, ko je objavljena na spletu: podpora podcastom; Morda se komu dozdeva, da bodo podcasti izpodrinili radio, a ustvarjalcu radijske oddaje je v resnici precej vseeno, v kakšni obliki bo dosegla poslušalce – prek radijskih valov ali kot datoteka **E** ← agl. **podcast** iz (i)Pod® in (broad)cast 'oddaja'

Kopija iz spletnega slovarja informatike (dostop 13. 11. 2018):

poddaja -e ž (angl. *podcast*, *POD*)

1. digitalna zvočna ali video datoteka, ki se samodejno naloži na uporabnikov računalnik takoj, ko je objavljena na spletu

str. pregledano

S tem izrazom smo se v okviru koordinacije jezikovnih svetovalcev RTV Slovenija ukvarjali že ob koncu leta 2016. Na sestanek smo povabili tudi dva poznavalca tega področja z Radia Slovenija, spletnega urednika na Valu 202 Anžeta Tomića in svetovalca za digitalne medije Mateja Praprotnika. V razpravi o tem, ali sprejeti edini do tedaj ponujeni prevedek *poddaja* ali ohraniti citatni zapis *podcast*, smo se skupaj odločili za tretjo, kompromisno možnost, tj. za pisno podomačitev besede: *podkast*. Razloga za to sta bila zlasti tedaj že široka uveljavljenost izraza *podcast* med uporabniki teh spletnih storitev ter pomenska nejasnost in težka izgovorljivost predlaganega prevedka *poddaja*. Druge prevodne ustreznice, ki bi bila sprejemljiva za vse, tedaj nismo našli. S tem se je izraz *podkast* pridružil številnim pisno podomačenim besedam v slovenščini.

K temu morda še zanimivost: o tem, da se na RTV trudimo poiskati prevodne ustreznice za tovrstno izrazje (kot npr. *ključnik* za angleški *hashtag*), če le gre, je v začetku leta 2017 spregovoril tudi Matej Praprotnik: <https://www.portalplus.si/1982/kvote-praprotnik/>.

VOLILNI IN REFERENDUMSKI PROGRAMI

zakonske obveznosti in omejitve, odzivi občinstva in izzivi za uredništva

GRADIVO ZA PROGRAMSKI SVET, KOMISIJO ZA INFORMATIVNE VSEBINE

I. UVOD

V času volilnih in referendumskih kampanj za RTV Slovenija veljajo posebna zakonska pravila (6. člen Zakona o volilni in referendumski kampanji*, 12. člen Zakona o Radioteleviziji Slovenija**), po katerih je treba vsem kandidatom oz. strankam na volitvah ter vsem organizatorjem kampanje na referendumih v radijskih in televizijskih programih zagotoviti **enake tehnične možnosti in enak programski čas**.

Z leti se število strank oz. list, ki na volitvah kandidirajo na državni ravni, in prijavljenih organizatorjev referendumskih kampanj povečuje, kar predstavlja velik izziv za uredništva javne radiotelevizije na več ravneh, ki se zrcalijo tudi v odzivih javnosti. V zadnjih desetih letih se je število nastopajočih v studijskih soočenjih podvojilo: **leta 2008 se je za vstop v DZ potegovalo 9 list oz. strank, leta 2018 pa 20**.

Volilno leto	Število strank/list s kandidati v vseh enotah
2008	9
2011	12
2014	15
2018	20

Pred referendumi je število prijavljenih organizatorjev kampanj, ki jih je javna radiotelevizija dolžna gostiti v referendumskih programskih vsebinah, lahko tudi višje od 30.

Referendum	Število organizatorjev kampanje na soočenjih na TV Slovenija
Pokojninski zakon, 2011	18
Družinska razmerja, 2015	35
Drugi tir, 2017 / 2018	32 / 26

Naraščanje števila sodelujočih v volilnih in referendumskih kampanja ni le vsebinski, ampak tudi **organizacijski in logističen zalogaj** – zaradi prostora, enakih tehničnih pogojev, časovnih omejitev. V Mariboru, mestu z največ županskimi kandidati na letošnjih lokalnih volitvah, so televizijsko soočenje 18 kandidatov uprizorili kar v Ljudskem vrtu.

Še ena zadrega, ki izhaja iz zakonodaje in dela preglavice uredništvom RTV Slovenija: zaradi tesnih rokovnikov je treba **pravila za spremljanje volilnih in referendumskih kampanj na RTV Slovenija pripravljati po občutku in na podlagi predvidevanj**, saj jih je treba uskladiti in objaviti veliko prej, preden je dejansko mogoče realno oceniti, koliko programskega časa bi potrebovali oz. kakšne bodo dejanske tehnične potrebe za izpeljavo projekta.

Kako so omejitve in zapovedi, s katerimi se ukvarjajo uredništva, videti v očeh javnosti?
V nadaljevanju tega poročila sledita pregled in analiza odzivov javnosti, ki jih je občinstvo na varuha naslavljal **od leta 2015**.

2. VOLILNE ODDAJE, PRIMER VOLITEV V DZ 2018 (20 kandidatnih list)

Varuhinja je prejela pripombe in pritožbe glede predvolilnih soočenj 7. in 31. maja na TV Slovenija. Pritožniki so izpostavljali:

- **pomanjkanje argumentirane in vsebinske razprave;**

»Javna RTV bi morala poslušalcem in gledalcem omogočiti pošteno predstavitev vseh strank, morali bi nam omogočiti, da bi slišali vsebine programov, ki jih posamezne stranke imajo.« (D. M.)

»... takšna gneča v studiu, da nič ne razumeš in nič ne izveš....« (F. F. po telefonu)

- **nizko raven kulture dialoga, prevelika gneča v studiu, soočenje so gledalci označili za »tržnico« in »gostilniško kramljanje«;**

»Da vas zakon veže, da morate povabiti vse stranke in je potem v studiu cela četa, je morda opravičljiv izgovor, da pa potem še dvakrat po 10 minut vpletate reklame, je podcenjevanje gostov in gledalcev. S tem dobi gledalec še dodatno vtis, da je to tržnica.« (G.)

- **omejene možnosti soočanja parlamentarnih in neparlamentarnih strank oz. favoritov na volitvah;**

»Če se dobro spomnim je bil format soočenj, ki ste ga uporabili leta 2014 povsem drugačen kot je ta ki sta ga uporabili včeraj. Format v letu 2014 - eno je bilo soočenje parlamentarnih strank + strank, ki so kandidirale na Eu drugo pa soočenje neparlamentarne stranke. Včeraj pa ste v studio nagnetli 20 strank. (...) Le zakaj takšen format soočenj - teorija zarote govori, da je bil takšen format izbran da ste lahko v oddajo uvrstili favorita levice Šarca, ki sodi med neparlamentarne stranke.« (J. L.)

- **krivdo za nastali studijski položaj in pomanjkljivosti programskih vsebin so gledalci pripisovali voditeljem oz. urednikom.**

»To ni bilo soočenje, to je bil otroški vrtec, povejte urednikom, da tega nočemo gledati, ker je neumno, ker nič ne zvemo.« (S. J. po telefonu)

»To soočenje je prava sramota tudi za RTV. Voditelja sta zadevo tako zapeljala, da so povabljeni pripovedovali pravljice, (čast dvema izjemama, ki ju ne bom imenovala), ki so samo za tiste, ki nič ne vedo, ne berejo, ne spremljajo. Morda pa je to bil namen RTV in voditeljev, tako so naredili vse enake med enakimi in bolj kakovostni predstavniki strank niso mogli pokazati tistega, kar bi lahko in kar bi morali. To je bilo pravo gostilniško kramljanje.« (D. M.)

Mnenje varuhinje iz majskega poročila (2018):

»Menim, da vloga RTV Slovenija ne more biti le zagotavljanje programskega časa in tehničnih možnosti kandidatom, strankam in listam, da predstavijo svoje politične agende in programe, ampak priprava takšnih programskih vsebin, ki gledalcem, poslušalcem in bralcem RTV vsebin omogočajo odgovorno državljansko delovanje v demokratičnih procesih in odločanje o skupnih oz. javnih zadevah.

Menim, da je ključen izziv, kako pogovore in predstavitve ob tolikšnem številu sodelujočih izpeljati tako, da bi bili bolj poglobljeni in še bolj vsebinski oz. kako v okviru zakonskih določil oblikovati manjše debatne zasedbe z obvladljivim številom govorcev, ne da bi krnili načela enakosti, enakopravnosti in pluralnosti.«

3. REFERENDUMSKE KAMPANJE IN SOOČENJA

Število odzivov, predvsem gledalcev, ki pišejo varuhu, se v času referendumskih kampanj praviloma močno zgosti.

Sledi analiza odzivov na kampanjo ob referendumu o družinskem zakoniku (2015) ter dveh referendumov o drugem tiru (2017 in 2018).

3.1. Referendum o družinskem zakoniku, december 2015 (prijavljenih 35 organizatorjev).

Pritožniki so izpostavljali:

➤ **neobvladljivo število udeležencev soočenja, nevsebinskost razprave;**

»Včerajšnje predreferendumsko soočenje na TV Slovenija 1 je bila velika farsa in blamaža. Glede na število prijavljenih v kampanji bi morali organizirati več soočenj. Včerajšnje soočenje je bilo dolgo 105 minut. Prišlo je 35 predstavnikov organizatorjev, nekaj časa ste si za besedo vzeli vi kot voditeljica, pa še dva krajša prispevka sta bila. Če prav izračunamo je prišlo na vsakega organizatorja kampanje manj kot tri minute. V tako kratkem času ni mogoča neka vsebinska razprava, kar pa je bil po moje tudi namen nacionalne RTV, saj bi poglobljena vsebinska razprava pokazala, da so resnični argumenti le na strani nasprotnikov sprememb zakona. V poplavi stališč povedanih pod hudim časovnim pritiskom ob navijaškem vzdušju pa seveda niso prišli do izraza argumenti.« (V. V.)

➤ **premalo jasnih in razumljivih informacije o tem, zakaj glasovati ZA ali PROTI;**

»Ob referendumski kampanji do 19.12. 2015 pričakujem in želim od nacionalne televizije RTV SLO, da pripravite še eno soočanje, še eno preglednejše predstavitev mnenj zakaj za in zakaj proti glasovati na referendumu. Po moje že osnovnošolec ve, da je eno samo soočanje na javni RTV v celi referendumski kampanji zelo premalo, če že ne pristransko. Predlagam še eno soočanje na RTV SLO1, da povabite 2 predstavnika predloga novele ZZZDR-ja in dva predstavnika pobude referendumu.

Kot plačniki rtv naročnine smo opravičeni, da nam javna RTV hiša služite državljanom in čim bolj objektivno podajate informacije, dogajanje v Sloveniji in pomagata dvigniti našo državo, ker politiki, pravosodju in gospodarstvu to še zmerja ne uspeva. Pri naši demokraciji potrebujemo udarnejšo sedmo silo oblasti in del te sile ste prav gotovo tudi javna RTV!!!!« (M. H.)

»Z več strani sem prejel pobude, da bi bilo ta vprašanja potrebno obravnavati večkrat in podati bolj jasna in temeljita pojasnila tako s strani zagovornikov kot nasprotnikov zakona. Ne razumem zakaj RTV temu ne posveti več pozornosti. Tako predlagam, da se v tem tednu temu nameni še kakšna oddaja, kjer bo argumentirano soočenje mnenj.« (A. B.)

➤ **navijaški in hujskaški diskurz udeležencev soočenja;**

»glede na pomembnost odločitve o nadaljnji usodi družine in njenega pomena za Slovenijo, ki jo prinaša prihajajoči referendum sem prepričan, da le eno soočenje v duhu dveh moštev s kapetanoma ni ravno zadostno za nacionalno TV hišo, da bi lahko celovito prikazala argumente in ozadja za in proti. Menim, da bi bilo v tednu, ki je pred nami potrebno še kakšno soočenje takih mnenj, da ljudje lahko slišijo in vidijo, da je zadaj nekaj več, nekaj bolj vsebinskega in se tako potem z zavedanjem o pomembnosti odločitve lahko ustvarijo svoje mnenje in se udeležijo referendumu.« (P. K.)

➤ **šov program namesto strokovne in argumentirane debate;**

»Protestiram proti načinu izvajanja soočenj na RTVSLO, kot je bila oddaja Referendumsko soočenje, 10.12.2015. Ne morem se znebiti vtisa, da je bila režija oddaje narejena zgolj za dvig gledanosti in ne za predstavitev argumentov obeh strani. (...) Režiser pa je seveda še poskrbel, da so se navijači doma (gledalci) ene ali druge strani samo še bolj zgražali nad nasprotniki (npr. bližnji kadri obrazov ob govorjenju druge strani), da so se mnenja kar se da polarizirala, potencirala in podpihovala. Če bi bila takšna oddaja na komercialni televiziji bi bila morda smešna, pa zelo žalostna po drugi strani. Ker pa jo je naredila, režirala in predvajala javna televizija, ki naj bi skrbela za argumentirano, objektivno in kakovostno debato, pa je bila tragična in nedopustna.« (M. O.)

➤ **domnevno nepravično odmerjen čas razprave.**

»Pri spremljanju poročanja novinarjev o referendumu 20.12. sem ugotovila, da čas na razpolago za obe opciji ni pravično razporejen. Opazila sem, da opcija proti razpolaga z več časa kot opcija za.« (V. P.)

3.2. Referendum o drugem tiru (2017 – 32 organizatorjev kampanje) in ponovno glasovanje o Zakonu o drugem tiru (2018 - 26 organizatorjev kampanje)

Pritožniki so izpostavljali:

- **nastopali so nekompetentni ljudje, ki o tematiki ne vedo ničesar;**

“Oddaja je bila dobro zastavljena, vendar je bila sestava gostov tako na strani za kot na strani proti obupna. Do polovice je bila oddaja še kar znosna, v drugi polovici pa čisti obup. Erika se je mučila in usmerjala, na njenem mestu bi oddajo v drugi polovici prekinila, ker je bila za nas gledalce žaljiva, neznosna in poslušati kdo laže, krade... smehljajoče goste/gostje, ki napenjajo majice "za otroke gre", nekdo šari s časopisom.. nekdo zeha, ja res kultura in spoštovanje gledalcev na nivoju. Sicer imamo gumb za izključitev, vendar se vprašam zakaj?» (V. K.)

“Kakšne kriterije je izbrala javna tv za soočenje? Denar - (le) 25 evrov!!! Torej, namesto vsebinske razprave, je prišlo do promocije idej, oseb, skupin, strank, ki sploh niso sodelovale pri zbiranju podpisov (ZL, ...) ali celo problema sploh ne poznajo!” (I.P. Ž.)

A. G.: ...o gostih naj odločajo novinarji, ne pa da se ljudje prihajajo promovirati na TV.

- **zaradi gneče v studiu sploh ni bilo časa, da bi se kaj povedalo;**

B.: Še v času komunizma ni bilo tako hudo kot v oddaji o referendumu, kjer je voditeljica rezala in ustavljala vse govorce, jim jemala besedo, nihče ni mogel nič povedati...

- **po soočenju sploh ni bilo jasno, o čem se bo odločalo na referendumu.**

J. U.: ... Na koncu ni nihče nič zvedel; nujno je treba vedeti, da ima vlada denar za oglase in propagando, medtem ko imajo nasprotniki le nekaj minut na TV, pa še »krjavljivi« so prišli sedet v studio, ki o temi pojma nimajo. Nihče ne more biti zadovoljen. Če bi jih vsaj drugače razdelili, škoda, ker niste izžrebali dveh skupin za soočenje.

S. K.: Ni prav, da so takšna soočenja, iz katerih nič ne zveš, ko toliko ljudi govori o stvareh, o katerih nič ne vedo.

Mnenje varuhinje iz septembrskega poročila (2017):

Odzivi kažejo, da številni gledalci niso vedeli in razumeli, zakaj je v studiu TV Slovenija toliko sodelujočih v referendumski razpravi ter kakšnim zakonskim določbam in poklicnim pravilom je zavezana RTV Slovenija v referendumski in volilni kampanji. Pričakovanje, da javnost o tem dovolj ve (iz dosedanje prakse), se je izkazalo za neutemeljeno. Čeprav voditelji soočenj (tudi v radijskih oddajah) uvodoma na kratko povedo, kdo je bil povabljen in zakaj, bi bilo v prihodnje smiselno v pojasnjevanje pravil vložiti dodaten napor ter za seznanjanje javnosti uporabiti vse RTV-kanale.

Menim tudi, da bi bilo smiselno na strokovni ravni utemeljiti, zakaj takšno sledenje zakonskim določilom v referendumski kampanji lahko v praksi privede do absurda, ko javni medijski servis ne more zadovoljiti javnega interesa in vsebin podajati tako, kot predvidevajo programski standardi RTV Slovenija, in sicer, da občinstvu pomaga odgovorno sodelovati v državljanskem življenju, odločati o skupnih zadevah in se zavedati pomena in posledic svoje odločitve. Menim, da bi bilo na podlagi strokovne utemeljitve smiselno predlagati ustrezno spremembo zakonskih določil oz. njihove razlage.

4. ZAKLJUČEK

Po analizi odzivov javnosti so se pokazale naslednje slabosti, ki so posledica zakonskega okvira:

- **okrnjena možnost zagotavljanja vsebinske in strpne razprave** oz. zagotavljanja visoke ravni izmenjave mnenj, kot jo od javnega medija pričakuje javnost; gledalci in poslušalci pred referendumskim odločanjem pogrešajo jasne informacije in argumente ZA in PROTI, ki se v množici strokovnih in nestrokovnih mnenj izgubijo;
- **skoraj neizvedljiva tehtna predstavitev mnenj predvsem v referendumskih oddajah**, saj je število prijavljenih organizatorjev kampanje in posledično udeležencev soočenj praviloma večje kot število kandidatov oz. kandidatnih list na volitvah;
- **zloraba javnega medija za lastno samopromocijo**: kot organizatorji kampanje v referendumskih soočenjih se prijavljajo tudi skupine, ki so vsebinsko povsem nepovezane z referendumsko kampanjo; podoben primer je pri lokalnih volitvah, kjer imajo kandidati zagotovljen javni nastop in enakopravno udeležbo v oddajah, čeprav si za izvolitev ne prizadevajo ali sicer v kampanji sploh ne sodelujejo;
- **slaba obveščenost javnosti o zakonskih obveznostih, ki narekujejo formate oddaj in suspendirajo uredniško avtonomijo** v pripravi programskih vsebin v času kampanj; krivdo za program, s katerim niso zadovoljni, pripisujejo mediju, novinarjem in voditeljem; javnemu mediju zamerijo, ker po njihovem mnenju komercialne televizije boljše izbirajo nastopajoče
- **vsebinsko nelogičnih studijske zasedbe zaradi umetne delitve na t. i. parlamentarne in neparlamentarne stranke**; primera: na državnozborskih volitvah 2014 je v soočenju parlamentarnih strank sodelovala predstavnica Zaresa, ki je bil takrat pred samorazpustitvijo, ni pa bilo predstavnika SMC, ki je zmagal na volitvah; ob volitvah 2018 je bil v parlamentarni zasedbi SLS, čeprav nima poslanca v DZ (ima pa ga v EP), ni pa bilo LMSŠ, ki je zmagala na volitvah.

Ker uredniki ne morejo vplivati na izbor gostov ali njihovo število in ker se število udeležencev volilnih in referendumskih soočenj z leti povečuje, se je izkazalo, da:

- **se povečuje možnost, da so gostje oddaj strokovno nepodkovani**, nepoznavalci tematik (sploh pri referendumih), kar znižuje raven razprave;
- lahko zaradi velikega števila udeležencev soočenj **ton razprave postane navijaški ali hujskaški**;
- je več nevarnosti, da gostje širijo **sovražni in neprimeren govor**.

Iz zapisa varuha **Lada Ambrožiča** (mesečno poročilo, december 2015): »Sovražni govor? Na TVS nikakor! V sinočnji predstavitvi stališč pred referendumom o noveli družinskega zakonika na Slo 3 je uredništvo informativnega programa del izvajanja predstavnika gibanja Naprej, Slovenija prekrilo s piskom, saj je nastopajoči s primitivnim in sovražnim govorom vseskozi zavestno kršil etične standarde in zakonska določila. V programih javne radiotelevizije morajo biti spoštovane in izražene splošno sprejete vrednote v slovenski družbi in upoštevane omejitve, ki se nanašajo na dober okus, nespodobnost, cenenost ali spolno izzivanje. Poklicna merila in etični standardi v posebnem poglavju o odnosu do spolnih manjšin zahtevajo korektnost pri izrazih in nasprotujejo poenostavljanju, stereotipom in osebnim sodbam. Vsega tega sinočnji govornik kljub opominjanju voditelja ni spoštoval; uredništvo je, kot rečeno, neprimerne izraze prekrilo s piskom, čeprav je imelo vso pravico, da nastopa predstavnika gibanja Naprej, Slovenija sploh ne objavi.«

- se lahko soočenj udeležujejo tudi gostje, ki lahko povzročijo **incidente v studiih javne radiotelevizije**. Primer je referendum o drugem tiru leta 2017, ko eden od gostov po besedah vodje referendumskega projekta ni upošteval opozoril voditeljice, motil je normalen potek oddaje, z dvigovanjem glasu, metanjem in trganjem papirjev, približevanjem voditeljici, zato so ga varnostniki morali pospremiti iz studia, pri čemer se je upiral.

“... kaj se je dogajalo na soočenju zadnje minute, ko so fizično odstranili g. Kozjeka iz studia? Kamere seveda niso pokazale, kaj se dogaja. Slišalo se je vpitje v ozadju.” (S. L.)

Vse omenjeno, torej položaj, v katerem je javna radiotelevizija, ko spoštuje zakonodajo, javnemu mediji otežuje izpolnjevanje poslanstva, v srčiki katerega je priprava in predvajanje programskih vsebin, ki gledalcem, poslušalcem in bralcem RTV vsebin omogočajo odgovorno državljansko delovanje v demokratičnih procesih in odločanje o skupnih oz. javnih zadevah.

Ob tem se je izkazalo, da zakonodaja, ki naj bi vsem kandidatom, kandidatnim listam na volitvah oz. priglašnim organizatorjem kampanj zagotavljala enake možnosti v demokratični razpravi, **javni radioteleviziji otežuje pripravo programskih vsebin, ki bi državljanom omogočale odgovorno odločanje in sodelovanje v družbenih procesih.**

Ni nepomembno, da so RTV Slovenija in odgovorni uredniki zakonski odgovorni za programske vsebine, ki morajo biti skladne z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija, Zakonom o medijih, novinarskim kodeksom, hišnimi poklicnimi merili in programskimi standardi, vendar jim **popolno umanjkanje nadzora pri sestavljanju zasedb soočenj in mnogih**

omejitev pri oblikovanju konceptov oddaj otežujeta zagotavljanje takšnih volilnih in referendumskih programskih vsebin, ki bi sledile vsem normativom.

V kateri smeri iskati rešitev? Smiselna bi bila takšna ureditev, ki bi sodelujočim akterjem v referendumskem in volilnem procesu v programih javne RTV zagotavljala enako možnost predstavitve stališč in programov, medtem ko bi imela uredništva avtonomno pravico, **da v interesu javnosti pred volitvami pripravijo tudi poglobljena programska ali tematska soočenja, pred referendummi pa poglobljene vsebinske debate z omejenim številom govorcev.**

Analizo primerov pripravila **Anja Nab Huš.**

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

Ljubljana, 2. 12. 2018

* Zakon o volilni in referendumski kampanji, **6. člen**

(1) Izdajatelji medijev morajo najkasneje 45 dni pred dnem glasovanja na volitvah oziroma 25 dni pred dnem glasovanja na referendumu določiti in objaviti pravila (obseg, pogoje in način) za izrabo programskega časa oziroma časopisnega prostora za predstavitev kandidatov, političnih strank in njihovih programov oziroma predstavitev mnenj o referendumskem vprašanju.

(2) Radiotelevizija Slovenija v času volilne kampanje zagotavlja programski čas predstavitvi kandidatov oziroma mnenj o referendumskem vprašanju v skladu s tistimi določbami zakona, ki ureja Radiotelevizijo Slovenije, ki urejajo politično propagando v programih Radiotelevizije Slovenija.

** Zakon o RTV, **12. člen**

(2) Čas, namenjen predstavitvi kandidatov in političnih strank, ki so zastopane v državnem zboru oziroma Evropskem parlamentu, je za vse enak, prav tako so enaki pogoji za njihovo predstavitev v okviru predvolilnih oddaj.

(3) Politične stranke in neodvisni kandidati, ki niso zastopani v državnem zboru oziroma v Evropskem parlamentu, morajo imeti skupaj na razpolago eno tretjino skupnega časa, ki ga RTV Slovenija določi za vse politične stranke in kandidate, ki sodelujejo na volitvah. RTV Slovenija tem strankam oziroma kandidatom omogoči predstavitev v okviru njim namenjenih posebnih predvolilnih predstavitev v od oddaj iz prejšnjega odstavka ločenih terminih, tako, da je vsaki od teh strank oziroma vsakemu od neodvisnih kandidatov omogočena medsebojno enakopravna predstavitev.

(4) Kandidatkam oziroma kandidatom za predsednico oziroma predsednika republike (v nadaljnjem besedilu: predsednik republike) mora RTV Slovenija zagotoviti enak čas in pogoje za predstavitev.

(5) RTV Slovenija mora najpozneje 15 dni po razpisu volitev za predsednika republike oziroma volitev v državni zbor, Evropski parlament ali lokalnih volitev objaviti način, oblike, obseg in pogoje za predstavitev kandidatov, političnih strank in njihovih programov iz prvega odstavka tega člena v svojih programih, dnevnem tisku ali na drug način, dostopen javnosti.

NASLAVLJANJE OSEB V PROGRAMIH IN VSEBINAH RTV SLOVENIJA

1. NAČELNO STALIŠČE

Naslavljanje sogovornikov v programskih vsebinah javne radiotelevizije naj bo plod zavedanja, da gre za javni govorni položaj in ne za zasebni pogovor. Naslavljanje naj bo torej načeloma formalno, tj. spoštljivo.

2. NASLAVLJANJE GOSTOV

Gostje v oddajah naj bodo predstavljeni in naslovljeni z imenom in priimkom (nevtralni naslov *gospod/gospa + ime + priimek*). Tisti, ki vodijo pogovor, naj se izogibajo neformalnemu naslavljanju, tj. uporabi samo osebnega imena sogovornika.

Izjeme naj bodo stvar vsakokratnega razmisleka, ki – tako kot pri odločitvi za tikanje/vikanje – upošteva format oddaje, vlogo gosta v družbi in v oddaji ter pričakovano občinstvo. Dopustne so pri:

- razvedrilnih in športnih vsebinah;
- otroških in mladinskih oddajah, kjer naj bo naslavljanje gostov prilagojeno starosti sogovornikov in občinstva;
- kontaktnih oddajah, kadar polno ime klicatelja ni znano.

3. NASLAVLJANJE MED VODITELJEM IN NOVINARJEM

Pri neposrednem oglašanju v program naj voditelj novinarja naslavlja spoštljivo in formalno z imenom in priimkom, saj je njun pogovor še vedno javni govorni položaj. Naslavljanje v obratni smeri (novinar voditelja) ni potrebno, ker ne gre za komunikacijo med njima, temveč z gledalci oz. poslušalci. Izjema je neposredno oglašanje v program na radiu, saj v tem primeru naslavljanje služi kot iztočnica za kolega.

Uporaba samo osebnega imena novinarja oz. voditelja (brez priimka) ni priporočljiva. Ustreznejša je uporaba zveze *kolega/kolegica + priimek (ali osebno ime)*. Izjeme so mogoče pri:

- razvedrilnih programskih vsebinah;
- daljših pogovorih oz. če se enak govorni položaj ponovi večkrat v oddaji (da se izognemo togosti/nenaravnosti).

Pozdrav novinarja gledalcem oz. poslušalcem ob začetku oglašanja v program ni potreben, saj to v imenu ustvarjalcev oddaje naredi voditelj.

4. UPORABA NAZIVOV

Akademski, uradni, častni in protokolarno dogovorjeni nazivi gostov oz. sogovornikov naj se vedno uporabijo ob prvem naslavljanju, kadar gost ali sogovornik v programih javne radiotelevizije nastopa v funkciji, povezani z nazivom. Če je programska vsebina daljša, se naziv lahko v nadaljevanju opusti. Za ženske uporabljamo ženske oblike nazivov (npr. *gospa predsednica*, *gospa veleposlanica* itd.).

Treba je upoštevati tudi posebnosti medijskega jezika, med katerimi sta zaradi časovnih omejitev tudi poenostavljanje in izpuščanje. Pri nazivu *bivši predsednik* je tako denimo namesto nenehnega ponavljanja dopustno uporabiti samo naziv *predsednik*.

Izjeme:

- naziv se ponovi v daljših programskih vsebinah;
- naziv se lahko izjemoma ne navede v zelo kratkih programskih vsebinah (npr. radijske novice);
- pri navajanju nazivov upoštevamo želje sogovornikov.

4. 1. ZAPISOVANJE NAZIVOV V TV PROGRAMIH:

Znanstveni naziv *doktor/doktorica (dr.)* ali kateri drug akademski, uradni, častni oziroma protokolarno dogovorjeni naziv se v televizijskih programih zapiše ob podpisovanju gosta, če nastopa v vlogi, povezani z nazivom, drugače se zapis naziva opusti.

(Skupina za poenotenje jezikovnih smernic, november 2018)

Priloga 5: Zadeva Intervju/Dežman, četrtič

Odziv Jožeta Možine na poročilo varuhinje (objavljenem v julijskem poročilu)

Programskemu svetu RTV Slovenija

In slovenski javnosti

INTERVJU Z DR. DEŽMANOM - ODGOVOR NA POROČILO VARUHINGE

UVOD

Poročilo varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev Ilinka Todorovski v zadevi intervju z dr. Dežmanom je v bistvenih elementih enostransko in politično motivirano, nova dejstva ponujajo tudi dodatne odgovore zakaj je tako. Sedaj javno objavljena analiza treh primerov, ki jih je obravnavala varuhinja (Možina, Šurc, Kožar) natančno razkriva njeno izrazito pristranskost in dvojna merila kar bo v primeru nadaljevanja gonje tudi materija pravnega varstva avtorja. Že v uvodu svojega poročila varuhinja, gospa Todorovski navaja, da so prevladovalе kritike oddaje intervjuja z dr. Dežmanom, kar dokazljivo ne drži. Dejansko je na RTV prišlo nekajkrat več pohval kot pritožb. Pohval, ki so prihajale ločeno že prej na naslov avtorja oz. na socialna omrežja, tu niti ne štejem. Gredo v stotine in tisoče. Že hitra analiza pritožb in pohval pokaže, da gre v prvem primeru za žalitve in pretežno pavšalne kritike z nasprotovanjem, da se taka tema sploh obravnava. V primeru pohval in izrazov podpore pa je večina zapisov na dostojni stopnji komunikacije in izhajajo iz občutljivosti za obravnavano temo ter potrebo po zaščiti novinarske avtonomije in svobode govora na RTV Slovenija.

Poudarki iz odzivov gledalcev

Izbor varuhinje v tej rubriki ima tendenco kritičnih zapisov in nikakor ne predstavlja dejanskega spektra vsebin, ki so glede oddaje prihajale na RTV oz. v na naslov varuhinje. Zastopane so kritike, sicer apriorne, moti jih gost, avtor, stil vodenja, Dežmanove argumentacije, ne navajajo pa kaj v intervjuju ne bi bilo res in kaj v resnici naj bi bilo narobe. Nihče tudi ne zahteva popravka, ki je po zakonu o medijih obvezen in zakonito štiti prizadeto stran.

Ne glede na to, da je nabor varuhinje dokazljivo pristranski, je iz njega razvidno, da se pravzaprav nihče konkretno ne pritožuje na poklicna merila oz. standarde. To je storila varuhinja sama, kar ji pravilnik sicer omogoča, a vendar se je izpostavila spolzkemu terenu dvojnih meril, saj ni znano, da bi se samoiniciativno tako ažurno spuščala v kritiko kakšne druge problematizirane oddaje, npr. oddaje Mateja Šurca, pogovorov Marcela Štefančiča, oddaj Špele Kožar in podobno. Izredno poročilo je varuhinja pripravila le v primeru Dežman, vse ostali primeri so omenjeni le v rednih mesečnih poročilih varuhinje. Značilno je tudi, da varuhinja pohitela z izrednim poročilom kljub temu, da je šlo za počitniški čas in je večji del odzivov na oddajo prišel šele po tem, ko je poročilo že oddala.

Smiselno je izpostaviti, da pisma gledalcev, ki so vsebovala pavšalna ali žaljiva nasprotovanja obravnava te teme nikakor ne opravičujejo angažmaja varuhinje v obliki posebnega poročila. Za slednje se je očitno odločila po lastnem nagibu oz. zaradi pisma poslanca SD Marka Koprivca ter predsednika Zveze borcev Tita Turnška, ki sicer niti ni bilo naslovljeno nanjo.

Odzivi pristojnih

Glede na to, da negativni odzivi na oddajo niso vsebovali konkretnih vsebinskih argumentov ampak je šlo v veliki meri za grobe ideološke oz. politične napade na avtorja ter gosta intervjuja odzivi vodstva niso bili, kot je običajno, v razumljivo obrambo medijske avtonomije in avtorja intervjuja. Generalni direktor avtorja ni jasno zaščitil, ampak se je, presenetljivo solidariziral s političnimi in ideološkimi pritiski na TVS, ko je v odgovoru Titu Turnšku zapiše, da bodo na RTV preverili, ali so bila kršena načela novinarske etike v programih RTV. Torej še preden bi jih kdorkoli

izpostavil. Ni znanega primera, da bi generalni direktor ob kaki drugi oddaji ravnal podobno. Generalni direktor (delno tudi odgovorna urednica) sam problematizira oddajo in izpostavlja, da bi lahko šlo za žalitev nekaterih oseb. To podkrepi z domnevno spornimi citati iz oddaje, ki jih, zanimivo, nihče od pritožiteljev ni sam tako izrazilo izpostavil. V tem je moč razbrati, da je generalni direktor celo bolj konkretno kot sami pritožitelji bremeni avtorja in gosta oddaje. Dejansko Dežmanova polemičen slog pogovora v ničemer ne odstopa od dobrih intervjujev v pluralnem oz. razvitem medijskem svetu.

Povsem jasno je, da je oddaja za centre moči, ki se oglašajo, »sporna« zaradi vsebine, ker pa tej ni moč strokovno oporekati, se razpoke iščejo v načinu izreka in vodenju oddaje. Na sestanku pri generalnem direktorju RTV g. Kaduncu 22. avgusta 2018, kjer sta bili poleg avtorja prisotni še odgovorna urednica in urednica oddaje, je slednja, nedvomno najbolj izkušena voditeljica intervjujev na TVS, jasno povedala, da je bil intervju dober in zanimiv in da bi po takem seciranju izrečenega, kot smo mu sedaj priča, lahko našli »kršitve« v vsakem intervjuju. Generalnemu direktorju je svetovala naj zato svojo trditev o »napakah, ki so nasporno bile«, izloči. Tudi odgovorna urednica je opozorila, da bi po takih kriterijih, kot se sedaj pretresa intervju z Dežmanom postavili pod vprašaj vsako informativno oddajo začenši z dnevnikom in Odmevi ter ostalimi intervjuji.

Skratka, če bomo po kršitvenih kriterijih, ki jih v primeru intervjuja z dr. Dežmanom demonstrira gospa Todorovski, nanjo pa se sklicuje tudi generalni direktor g. Kadunc, analizirali tudi intervjuje ostalih kolegic in kolegov na RTV, bomo prišli do zanimivih in v smislu »problema« povsem razbremenilnih ugotovitev. V primeru stopnjevanja gonje bo ta podrobna analiza seveda narejena.

Poročilo varuhinje je pristransko tudi v točki, ko v njem ni navedla nobenega argumenta voditelja intervjuja - ampak je moj celovit odgovor na kritike in pohvale premaknila v prilogi!

Mnenje varuhinje

V nadaljevanju sledi natančna analiza oz. demanti zapisanega mnenja varuhinje, ki dokazuje, da je pri obravnavi intervjuja z dr. Dežmanom ravnala izrazito pristransko, saj je brez navajanja konkretnih kršitev izpeljevala generalne sodbe glede »kršitev«.

Po oddaji je na naslov varuhinje prišlo nekaj nevsebinskih, celo žaljivih zapisov, ki jih sploh ni moč jemati za argumentirano kritiko in nekaj pavšalnih kritičnih ocen oddaje. Noben od teh zapisov ni mogel biti osnova za njeno obravnavo, ker ni navajal nobenih konkretnih kršitev. Zato je gospa Todorovski sama, po mojem prepričanju z ideološko motiviranih izhodišč, ki jih bom v nadaljevanju tudi opredelil, dejansko materializirala posplošene napade Zveze borcev in politika Koprivca. Vse skupaj je izpeljala v pavšalno oceno »kršitve« poklicnih meril in načel novinarske etike in s tem de facto nadgradila oz. evidentno podprla Zvezo borcev in politiko pri napadu na avtorja oddaje. To pa je nezaslišan unikum in sramotna poteza v delovanju javne televizije.

31. julija 2018 me je gospa Todorovski poklicala na sestanek, kjer sem presenečen ugotovil, da kljub temu, da mi še ni poslala pisnih pritožb gledalcev in prejela mojih odgovorov nanje, že ima izoblikovano izrazito negativno stališče do avtorja oddaje oz. prepričanje o kršitvah načel. V tem nenavadnem pogovoru sem jo opozoril, da bo očitno odigrala vlogo inkvizitorja, ki bo omogočil, sprožil sankcije, ki bodo imele negativne posledice zame in moje oddaje in da je »igra« že vnaprej jasna. Kot je razvidno iz korespondence objavljene v prilogi poročila varuhinje o tem primeru, sem jo opozoril, da bo v problematizirani oddaji intervju težko našla napake, ker za nekatere osupljiva zgodovinska dejstva, ki so predstavljena v oddaji zanesljivo držijo, dejstva – vsebina pa so glavna poanta, tako rekoč vsebina vsake oddaje. Gospa Todorovski je na to mojo intervencijo odgovorila, da je dejstva sploh ne zanimajo. Tega dne 31.7. 2018 po sestanku sem ji poslal tudi dopis z naslednjo vsebino:

Možina: »Sploh pa - kako se ti sklep moje kršitve pr. standardov lahko nakazuje, ko pa mi nisi poslala vsebinskih pritožb gledalcev in poslušalcev in še manj počakala, da bi odgovoril nanje? To je skrajno zaskrbljujoče, apriorno in nekorektno in že meče senco na tvojo odločitev.

Vedno si pritožbe pošiljala in po odgovoru avtorja oblikovala mnenje, kakršnokoli že.

Tokrat pa obtožbe kar vnaprej? Kje pa lahko vidim konkretno pritožbo gledalca, da sem, kot praviš »polagal govorcu besede v usta« oz. da do njega nisem imel distance - ali gre za tvojo lastno oceno?

Ne morem tudi mimo tvojega stališča, da te v tem primeru dejstva sploh ne zanimajo. Tudi ZZB ne zanimajo dejstva, saj jih ne problematizirajo, ampak zgolj ukinitve mojih oddaj.»

Varuhinja je v odgovoru priznala, da je pri presojanju oddaje zgodovinska dejstva sploh ne zanimajo. To je seveda dvojen podatek. Povsem jasno je, da je bila oddaja napadena s strani politike SD oz. ZB zaradi navedenih dejstev. Ker se nobene od navedb ne da demantirati, se je potem kritika na silo skoncentrirala na vse mogoče okoliščine in osebne sodbe, ki pa nimajo več zveze z bistvenim – vsebino oddaje, ampak služijo potrebam političnega obračunavanja, katerega del je s tem postala tudi varuhinja Ilinka Todorovski.

Konkretni odgovori na očitke iz poročila Ilinke Todorovski:

1. **Todorovski:** »Menim, da oddaja ni bila zasnovana in izpeljana tako, da bi RTV Slovenija z njo prispevala k strpnemu družbenemu dialogu o travmatični preteklosti, s polnim zavedanjem odgovornosti in poslanstva, da ne pogloblja razdorov in nestrpnosti, ampak pomaga pri ustvarjanju soglasja, razumevanju in spravi.

Možina: Očitek Todorovske, po kateri intervju, v katerem so predstavljena izključno zgodovinska dejstva, »pogloblja razdor in nestrpnost«, izhaja iz absurde ideološko obrambne krilatice predsednika zveze borcev Tita Turnška, ki relativizira, zagovarja ali celo zanika poveljne poboje in poziva k prepovedi oddaj, ki o tem govorijo, ne da bi navedel eno samo dejstvo, ki ne drži.¹ To je popolni nesmisel. Po tej logiki o največjih zločinih, ki so bili storjeni v našem narodu, ne bi smeli debatirati, če nekdo, po možnosti tisti, ki zločinsko stran zagovarja, meni, da to razdvaja in pogloblja razdor. Torej, tudi intervjuja z nekom, ki bi razgalil nepravilnosti v otroški srčni kirurgiji UKC, ne bi smeli opraviti, ker tudi to razdvaja in je travmatično. Vendar za starše bolnih ali celo umrlih otrok povsem z drugačnega vidika kot pa za krivce za nastalo situacijo.

2. **Todorovski:** »Menim, da javnost upravičeno pričakuje, da bodo uredništva tematike, ki delijo tako stroko kot javnost, ki sprožajo čustvene odzive in netijo spore, v programe umeščala posebej premišljeno, tenkočutno in pietetno ter tako, da se zagotovi argumentirano, dialoško, natančno, strpno predstavitev različnih mnenj in pogledov. Menim, da pristojno uredništvo tega ni storilo.«

Možina: Stališče varuhinje je v kontradikciji in pomeni evidentno zavajanje. Govori v imenu javnosti? Dobila je npr. 10 pritožb čez oddajo in še dobrih 10 žalitev na račun avtorja ter 150 pohval, ki govorijo povsem nasprotno, da je umestitev take tematike na tak način nujno potrebna in upravičena. Tema je bila obravnavana tenkočutno in pietetno in argumentirano, ko je bilo govora o žrtvah obeh strani, in ostro, ko je šlo za tiste, ki imajo do tega vprašanja selektiven nepieteten odnos. Povsem skregano z logiko intervjuja pa je pričakovanje, ki ga nekako navaja varuhinja, da lahko v oddaji, kjer nastopa ena oseba, predstavi različna mnenja. To se stori drugače, v nizu oddaj na daljši časovni rok. Naj tu omenim, da sta najbolj izpostavljena zgodovinarja Zveze borcev dr. Repe in dr. Pirjevec

¹ Po vojni, če se omejimo le na ta čas, je partizanska vojska preformirana v JA, po diktatu KP in v organizaciji politične policije Ozne (pozneje Udba, SDV), na slovenskem ozemlju pomorila okrog 100.000 vojnih ujetnikov in civilistov, od tega 14.500 Slovencev. Izvrševalci in sodelavci pri teh zločinih, bilo jih je več tisoč, so kot partizani in pripadniki Jugoslovanske armade skupaj z ostalimi po vojni postali člani Zveze borcev. Zgodovinska pozicija ZB tu nikakor ni nevtralna. Ne le da je bil njen prvi predsednik Ivan Maček Matija neposredno odgovoren za organizacijo in izvajanje poveljnih pomorov, tudi eden kasnejših predsednikov ZB Bojan Polak Stjenka je po partizanskih virih vpleten v pomor Romov v Iški. Vodstvo ZB je imelo ves čas, do današnjih dni močno ideološko politično konotacijo. Še danes so njeni trije podpredsedniki, Franci Križanič, Ljubica Jelušič, Matjaž Kmecl bivši funkcionarji, ministri in pomembni člani SD, stranke, ki je naslednica nekdanje Zveze komunistov oz. KPS, ki je vodila osvobodilno vojno z revolucijo in poveljnimi poboji. Zveza borcev se niti po razkritju, da so v pomor 50 Romov leta 1942 vpleteni 4 narodni heroji ni odzvala na način, da bi okoliščine razčistila in odgovornim odvzela časti. Raje napada tiste, ki zgodovinska dejstva prezentiramo javnosti.

že nastopala v oddaji Intervju, dr. Dežman pa prvič. Prav tako so predsednik in predstavniki ZZB v preteklosti sami leto za letom velikokrat nastopali v oddaji Intervju, ko je oddajo vodil Lado Ambrožič in tudi še kasneje.

Spet absurdno in povsem pristransko je mnenje varuhinje, da ravno v tem primeru, ko je prvič nastopal dr. Dežman, izpostavlja, da intervju »...zaradi nedialoške narave lahko razvnamajo strasti in spodbujajo delitve, kakor za intervjuje z enim gostom, v katerem se izreka le en pogled in le ena interpretacija, pri čemer izrečenih tez, trditev, podatkov ali mnenj ni mogoče soočiti z drugačnimi, jih podrobneje predstaviti in pojasniti ali z njimi polemizirati.«

Kje je bila gospa varuhinja, kot je v intervjuju pred časom nastopil npr. dr. Božo Repe in tudi predstavljal svojo poglede, ki »delijo«? Ali pa Milan Kučan, Ljubo Bavcon in tudi številni drugi gostje intervjujev, ki ste jih vodili kolegici, ali pa jaz sam? To tolmačenje varuhinje je povsem tendenciozno in ideološko pristransko. Po takem prepričanju sledi, da bi morali intervjuje, posebej v temah, ki po navedbah Zveze borcev »spodbujajo delitve«, odpraviti oz. cenzurirati.

3. **Todorovski:** *Menim, da uredništvo za obravnavo zgodovinskih nesoglasij o polpretekli zgodovini, o povojnih pobojih in spravi ni izbralo ustreznega žanra (intervju) in da oddaja Intervju že po zasnovi ni primerna za razčiščevanje strokovnih tem ali poglavij iz travmatične preteklosti.*

Možina: Varuhinja je tu spet povsem na izhodišču zveze borcev in ne demokratične javnosti. Tu ne gre za zgodovinska nesoglasja, ampak za nizanje dejstev, ki jih gost predstavi. Trditev, da intervju ni primeren za strokovno debato, je povsem nesmiselna in v nebo vpijoča. Po tej logiki - hvala Bogu, da je okrog nas tudi normalnejši medijski svet - v intervjuje sploh ne bi smeli vabiti zgodovinarjev, ki govorijo o novih zgodovinskih dognanjih? Pa tudi ne predsednika vlade, ker zastopa le vladna in ne tudi opozicijska stališča? Očitno glede priporočil tudi ne vodje opozicije, ker govori samo svoje? Izhodišče varuhinje je neresno, izhaja iz intervjuja, ki ne ustreza zvezi borcev in njihovim političnim podpornikom. Ona sama pa se je v svoji nestrokovni presoji postavila na njihovo stran in s tem povsem kompromitirala poslanstvo zastopnika interesov gledalcev. Katera je ta stran, iz katere pozicije vsakič znova izhaja varuhinja? Je bil problem, ko je v oddaji, seveda s svojih enostranskih izhodišč, nastopil dr. Božo Repe? Nihče ni delal iz tega problema, ker se od gosta normalno pričakuje, da bo povedal svoje. Tudi varuh se v tem primeru ni samoiniciativno motivirano lotil seciranja oddaje.

4. **Todorovski:** *Menim pa tudi, da se morajo voditelji vedno in še posebej pri aktualnih in kakor koli kontroverznih tematikah izogibati enosmernim in sugestivnim vprašanjem (ki napeljujejo k odgovoru ali že vsebujejo odgovor), predvsem pa morajo v imenu javnosti intervjувancu zastaviti vsa vprašanja in podvprašanja, s katerimi se razčisti kategorične ali dvoumne, ki niso (dovolj) podkrepljene z dejstvi, ki so v nasprotju z znanimi dejstvi ali širokim družbenim/strokovnim soglasjem. Voditelj z odnosom do sogovornika ne sme izkazovati osebne ali vsebinske naklonjenosti ali pristranskosti. Voditelj obravnavane oddaje Intervju v konkretnem primeru ni ravnal tako.*

Možina: Varuhinja pavšalno obtožuje voditelja, da je dajal sugestivna in enosmerna vprašanja, a klub zelo dolgi analizi ne navede nobenega konkretnega primera. To je logično, saj bi njena izpeljava s konkretnim izsekom oddaje trčila na izseke drugih oddaj drugih voditeljev te iste RTV Slovenija, ki pa so pri aktualnih in kontroverznih tematikah v resnici izrazito sugestivni. V primeru, da bo poročilo varuhinje izgovor oz. vzvod za kakršenkoli ukrep ali sankcijo, bo nujno podvrženo primerjalni analizi drugih oddaj in voditeljev na RTV Slovenija, s čimer bo celotno poročilo varuhinje v tej zadevi tudi zgolj dokazno breme njene očitne prostranosti.

Varuhinja intervju z dr. Dežmanom neposredno uvršča med kontraverzne – to je sporne tematike. Uporablja pejorativno oznako za pogovor o zgodovinskih dejstvih, odnosu do posmrtnih ostankov obeh strani, 630 prikritih moriščih, pomoru Romov v Iški, odnosu do temnih plati prve in druge svetovne vojne, zanikanju povojnih pobojev kot zločinov... Na tej točki je varuhinja posebej ideološka in žaljiva. »Spornost« je motivirana oznaka, ki jo vsiljuje zveza borcev, ko skuša ukiniti tematiziranje teh vprašanj, in ne demokratična javnost oz. tisti, ki jih omenjena tema najbolj prizadeva in do katerih ima ta država tudi največji dolg. Pri očitkih na to temo je varuhinja znova nekonkretna, saj ne navede nobenega izseka oddaje, s katerim bi sploh podkrepila svoje obtožbe. Prav tako ne pojasni, kaj naj bi bilo v oddaji dvoumno in ne dovolj podkrepljeno z znanimi dejstvi. Pri pavšalnih, nekonkretnih očitkih se približuje

izhodiščem Zveze borcev in Tita Turnška, ki pravi in piše, da so vse Možinove oddaje »ena sama laž«, ne navede pa nobenega konkretnega primera za tako absurdno in žaljivo obtožbo.

Varuhinja tudi ne predstavi, kaj naj bi bile dvomne, ali z dejstvi ne dovolj podkrepljene stvari! Vse njene sodbe so splošne in zato neargumentirane. Vrhunec nerazumevanja vloge svobodnega medija, forme intervjuja in vloge voditelja pa je, ko si poskušamo odgovoriti na vprašanje - kaj naj bi bilo po varuhinji Ilinki Todorovski v intervjuju tisto, kar je v nasprotju z znanimi dejstvi in širokim družbenim/strokovnim soglasjem? In kdo o znanih dejstvih in širokem družbenem soglasju odloča? Družbe, ki so imele take ustanove, so bile cenzorske in totalitarne! Kljub temu, da ima gospa Todorovski na voljo za analizo in svojo sodbo cel prepis oddaje, spet ne navede nobene konkretne kršitve, zato je njen zaključek: »Voditelj obravnavane oddaje Intervju v konkretnem primeru ni ravnal tako« - v smislu kritike oddaje povsem neargumentiran in brezpredmeten.

Todorovski: *Varuhinja v nadaljevanju meni, da bi se »moral voditelj distancirati od žaljivih in posmehljivih, (tu v poročilu očitno nekaj manjka, opomba J. Možina) česar ni storil, prav tako ni vztrajal pri spoštljivejšem besednjaku in stopil v bran osebni in poklicni integriteti posameznikov in skupin, ki jih je intervjuvanec izpostavil, a jih ni bilo v studiu, da bi se same.*

Možina: Varuhinja je namerno spregledala, da se kvalitetnih intervjuja nikjer na svetu ne meri s puritanskimi vatli – kot jih želi vsiliti točno v tem primeru. Posmehljivost in žaljivost sta njeni trditvi, ki sta znova nekonkretni in z ničemer dokazani. Dr. Dežman je kot govorec spoštljiv, a izviren, nekateri bi rekli ciničen, vsekakor satiričen in na trenutke oster. Ostrino si po njegovem zaslužijo tisti, ki zagovarjajo zločine in zanikajo povojne poboje, ki jih ta država seveda prizna kot zločine proti človečnosti in svojcem plačuje odškodnine. To je podobno, kot bi v Nemčiji zanikali holokavst in bi se zagovorniki holokavsta zgražali nad tistimi, ki so jih ostro označili. Tit Turnšek je npr. leta 2014, ko je prvič javno napadel oddajo Pričevalci, izjavil, »da moramo nehati govoriti o povojnih pobojih.«² Njegove trditve, da so bili povojni množični umori zakoniti in izvedeni po sodni instanci, pa so v popolnem nasprotju z določeno pravno kvalifikacijo zločinov proti človečnosti in zato ne vidim razloga, da se v odzivu na tako govorjenje uporabi ostrejši izraz. Slovenski pravni red v temelju izrazito ščiti morebitno prizadeto, v medijih izpostavljeno osebo z institutom popravka oz. prikaza nasprotnih dejstev, ki je po Zakonu o medijih obvezen. Kljub številnim kritikam in napadom nihče v zakonitem roku ni zahteval popravka, kar veliko pove o dejanski spornosti oddaje. V intervjujih na radiu in televiziji se dnevno omenjajo, kritizirajo ljudje, ki jih ni v studiu, da bi se branili, pa varuhinja na to pozablja.

Nasprotno pa varuhinja vzame v bran kritike na račun programskih vsebin in zatrjuje, da jih ni mogoče enačiti z napadi na uredniško avtonomijo in medijsko neodvisnost. V nadaljevanju sicer dodaja:

Todorovski: *»Menim pa tudi, da je v kulturnem dialogu in javni komunikaciji nasploh popolnoma nesprejemljivo izrekanje ali zapisovanje osebnih žaljivk, podajanje pavšalnih, neargumentiranih in podcenjujočih sodb o programskih vsebinah, programskih ustvarjalcih in drugih zaposlenih na RTV Slovenija, še zlasti pa so zavržne grožnje drugače mislečim in njihovo blatenje. (...) Menim, da uredniške in kadrovske politike RTV Slovenija ne moreta krojiti ulica ali politika, ampak so za uresničevanje javnega interesa pristojni z zakonom predvideni organi ter odgovorne osebe. Kot varuhinja ostro zavračam poskuse instrumentalizacije, sovražni govor in grožnje.«*

Funkcija varuha pravic gledalcev in poslušalcev

Ob diskriminatornem delovanju varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija v zadevi Intervju z dr. Dežmanom želim v izogib zlorabe tega instituta izpostaviti naslednje. V študiji *Varstvo pravic uporabnikov javnih medijev*, edinem relevantnem strokovnem besedilo o ureditvi tega področja, je navedeno, da lahko Programski svet opravi razpravo v primeru, ko so stališča varuha in odgovornega urednika v predmetni zadevi različna: »V primeru nesoglasja med ugotovitvami varuha in stališčem odgovornega urednika varuh obvesti programski svet, ki lahko o tem opravi razpravo. Vendar pa v nadaljevanju ni določeno, kakšne so lahko odločitve programskega sveta po opravljeni razpravi. /.../ Glavni problem, ki ga vidim pri tej ureditvi, je v tem, da je postopek pred varuhom določen

² Tit Turnšek v Nedeljske dnevniku septembra 2014.

s pravilnikom, in ne z zakonom, čeprav ZUP v 3. členu določa, da so pravila postopka lahko določena drugače (kot v ZUP) le z zakonom, torej postopkovnih pravil ni dovoljeno določati z nižjimi pravnimi akti. /.../ Nadaljnjo težavo vidim v tem, da iz pravilnika (13.člen) izhaja, da je končni akt, ki ga izda varuh, poročilo, ni pa določeno, kakšno je nadaljnje pravno varstvo, če pritožnik ni zadovoljen z vsebino tega poročila. V zvezi s tem se mi postavlja vprašanje, ali bi bilo zoper takšno poročilo možno sodno varstvo v upravnem sporu. In ne nazadnje se mi postavlja vprašanje, kakšen postopek naj bi se uporabljal pri varuhu. /.../ Ker pravice gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija niso določene v nobenem predpisu pa tudi ker nikjer ni določeno, da bi varuh pravic gledalcev imel pooblastilo, da vodi postopke v skladu z ZUP, posledično tudi njegove odločitve v konkretnem primeru poročila ne morejo biti take narave, da bi bile lahko izvršljive v smislu upravne izvršbe. / ... / Varuh torej nima nobenih zakonskih orodij, da bi bil učinkovit, tudi če dela po najboljših močeh.«³

Kršitve Pravilnika o delovanju varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev Radiotelevizije Slovenija v primeru Dežman

V 2. členu pravilnika o delovanju varuha pravic gledalcev in poslušalcev Radiotelevizije Slovenija so izpostavljena načela delovanja. Nekatera od teh načel varuhinja po moji oceni in izkušnjah krši. Načelo **neodvisnosti** predvideva, da mora varuh delovati brez zunanje ali notranje vpliva. Sam menim, da je ravnanje gospe Todorovski, kot je dokazano z analizo, izrazito pristransko oz. odvisno. Njeno posebno poročilo ni slonelo na pritožbah gledalcev, saj so bile te do njenih prvih reakcij splošne in nekonkretne, nekatere celo žaljive. Kritiko oddaje v smislu kršitev standardov je nadgradila sama po tem, ko je na RTV prišlo pismo predsednika Zveze borcev Tita Turnška in pismo poslanca SD Marka Koprivca. Teža, ki jo je Todorovska dala domnevnim kršitvam v oddaji in ažurnost njene reakcije ni primerljiva z veliko resnejšimi in evidentnimi kršitvami v drugih primerih. Glede na to, da so to oddajo oznakami, »češ, da je polna laži in potvarjanja zgodovine«, napadli politiki in ideološko profilirana organizacija z močno politično podporo, bi morala ravnati kvečjemu nasprotno. Todorovska ni opozorila na politične pritiske s strani SD. Marko Koprivec je namreč svojo »pritožbo« poslal kot poslanec Državnega zbora, objavljena pa je na spletni strani stranke SD. Vsekakor je llinka Todorovski ves čas kazala neobičajno velik interes, da v primeru Dežman poskuša najti kršitev, v drugih, realno spornih primerih pa je ravnala ravno nasprotno.

V zadnjem času je najbolj izstopajoč primer Mateja Šurca v oddaji Labirinti sveta in njegovi komunikaciji s pritožnikom. V primeru Dežman je gospa Todorovski v 12 dneh po objavi intervjuja, kljub temu, da je bila vmes na dopustu, spisala poročilo, čeprav je s pravilnikom določen rok 20 dni in čeprav je ravno v dneh, ko je oddala poročilo prihajalo največ (pozitivnih) odzivov gledalcev, ki jih seveda v poročilu ni upoštevala. V primeru Šurc in oddaje, ki je bila objavljena 10. 8. 2018, ni bilo nikakršne posebne obravnave in poročila. Seveda je s tem evidentno kršeno načelo **nepriustranosti**, ki pravi: » varuh obravnava vse zadeve nepristransko in pošteno, brez kakršnekoli vnaprejšnje naklonjenosti ali predsodkov do katere koli strani v postopku.« Gospa Todorovski ni ravnala po tem načelu, moj »primer« je problematizirala predvsem po lastnem motivu in ne po konkretni pritožbi gledalca, kar v ostalih primerih, ki so problematizirani z drugačnih svetovno nazorskih izhodišč, ne počne. Kritike nasprotnikov intervjuja so se v pomembnem delu nanašale na oznake, da so bile v intervjuju izrečene »same laži« kar varuhinja, zanimivo ne presoja. Njeno ravnanje, ko je avtorju na sestanku 31. 7. 2018 napovedala ugotovitev kršitve (preden je avtor dobil in odgovoril na pritožbe gledalcev) je očiten rezultat njene pristranskosti. Varuhinja tudi ni počakala, da bi poročilo o primeru Dežman izdala v sklopu z rednim poročilom za mesec julij, pač pa je pred rokom pohitela s posebnim poročilom!

Velik problem predstavlja kršenje načela **verodostojnosti** s strani varuhinje llinke Todorovski. To je pod vprašajem že ob primerjanju njenega ravnanja v tem primeru z drugimi primeri kršitev. Načelo verodostojnosti vsebuje normativ: »svoje delo mora opravljati na način, ki zbuja spoštovanje in zaupanje. Pri svojem delu mora objektivno presojati in vrednotiti vsa stališča in mnenja, tako da so njegove odločitve verodostojne, ker so utemeljene na podlagi skrbno pretehtanih spoznaj.« Način delovanja varuhinje je v bistvenih elementih v popolnem nasprotju s tem načelom. Svojega dela, ki je glede izbora in motiva pristransko, ne opravlja na način, ki bi zbuja spoštovanje

³ Varstvo pravic uporabnikov javnih medijev, avtor Damijan Gantar, Pravna praksa, 15. 2. 2018, str. 3.

in zaupanje. Prav tako pri svojem delu v primeru Dežman ni presojala vseh stališč in mnenj saj je, kljub temu, da je imela še 8 dni časa in bi lahko upoštevala množično prihajajoče odzive, poročilo kar zaključila in s tem veliko gledalcev diskriminirala. Varuhinja tudi ni izkoristila 10. člena pravilnika po katerem lahko zavrne obravnavo vlog, če so te zlonamerne, neutemeljene ali kako drugače neprimerne za obravnavo. V primeru pritožb glede oddaje so bile nekatere žaljive in povsem neutemeljene, pa jih varuhinja ni zavrnila. Kot primer navajam »pritožbo«
gledalke: *»Prosim, da mi pojasnite do kdaj namerava RTV Slovenija, predvajati takšne nebuloze kot se zgodilo v nedeljo 22. 7. Intervju z Dr. Dežmanom...«* Seveda to ni argumentirana pritožba ampak kvečjemu žaljiv zapis, ki bi ga varuhinja lahko zavrnila ali zaprosila za konkretizacijo.

Absolutno in apriorno kršenje načel **neodvisnosti, nepristranskosti in verodostojnosti** ter izredno usodna za ugled in verodostojnost celotne Radiotelevizije pa predstavlja medijsko razkritje, da je Ilinka Todorovski delovala kot stalni občasni vir Službe državne varnosti - zloglasne politične policije bivšega režima, katere delovanje je tudi po sodbi vrhovnega sodišča zločinsko. Gospa Todorovski sodelovanje zavrača, priznava pa verodostojnost njene šifre, za katero pravi, da ni jasno, kaj pomeni. Trije raziskovalci omenjenega obdobja in poznavalci registra CAE (Igor Omerza, Rado Pezdir, Roman Leljak), na podlagi analiz arhivskega gradiva trdijo, da šifra Todorovski pomeni zavestno dajanje informacij SDV.⁴ Gospa Todorovski ni uspela argumentirano zavrniti njihovih ugotovitev. Realno varuhinja Ilinka Todorovski po vsem tem nima potrebne verodostojnosti za opravljanje svoje funkcije. Sodišče je namreč v dosednji praksi vpis v udbovsko evidenco CAE ob razlagi ustrezne šifre že upoštevalo kot verodostojen. (primer Franci Perčič, primer Jerko Čehovin).

Če generalni direktor RTV tudi sam presodi, da varuh škoduje ugledu in verodostojnosti RTV, lahko sproži njegovo zamenjavo. S soglasjem Programskega sveta lahko generalni direktor po 7. členu Pravilnika varuha razreši pred prenehanjem funkcije, »če ugotovi, da ne deluje v skladu z načeli iz 3. člena tega pravilnika in s tem škoduje ugledu zavoda«. V tretjem členu so opredeljena načela neodvisnosti, nepristranskosti in verodostojnosti. Prej tako lahko predlaga zamenjavo, če varuh, po 7. alineji 7. člena pravilnika »ne izpolnjuje več pogojev iz 5. člena pravilnika, ki pravi, da mora imeti varuh »visok profesionalni in osebni ugled ter zaupanje v javnosti.«

SKLEP

V celoti gledano je afera ob intervjuju z dr. Dežmanom, kreirana s strani ZB, dela politike in akterjev na RTV, šolski primer nesorazmerne in selektivne kritike, ki po svoji silovitosti, pristranosti in vpletenosti politike predstavlja nedopusten pritisk na avtorjevo svobodo ustvarjanja, medijsko svobodo in svobodo govora. Zgodil se je pogrom, ki je sprožil reakcije in je zaradi tendencioznih ravnanj nekaterih odgovornih povzročil tudi veliko vznemirjenje pri pomembnem delu javnosti, ki je obenem plačnik RTV prispevka. Vse skupaj je posledično, na ravni celotne družbe, vneslo nov dvom v že tako načeto kredibilnost javnega medija RTV Slovenija.

To se je dogajalo kljub temu, da ob grobih napadih in tudi grožnjah, (kasneje tudi silnih in še veliko bolj številnih izrazih podpore), nihče ni dokazal nobene napake. Razumljivo pa je, in za pluralno družbo tudi normalno, da izrečena dejstva v kateremkoli intervjuju, ki je vsaj malo polemičen, sprožajo čustvene odzive.

V razvitih medijskih okoljih nihče, najmanj tisti, ki ima zaradi preteklih ravnanj in prikritih zločinov slabo vest, ne more omejevati in diktirati načina, kako se bo medij oz. njegov avtor lotil posamezne teme, kot se sedaj nakazuje v primeru zahtev zveze borcev.

Dr. Jože Možina,

avtor Pričevalcev, voditelj oddaje Intervju

⁴ Revija Reporter, 27. 8. 2018, članek mag. Rada Pezdirja, članek mag. Igorja Omerze.

STATISTIKA

	NOVEMBER 2018	OKTOBER 2018	NOVEMBER 2017
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
Skupaj	67	55	70
Informativni program	20	23	42
Kulturni in umetniški program	12	10	11
Razvedrilni program	12	2	6
Športni program	5	2	2
Program plus	5	8	7
Ostalo	13	10	2
RADIO SLOVENIJA			
Skupaj	9	11	12
Radio Prvi	7	6	10
Val 202	1	4	1
Program Ars	0	0	1
Ostalo	1	1	0
REGIONALNI CENTRI			
Koper	0	1	0
MMC			
Skupaj	24	16	13
Vsebine	18	13	9
Storitve	6	3	4
RTV SLOVENIJA			
Skupaj	44	49	71
Jezikovna kultura	5	4	11
Oglaševanje	4	5	5
Dostopnost in prilagojeni programi	2	3	1
RTV prispevek	3	0	3
Tehnične zadeve	3	3	1
RTV SLO - splošno	5	4	8
Programski svet	0	0	2
Varuhinja	0	2	17
Ostalo	0	1	23
Zavrnjena obravnava	22	27	0
VSI ODZIVI	144	132	166